

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

การศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานใน

กรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด

PATTERNS OF ECONOMIC READJUSTMENT, PERTAINING TO
WORKING MIGRANTS WHO LIVING IN
BANGKOK'S SLUMS

T121082

นางสาวนรีภรณ์ อังพิรเดชานนท์

MISS NAREEPORN CHONGPERADECHANON

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....121082
วัน, เดือน, ปี.....12 ส.ย. 2555

b. 12/๗๙ 8500
i. ....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2541

ISBN 974-622-104-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**PATTERNS OF ECONOMIC READJUSTMENT, PERTAINING TO
WORKING MIGRANTS WHO LIVING IN
BANGKOK'S SLUMS**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIRMENT FOR THE DEGREE
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN
AND ENVIRONMENTAL PLANNING
SCHOOL OF GRADUATE STUDIES
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

1998

ISBN 974-622-104-3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น
นักศึกษา	นางสาว นริภรณ์ จงพิรเดชานนท์
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์	รศ. ดร. โสภาคย์ ฝาสุขนิรันต์
ระดับการศึกษา	การวางแผนภาคและเมืองมหาดบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.	2541

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นมาจากต่างจังหวัดเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งคนเหล่านี้เป็นแรงงานที่สำคัญในการขยายตัวภาคอุตสาหกรรมของกรุงเทพฯ ขณะเดียวกันการอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดของแรงงานย้ายถิ่นกลับเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนแออัด การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น และปัญหา อุปสรรคในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เพื่ออธิบายการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นภายใต้การเผชิญสภาพความเป็นเมืองของกรุงเทพฯ ซึ่งการศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ มุ่งเน้นการพิจารณาใน 3 ประเด็นที่สำคัญคือ การประกอบอาชีพ ฐานะการเงิน และการมีที่อยู่อาศัย

วิธีการศึกษา ทำการสำรวจข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2539 จำนวน 324 คราวเรือน โดยสุ่มตัวอย่างจากครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

ผลการศึกษาพบว่า แบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ภายใต้ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ กล่าวคือ สถานภาพอาชีพส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากระดับการศึกษาต่ำ ทำให้ไม่มีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ หรือโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งน้อย โดยเฉพาะการมีสถานภาพอาชีพเป็นลูกจ้าง

ในด้านสถานะการเงิน พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย ประสบกับภาวะการขาดเงินเป็นครั้งคราว แต่สามารถแก้ปัญหาโดยการขืมเงินจากญาติหรือเพื่อนบ้าน ส่วนในด้านที่อยู่อาศัย พบว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะเช่าบ้านอาศัย ส่วนในด้านปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจนั้น พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการประกอบอาชีพและการมีรายได้ ส่วนปัจจัยทางสังคมในด้านการได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้านมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย โดยพบว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้าน จะเช่าบ้านอาศัยมากกว่าผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือดังกล่าว ซึ่งผู้ที่มีฐานะเป็นผู้อาศัยเกือบทั้งหมดจะเป็นผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากญาติ หรือ เพื่อนบ้าน และในด้านการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวม ระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่ย้ายกับกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าในด้านรายได้ ลักษณะงานและความพอใจในงาน การคมนาคม การบริการทางการแพทย์ และความสะดวกสบายในการซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคในกรุงเทพฯ ดีกว่าในจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย สำหรับด้านเพื่อนบ้าน โดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหมือนเดิม ส่วนในด้านที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ผู้ย้ายถิ่นที่มีความเห็นว่าดีขึ้นและเท่าเดิม มีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ที่มีความเห็นว่าเลวลง และเมื่อพิจารณาปัญหาที่ผู้ย้ายถิ่นรู้สึกหนักใจ เมื่ออาศัยอยู่กรุงเทพฯ พบว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีปัญหาค่าครองชีพ กล่าวคือถึงแม้ว่าจะมีรายได้ดีกว่าก่อนย้ายถิ่น แต่ค่าใช้จ่ายก็มีจำนวนสูง ขึ้นตามรายได้ ซึ่งกิจกรรมที่คิดว่าจะสามารถช่วยให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น คือ การหารายได้พิเศษ ซึ่งพบว่ามีความคิดในการแก้ปัญหาที่มีความสอดคล้องเชิงเหตุผลกับปัญหาค่าครองชีพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานที่ II การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title	Pattern of economic readjustment, pertaining to working migrants who living in Bangkok' s slums
Student	Miss. Nareeporn Chongperadechanon
Thesis Adviser	Associate Prof. Dr. Sopark Pasuknirun
Level of Study	Master of Urban and Regional Planning in Urban and Environmental Planning King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Year	1998

ABSTRACT

This research explores the pattern of economic readjustment with regards to labor migrants in the Bangkok Metropolis. A large portion of these migrants resides in the scattered Bangkok slums and constitutes a major component of unskilled laborers working in Bangkok's growing industries. The study attempts to elucidate the principle determinants attributed to the prospect of economic readjustment vis-a-vis their obstacle and dilemmas along the course of getting readjusted to the working conditions and economic pressures in the Mega-city. Three facets toward the pattern of readjustment are examined: career mobility, economic prosperity, and housing condition.

A sampling survey of 324 households via structured interview was conducted in Bangkok during the month of August, 1996. Data were compiled and analyzed utilizing SPSS for Windows statistical package to obtain results on descriptive statistics and Chi square testing.

The study found that, firstly, the ability of each migrant in getting readjusted economically to the living conditions in slums depends largely upon the individual's working proficiency itself. A large portion of migrants are still adhered to their employment as unskilled laborers and are unable to move

up the career ladder. It is perhaps a resultant of their low education attainment. Nonetheless, the majority are able to survive financially despite of their minimal income. However, occasional financial crisis is also found common among the slum households. Yet most migrants can get through it by means of the informal financial institution, such as loan from relatives or close friends.

Secondly, social determinants attributed to the sense of housing security is mutual help among members of the slum community, especially among next door neighbors and relative circles. Most tenants are more independent, a large portion of which claimed never accept any assistance from relatives. Those who live with relatives and friends are more likely to receive supports from their hosts.

Finally, comparing to their provinces of origin most migrants expressed a relatively higher level of satisfactions toward income, types of job, means of transportation, medical services, and accessibility to goods and services. In terms of neighbor relations, most dwellers asserted that there is no difference from those of their rural communities. With regards to housing quality in Bangkok, the majority maintained that they are equal or even better than their former rural shacks. Cost of living was rated the most critical problem while living in Bangkok. In other words, their higher income could hardly compensate the high cost of living in Bangkok. Working additional jobs for income supplements is one of the survival strategy found in the study area.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ เพราะได้รับความเมตตากรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.โสภาคย์ ผาสุกนิรันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาและแนะนำผู้วิจัย ตลอดมา คณะกรรมการคุมสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชาญวิทย์ พงษ์ขวัญ ที่ท่านได้ให้ ข้อคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยอย่างยิ่ง และ ดร. นพพล สหชัยเสรี ที่ท่านได้ให้ความช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี และโดยเฉพาะบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์จากท่าน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่สนับสนุนด้านการศึกษาตลอดมา และขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ได้ อนุมัติเงินอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนทุกท่านที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุสำเร็จในที่สุด

นริภรณ์ จงพีระเดชาพันธ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญภาพ.....	XII
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2. การทบทวนวรรณกรรม.....	5
2.1 แนวความคิดเรื่องการปรับตัว.....	5
2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น.....	8
2.3 แนวความคิดการปรับตัวทางเศรษฐกิจ.....	13
2.4 ปัญหาการปรับตัว.....	21
2.5 วิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
3. วิธีดำเนินการศึกษา.....	26
3.1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา.....	26
3.2 สมมติฐาน.....	29
3.3 รูปแบบการศึกษา.....	31
3.4 ประชากร.....	31
3.5 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	32
3.6 ตัวแปรที่ศึกษา.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	34
3.8 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35
3.9 คำนิยามเชิงปฏิบัติการ.....	35
3.10 การกำหนดเครื่องชี้วัด.....	36
3.11 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
3.12 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4. ผลการศึกษา.....	43
4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะกลุ่มตัวอย่างศึกษา.....	43
4.2 การเปรียบเทียบความเป็นอยู่ในจังหวัดที่อยู่อาศัยก่อนที่จะย้ายมากรุงเทพฯ กับในกรุงเทพฯ.....	67
4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นและการทดสอบสมมติฐาน.....	73
4.4 ปัญหาการปรับตัว.....	105
4.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น.....	109
5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	120
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	120
5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	122
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย.....	124
บรรณานุกรม.....	125
ภาคผนวก.....	131
ภาคผนวก ก. แบบสอบถามการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน กรุงเทพฯ.....	132
ภาคผนวก ข. ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	145
ประวัติผู้เขียน.....	160

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1.1	แสดงจำนวนประชากรย้ายถิ่นตั้งแต่ปี 2508-2535.....	1
4.1	แสดงเพศของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	44
4.2	แสดงอายุของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	45
4.3	แสดงการศึกษาของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	46
4.4	แสดงอาชีพเดิมก่อนการย้ายถิ่นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	47
4.5	แสดงภูมิลำเนาเดิมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	48
4.6	แสดงการมีประสบการณ์ย้ายถิ่นก่อนเข้ามากรุงเทพมหานครของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	50
4.7	แสดงระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	51
4.8	แสดงสาเหตุที่ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานครของประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	52
4.9	แสดงการมีคนรู้จักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ก่อนการย้ายถิ่นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	54
4.10	แสดงผู้ที่ชักชวนให้เข้ามาอาศัยอยู่ในที่อยู่ปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	55
4.11	แสดงระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	56
4.12	แสดงความคิดในการอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ตลอดไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	58
4.13	แสดงเหตุผลของการเลือกจังหวัดปลายทางของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	59
4.14	แสดงจำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จักในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	60
4.15	แสดงทัศนคติต่อเพื่อนบ้านในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	61
4.16	แสดงการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	62
4.17	แสดงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	63
4.18	แสดงระดับคะแนนรวมของคำถามระดับสัมพันธกับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด.....	65
4.18.1	แสดงระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	66
4.19	แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่ย้ายกับกรุงเทพฯ.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

4.20	แสดงการมีงานร่อยุ่ก่อนการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	73
4.21	แสดงแหล่งข้อมูลข่าวสารในการหางานทำของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	75
4.22	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับระยะเวลาในการหางานทำครั้งแรก...76	
4.23	แสดงสถานภาพของอาชีพของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	78
4.24	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับสถานภาพอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา.....	79
4.25	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา.....	80
4.26	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับสถานภาพอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากร.....	81
4.27	แสดงลักษณะอาชีพที่ต้องการประกอบในอนาคตของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	83
4.28	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครกับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรที่ศึกษา.....	84
4.29	แสดงการมีอาชีพรองหรืออาชีพเสริมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	85
4.30	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีอาชีพรองของประชากรศึกษา.....	86
4.31	แสดงการมีโอกาสดำเนินงานในการทำงานของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	88
4.32	แสดงระดับรายได้พิจารณาจากเกณฑ์อัตราค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานครของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	89
4.33	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของประชากรศึกษากับการมีรายได้.....	90
4.34	แสดงภาวะรายได้และรายจ่ายแต่ละเดือนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	91
4.35	แสดงการจัดการเก็บเงินส่วนที่เหลือใช้ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	92
4.36	แสดงการจัดการในกรณีต้องการใช้เงินฉุกเฉินของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.37 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	95
4.38 แสดงความคิดในความสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่อยู่อาศัยเพียงคนเดียว ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	97
4.39 แสดงความคิดที่จะย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	98
4.40 แสดงความมั่นคงในการอยู่อาศัยของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	99
4.41 แสดงราคาค่าเช่าที่อยู่อาศัยของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	99
4.42 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุของประชากรศึกษากับความมั่นคงในการ อยู่อาศัย.....	101
4.43 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ กับความมั่นคงในการ อยู่อาศัย.....	102
4.44 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับความช่วยเหลือจากญาติ หรือเพื่อนบ้าน ในภูมิลำเนาเดิมกับความมั่นคงในการอยู่อาศัย.....	104
4.45 แสดงปัญหาที่รู้สึกหนักใจในการทำงานในกรุงเทพฯ ของประชากรที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง.....	106
4.46 แสดงปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบันของ ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	107
4.47 แสดงกิจกรรมที่คิดว่าจะช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นของประชากรที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	108
4.48 แสดงระดับคะแนนรวมของระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ.....	110
4.49 แสดงระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	111
4.50 แสดงความสัมพันธ์พิเศษของประชากรศึกษากับระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ.....	112
4.51 แสดงความสัมพันธ์อายุของประชากรศึกษากับระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ.....	113
4.52 แสดงความสัมพันธ์ระดับการศึกษาของประชากรศึกษากับระดับการปรับตัว ทางเศรษฐกิจ.....	114

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

4.53 แสดงความสัมพันธ์ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ของประชากรศึกษากับระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ.....	115
4.54 แสดงความสัมพันธ์อายุของประชากรศึกษากับระดับบัณฑิตศึกษา.....	116
4.55 แสดงความสัมพันธ์อายุของประชากรศึกษากับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ.....	117
4.56 แสดงความสัมพันธ์ระดับการศึกษาของประชากรศึกษากับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ.....	118

สารบัญภาพ

หน้า

3.1	แสดงกรอบแนวความคิดในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น.....	29
4.1	แสดงเพศของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	44
4.2	แสดงอายุของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	45
4.3	แสดงระดับการศึกษาของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	46
4.4	แสดงอาชีพเดิมก่อนการย้ายถิ่นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	47
4.5	แสดงภูมิลำเนาเดิมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	48
4.5.1	แสดงปัจจัยด้านภูมิลำเนาเดิมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเขตการปกครอง.....	49
4.5.2	แสดงด้านภูมิลำเนาเดิมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามภาค.....	49
4.6	แสดงการมีประสบการณ์ย้ายถิ่นก่อนเข้ากรุงเทพฯ ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	50
4.7	แสดงระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพมหานครของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	51
4.8	แสดงสาเหตุการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานครของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	53
4.9	แสดงการมีคนรู้จักอาศัยอยู่ก่อนในกรุงเทพฯ ก่อนการย้ายถิ่นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	54
4.10	แสดงผู้ที่ชักชวนให้เข้ามาอาศัยในที่อยู่ปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	55
4.11	แสดงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	56
4.12	แสดงความคิดในการอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ตลอดไปของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	58
4.13	แสดงเหตุผลของการเลือกจังหวัดปลายทางของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	59
4.14	แสดงจำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จักกันในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	60
4.15	แสดงทัศนคติต่อเพื่อนบ้านในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	61
4.16	แสดงการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	62
4.17	แสดงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	63
4.18.1	แสดงระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	66
4.19.1	แสดงการเปรียบเทียบเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้ายกับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านรายได้.....	69

สารบัญญภาพ (ต่อ)

หน้า

4.19.2	แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านลักษณะงานและความพอใจในงาน.....	69
4.19.3	แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านที่อยู่อาศัย.....	70
4.19.4	แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านเพื่อนบ้าน.....	70
4.19.5	แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านคมนาคม.....	71
4.19.6	แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านการบริการทางการแพทย์.....	71
4.19.7	แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านความสะดวกในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค.....	72
4.20	แสดงการมีงานร่อยก่อนการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	74
4.21	แสดงแหล่งข้อมูล ข่าวสารในการหางานทำของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	75
4.23	แสดงสถานภาพของอาชีพในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	78
4.27	แสดงลักษณะอาชีพที่ต้องการประกอบในอนาคตของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	83
4.29	แสดงการมีอาชีพรองหรืออาชีพเสริมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	86
4.31	แสดงการมีโอกาask้าวหน้าในการทำงานของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	88
4.32	แสดงระดับรายได้พิจารณาจากเกณฑ์อัตราค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	89
4.34	แสดงภาวะรายได้และรายจ่ายแต่ละเดือนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	92
4.35	แสดงการจัดการเก็บเงินส่วนที่เหลือใช้ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	93
4.36	แสดงการจัดการในกรณีต้องการใช้เงินฉุกเฉินของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	94

XIII

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

4.37.1	แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันด้านความมั่นคงแข็งแรงของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	96
4.37.2	แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	96
4.38	แสดงความคิดเห็นในความสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่อยู่อาศัยเพียงคนเดียวของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	97
4.39	แสดงความคิดที่จะย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	98
4.40	แสดงความมั่นคงในการอยู่อาศัยของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	100
4.45	แสดงปัญหาที่หนักใจในการทำงานในกรุงเทพฯ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	106
4.46	แสดงปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	107
4.48	แสดงกิจกรรมที่คาดว่าจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	108

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 รัฐบาลได้มีการกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาความยากจนในเมือง อันเนื่องมาจากปัญหาการอพยพที่มีอัตราสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากผลการสำมะโนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ากรุงเทพมหานครเป็นแหล่งดึงดูดผู้ย้ายถิ่นจากภาคต่าง ๆ มากที่สุด โดยในปี 2508 - 2518 มีผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครทั้งสิ้น จำนวน 107,200 คน ในปี 2518 - 2523 มีจำนวน 366,000 คน ปี 2528 - 2533 มีจำนวน 638,800 คน และในช่วงปี 2533 - 2535 มีจำนวน 307,700 คน (ดังตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1

แสดงจำนวนประชากรย้ายถิ่นตั้งแต่ปี 2508 - 2535

พื้นที่	จำนวนผู้ย้ายถิ่น(คน) ในช่วงปี				
	2508-2513	2518-2523	2528-2533	2533-2535	รวม
ทั่วราชอาณาจักร	433,300	832,500	1,517,100	3,570,000	6,353,600
กรุงเทพมหานคร	107,200	366,000	638,800	307,700	1,419,700

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้ย้ายถิ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และกระแสการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครยังมีต่อไป (จากข้อมูลในช่วงปี 2533 - 2535 จะมีสัดส่วนของจำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้ามากรุงเทพมหานครลดลง เพราะการสำรวจทำในช่วงฤดูการเกษตร คือในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน จึงอาจทำให้จำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครลดลงอันเนื่องจากการย้ายกลับสู่ภูมิลำเนาเดิมเพื่อทำการเกษตร) ทั้งนี้เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ สถาบันราชการ สถาบันการศึกษา และสถาบันการเงิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รวมทั้งยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้ย้ายถิ่น เข้ากรุงเทพมหานคร สูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศ

การย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่น ไปยังอีกที่หนึ่งไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนสถานที่เท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนสังคมและสภาพแวดล้อมใหม่ ผู้ย้ายถิ่นต้องปรับตัวให้เข้ากับท้องถิ่นที่ย้ายเข้าไปใหม่ ทำให้เกิดภาวะกดดัน อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมตามสภาพแวดล้อมใหม่ (Tirasawat , 1977 : 260) ท่ามกลางกระแสพลวัตการเปลี่ยนแปลงของกรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มคนจนที่ย้ายถิ่นมาจากชนบท เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมคือเกษตรกร เป็นแรงงานไม่มีความชำนาญ การศึกษาต่ำ และจากความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ทำให้เกิดภาวะการถดถอยหรือภาวะการล้มละลายของระบบการผลิตภาคเกษตร จึงเป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร แต่ความยากจนที่มีติดตัวจากชนบท ทำให้ทางเลือกในการหาที่อยู่อาศัยคือ ที่อยู่อาศัยที่ต่ำกว่ามาตรฐาน หรืออาศัยอยู่ในชุมชนแออัด

อย่างไรก็ตามการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร มิได้ประสบผลสำเร็จทุกราย เนื่องจากความจำกัดของพื้นที่ ความจำกัดของความต้องการแรงงาน ระบบการทำงานในกระบวนการอุตสาหกรรม และสภาพความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ทำให้ผู้ย้ายถิ่นจะต้องมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจมีความสำคัญทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และระดับประเทศ กล่าวคือ

1. ระดับบุคคลและครอบครัว จากการศึกษาของ สมพงษ์ พัดปุ๋ย (2527 : 65) พบว่าการปรับตัวทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม เป็นต้น เนื่องจากการที่ผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ ก็คือการประกอบอาชีพขาดความมั่นคง รายได้น้อย ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ครอบครัวมีฐานะยากจน ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ไม่มีเงินพอที่จะซื้ออาหารมาบริโภคให้เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย และไม่มีกำลังส่งเสียให้บุตรมีการศึกษาสูงได้ เด็กจึงสูญเสียโอกาสทางการศึกษา จะเห็นได้ว่าการปรับตัวทางเศรษฐกิจเป็นรากฐานของปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้ย้ายถิ่นต้องเผชิญ

2. ระดับประเทศ เนื่องจากหากผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ จะเป็นแรงงานที่มีบทบาทต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ และของประเทศ และเป็นทรัพยากรมนุษย์อันมีค่า แต่หากผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ คุณภาพชีวิต

ของผู้ย้ายถิ่นและคนในครอบครัวย่อมมีแนวโน้มที่จะต่ำลง นั่นบุคคลเหล่านี้จะกลายเป็นภาระด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของสังคม หรือเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม เช่น ปัญหาแรงงาน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเสพติด ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น

ดังนั้น การศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด จะทำให้เข้าใจถึงลักษณะของประชากรกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครในด้านการปรับตัวทางเศรษฐกิจ และเข้าใจถึงศักยภาพของผู้ย้ายถิ่น สามารถคาดการณ์ได้ว่าผู้ย้ายถิ่นจะมีการพัฒนาการไปในลักษณะ

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด เนื่องจากได้ทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำ มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทำให้มีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งมีแนวโน้มเป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ดังนั้นผู้ย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด จึงเป็นกลุ่มที่ต้องปรับตัวทางเศรษฐกิจ ภายใต้อิทธิพลของศักยภาพตนเองและสภาพปัญหาที่แวดล้อม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความรู้จากการศึกษาจะสามารถอธิบายถึง แบบแผนการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร

2. ทำให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในเมืองด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่วางแผนสามารถกำหนดนโยบายนำไปวางมาตรการเพื่อช่วยผู้ย้ายถิ่นให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับระบบเศรษฐกิจในกรุงเทพฯ โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสังคมวิทยา โดยศึกษาการปรับตัวของลูกจ้างย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งก่อนที่จะกล่าวถึงกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนวความคิดและการศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับตัวพอสังเขป เพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น จึงได้กำหนดแนวทางการทบทวนวรรณกรรม ออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวความคิดเรื่องการปรับตัว

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น

ส่วนที่ 3 แนวความคิดในการศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 4 ปัญหาการปรับตัว

ส่วนที่ 5 วิทชนิพนธ์ และผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดเรื่องการปรับตัว (Adjustment)

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัว ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า การปรับตัว ในแนวทางต่างๆกันดังนี้

ลาซารัส (Lazarus 1969:17-18) ได้ให้พรศนะเกี่ยวกับการปรับตัวว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากการปรับตัวทางชีววิทยาโดยใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Adaptation ซึ่งเป็นความคิดทางทฤษฎี (Revolution Theory) ของชาร์ล ดาร์วินส์ (Charle Darwins) ที่กล่าวว่า เผ่าพันธุ์ที่แข็งแรงเท่านั้น จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ได้ ในภายหลังกนักจิตวิทยาจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ โดยใช้คำภาษาอังกฤษว่า Adjustment และอธิบายว่ามนุษย์ต้องมีการปรับตัวกับ พฤติกรรมของตนเอง ให้สอดคล้องกับความต้องการภายในของตนเอง และสภาพแวดล้อมทางสังคม ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม จึงมักเป็นผลเนื่องมาจากการปรับตัวไม่ดีของบุคคลจนทำให้เกิดปัญหาจิตใจได้ซึ่งการปรับตัวของมนุษย์เป็นไปตามแรงผลักดัน 2 อย่างคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. แรงผลักดันจากภายนอก (External Demands) เกิดจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม การที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน และต้องผูกพันกับผู้อื่น ดังนั้นคนเราจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม

2. แรงผลักดันจากภายใน (Internal Demands) ได้แก่ความต้องการอาหาร น้ำ และความอบอุ่น เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความสุขสบาย และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากสภาวะทางจิต ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ เช่น ความต้องการความอบอุ่นใจ ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม และความต้องการความสำเร็จ

อาร์คอฟ (Arkoff 1968:4) ได้ให้ความหมายของการปรับตัว ไว้ว่าเป็นการปะทะสังสรรค์ (Interaction) ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของเขา บุคคลแต่ละคนจะพยายามทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของตน แต่ในขณะที่เดียวกันบุคคลก็ตกอยู่ภายใต้ความกดดันของสภาพแวดล้อมที่ทำให้ต้องมีความประพฤติที่เหมาะสม ดังนั้นการปรับตัวจึงเป็นวิธีการในการผสมผสานความต้องการส่วนบุคคล ให้ผสมกลมกลืนกับข้อเรียกร้องจากสภาพแวดล้อมซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมในสภาวะที่แตกต่างกัน

โรเจอร์ (Roger 1942:25) กล่าวว่า การปรับตัวได้เกิดขึ้นเมื่อความคิดเกี่ยวกับตัวบุคคลอยู่ในลักษณะที่ไม่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับประสบการณ์ทั้งหลายที่รับเข้าไว้ แต่ถ้าบุคคลมีความขัดแย้งระหว่างตนและประสบการณ์ ปัญหาการปรับตัวก็จะเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะบุคคลต้องหาทางอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปด้วยกันไม่ได้กับการมองตนเองของเขาเสมอ ความขัดแย้งเหล่านี้บุคคลจะมองเห็นเป็นการคุกคาม และอาจนำไปสู่ความไม่คงที่ของพฤติกรรม นำไปสู่ความวิตกกังวลทำให้พัฒนาการรับรู้ที่หรือมองความจริงผิดพลาด

แอนโทนี และ ดาเนียล (Anthony and Daniel 1980:5) กล่าวว่า การปรับตัว เป็นความสามารถของคนเราที่จะจัดการปัญหาและความต้องการของสภาพแวดล้อม (Environment Demand) ให้บรรลู่

อิงลิช และ อิงลิช (English and English 1958:15) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า การปรับตัวเป็นภาวะของความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ซึ่งบุคคลจะได้รับความพึงพอใจในการตอบสนองทั้งทางกายและสังคม การที่บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีเป็นลักษณะที่แสดงถึงการเป็นคนปรกติ ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลใดไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือปรับตัวได้ไม่ดี ไม่สามารถปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคนส่วนใหญ่ได้ บุคคล นั้นจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโดยปราศจากความสุข ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนมากมักเป็นผลจากการปรับตัวไม่ดี

โทรป และ สมุลเลอร์ (Thorpe and Schuller 1965:10) ได้แบ่งการปรับตัวของบุคคลออกเป็น 2 ลักษณะคือ การปรับตัวด้านส่วนตัว (personal adjustment) ซึ่งหมายถึงความคิด ความไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รู้สึก ที่บุคคลมีต่อตนเอง และการปรับตัวทางสังคม (social adjustment) หมายถึงความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น และเห็นว่าบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี คือผู้ที่สามารถทำให้ การปรับตัวด้านส่วนตัวและการปรับตัวทางสังคมอยู่ในลักษณะสมดุลกัน

ราทัส และ เนวิด (Rathus and Nevid 1986:10) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของคนซึ่งสอดคล้องกับข้อเรียกร้องจากสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย ข้อเรียกร้องทางกายภาพ และข้อเรียกร้องทางจิตวิทยา

เบธเรนด (Bertrand 1969:18) ให้ความหมายของการปรับตัวว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิด ขึ้นโดยจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตามในการที่จะเลือกทางเลือกต่างๆเพื่อการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางเลือกปฏิบัติดังกล่าวนั้น อาจจะเป็นการหลีกเลี่ยงการทำให้ลดลงหรือทำให้หมดไป ซึ่งข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มพฤติกรรมดังกล่าว จะเกิดขึ้น ในลักษณะของการปฏิบัติต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน และเชื่อว่าการปรับตัวนี้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ทางสังคมมากกว่าจะเกิดขึ้นจากการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์

สรวงค์ จันทอม (2527:14) ได้ให้ความหมายว่า การปรับตัวหมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางในสิ่งแวดล้อมของตน มนุษย์ทุกคนจะต้องมีการปรับตัวด้วยกันทั้งสิ้น แต่การปรับตัวของแต่ละคนนั้นจะมีแบบแผนที่แตกต่างกันออกไป และเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการแล้ว ความตึงเครียดก็จะลดลง

นิภา นิชยาชน (2523:16) กล่าวว่า การปรับตัวหมายถึง กระบวนการวิธีการต่างๆ ที่คนเราใช้ในการปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองในสภาพแวดล้อม ซึ่งบางครั้งส่งเสริม บางครั้งขัดขวางการปรับตัวหรือบางครั้งสร้างความทุกข์ทรมานแก่เรา กระบวนการปรับตัวนี้เกิดจากความจริงข้อที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จำเป็นแก่ชีวิต(needs) มากมายหลายอย่าง ซึ่งเป็นผลจากแรงผลักดันภายนอกและภายในตัวมนุษย์และเราอาจใช้วิธีการแบบต่างๆ ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการเหล่านั้นในสภาพแวดล้อมที่ต่าง ๆ กันไป

จากการศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทั้ง 10 ท่าน สรุปได้ดังนี้

ลาซารัส อาร์คอฟ โรเจอร์ อิงกลิชและอิงกลิช ราทัสและเนวิด นิภา นิชยาชน ต่างให้ความหมายของการปรับตัวที่สอดคล้องกันคือ กล่าวว่า การปรับตัวเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และสภาพแวดล้อมทางสังคม

แอนโทนีและคาเนียล เบธเรนด กล่าวว่า การปรับตัวเกิดขึ้นเพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคล

โทรปและสมุลเลอร์ กล่าวว่า การปรับตัวเป็นความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมที่มีต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุรางค์ จันทร์เอม กล่าวว่า การปรับตัว เป็นพฤติกรรมที่แสดง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ทางสิ่งแวดล้อมของบุคคล

จากข้อสรุปดังกล่าวข้างต้นจึงกล่าวได้ว่า การปรับตัว หมายถึง ความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม ของบุคคลในการตอบสนองความต้องการของตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปัญหา ข้อขัดแย้งต่าง ๆ โดยการปรับตัวที่ดีจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม

สำหรับผู้ย้ายถิ่น การย้ายถิ่นมาจากท้องถิ่นเดิม ย่อมต้องมีความต้องการหรือวัตถุประสงค์ ในการย้ายถิ่น ประกอบกับผู้ย้ายถิ่นต้องมาเผชิญกับสภาพแวดล้อมใหม่ การปรับตัวจึงเป็นสิ่งที่ สำคัญ และเนื่องจากในประเทศไทยไม่มีกฎหมายควบคุมการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ ทำให้กระแส การย้ายถิ่นยังดำเนินต่อไป ประเด็นที่ควรพิจารณาคือ ผู้ย้ายถิ่นเข้ามามีการดำเนินชีวิตอย่างไร สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้หรือไม่อย่างไร

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น

เนื่องจากการศึกษาลักษณะของผู้ย้ายถิ่นที่มีผลต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจ มีน้อยมาก และการวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาคูณลักษณะของบุคคลที่มีผลต่อการปรับตัว โดยไม่ได้แยกเฉพาะ การปรับตัวแต่ละด้าน ดังนั้นการศึกษารั้งนี้ได้ทำการรวบรวมการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่นที่มีผลต่อการปรับตัวในทุกๆ ด้าน โดยสามารถจำแนกเป็นปัจจัย ต่างๆ ได้ดังนี้

2.2.1. เพศ

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวในเรื่องเพศนั้น พบว่าผลการ วิจัยต่างก็พบว่าเพศชายมีความสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเพศหญิง สำหรับผลการศึกษาและงาน วิจัยที่เกี่ยวข้องคือ

สาโรช เนติธรรมกุล (2522:158) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบท เข้าสู่กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ย้ายถิ่นเพศชายส่วนใหญ่ไม่รู้สึกลำบากใจต่อการปรับตัวและมี ระดับการปรับตัวสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิง

โสภา ชูพิชัยกุล (2528:158) ได้อ้างถึงรายงานของ Nation Mental Health ซึ่งพบว่า เพศ หญิงมีความทุกข์ทรมานในการปรับตัวทุกๆด้านมากกว่าเพศชาย เป็นเพศที่มีความวิตกกังวลและมี แนวโน้มของความหวาดกลัวต่างๆ และพัฒนาการของปัญหาทางอารมณ์ได้มากกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์ (2519:92) ให้ข้อสังเกตว่า ผู้ย้ายถิ่นเพศชายสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้เร็วกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิง เช่น สามารถใช้ประโยชน์จากระบบสื่อสารและการคมนาคมได้ดีกว่า

ซอลัดดา โรจน์ดำรงฤทธิ์ (2533:111) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลูกจ้างในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดระยอง พบว่า ลูกจ้างที่เป็นเพศชาย จะปรับตัวด้านอาชีพได้ดีกว่าลูกจ้างที่เป็นเพศหญิง

2.2.2. อายุ

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะด้านอายุของผู้ย้ายถิ่นที่มีผลต่อการปรับตัว ส่วนใหญ่จะสรุปได้ว่า อายุมีผลต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น สำหรับผลงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

รัชนี ตรีศรีรงค์โกศล (2533:93) ได้ทำการศึกษาพบว่า อายุมีผลต่อการปรับตัวด้านอาชีพในส่วนที่เป็นการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานและหัวหน้าทีมงาน

จินส์เบอร์ก (Ginssberg 1979:20) ศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองของผู้ย้ายถิ่นในอิสราเอล พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อย จะสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมใหม่ได้มากกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมาก

บราวนิง (Browning 1974:261-262) กล่าวว่า จากการศึกษาที่เมืองมอนดเลย์ และอีกหลายเมืองในทวีปละตินอเมริกาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายเข้าตั้งแต่อายุน้อยจะเปลี่ยนแปลงอาชีพ ไปในทางที่ดีขึ้นมากกว่าผู้ที่ย้ายถิ่นหลังจากอายุ 26 ปีไปแล้ว

ส่วนการศึกษาของ ซอลัดดา โรจน์ดำรงฤทธิ์ (2533:112) กลับพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้การปรับตัวทางด้านอาชีพของลูกจ้างแตกต่างกัน

2.2.3. ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวในเรื่องระดับการศึกษานั้นจากการศึกษาของ รัชนี ตรีศรีรงค์โกศล (2533:บทคัดย่อ) พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการปรับตัวด้านอาชีพส่วนที่เกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับกฎระเบียบและระบบการบริหารของโรงงาน ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างเป็น 2 ประการคือ ผลงานวิจัย และการศึกษาบางกรณีพบว่า ผู้มีการศึกษาสูงจะมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ ในขณะที่ผลการวิจัยบางเรื่องมีผลตรงกันข้าม

สำหรับผลงานวิจัยและการศึกษา ที่พบว่า ระดับการศึกษาสูงจะมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำกว่า ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ (อาจิตยา นวลศรี 2521:9) พบว่า ระดับการศึกษาจะมีความสัมพันธ์ในด้านลบกับความสามารถในการปรับปรุงสถานการณ์ กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า จะพบว่ามีปัญหามากกว่า เนื่องจากมีความต้องการซับซ้อนกว่า และสามารถตอบสนองได้ดีกว่า ผู้มีการศึกษาน้อย

สำหรับผลการศึกษาที่พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะสามารถปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำกว่า ได้แก่

ช่อลัดดา โรจน์ดำรงฤทธิ์ (2533:112) พบว่าลูกจ้างที่มีการศึกษาระดับ ม.3 หรือ ม.ศ.3 กับลูกจ้างที่มีการศึกษาระดับ ปวส. จะมีการปรับตัวทางค่านางานอาชีพแตกต่างกัน โดยลูกจ้างที่มีการศึกษาระดับ ปวส. จะปรับตัวได้ดีกว่า

2.2.4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการปรับตัวด้านอาชีพของผู้ย้ายถิ่นจะต้องอาศัยระยะเวลาเป็นสำคัญ มีการศึกษาหลายงานที่พบว่าสถานภาพด้านอาชีพของผู้ย้ายถิ่นสูงขึ้นตามระยะเวลาที่อยู่ ได้แก่

ซาซาเรียส (Zachariah 1966:387-388) ศึกษาที่เมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดีย เปรียบเทียบผู้ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่น้อยกว่า 1 ปี กับผู้ที่อยู่นานกว่า 15 ปี พบว่าสัดส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพใช้แรงงานและอาชีพบริการจะลดลงครึ่งหนึ่ง ในขณะที่สัดส่วนของผู้มีทักษะในงานฝีมือจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในเมืองมอนดเลย์ ประเทศเม็กซิโก ของบราวน์ (Browning 1971:299-302) ที่พบว่า 2 ใน 3 ของผู้ย้ายถิ่นที่ตกเป็นตัวอย่างรายงานว่าได้ทำงานที่ดีกว่าบิดาของตน และค่าเฉลี่ยของคะแนนของอาชีพเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่อยู่จาก 1.2 เป็น 1.3 และ 1.9 สำหรับผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่เป็นเวลาต่ำกว่า 10 ปี , ต่ำกว่า 20 ปี และเท่ากับหรือมากกว่า 20 ปีตามลำดับ ส่วนการศึกษาอีกเรื่องหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพในประเทศอิสราเอล พบว่าสัมประสิทธิ์ของความพอใจในงานของผู้ย้ายถิ่นในระยะเวลาที่อยู่ต่างกัน จาก ระยะเวลาที่อยู่ 2 เดือนแรกจนถึง 24 เดือน เพิ่มขึ้นจาก 0.63 เป็น 0.72 (Weinberg 1977:444)

2.2.5. ภูมิลำเนาเดิม

จากการศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตเมือง จะสามารถปรับตัวได้ดีกว่าผู้ย้ายถิ่นมาจากเขตชนบท ซึ่งการศึกษาดังกล่าว ได้แก่

เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์ (2520:39) ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในประเทศไทย พบว่า ผู้ย้ายถิ่นจากในเมืองมีการปรับตัวได้ง่ายกว่าผู้ย้ายถิ่นจากชนบท เพราะมีสภาพความเป็นอยู่คล้ายๆ กัน และผู้ย้ายถิ่นไปสู่จังหวัดเล็กๆ จะปรับตัวได้เร็วกว่าไปสู่จังหวัดใหญ่

อุษณีย์ พึ่งปาน (2529:43) ศึกษาเรื่องการปรับตัวทางด้านอาชีพ พบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มาจากเขตเมืองส่วนใหญ่แล้วจะมีสถานภาพทางอาชีพดีกว่าผู้ที่ย้ายมาจากเขตชนบท

2.2.6. การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ และเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิม

ข้อสนับสนุนการปรับตัวในด้านต่างๆ จากรายงานวิจัยและการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า การได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนในภูมิลำเนาเดิมที่ย้ายเข้ามาก่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บุคคลตัดสินใจย้ายถิ่น และมีส่วนช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตัวในด้านต่างๆ ได้ดี ซึ่งมีการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

โกลด์สเตรน และโกลด์สเตรน (Goldstrien and Goldstrien 1981:76) พบว่า ญาติพี่น้องสามารถช่วยเหลือเกื้อหนุนผู้ย้ายถิ่นใหม่ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านจิตใจ

เทกซ์เทอร์ (Texter อ้างใน อาทิตยา นวลศรี 2521:6) พบว่า ญาติและเพื่อนมีความสำคัญต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากโดยเฉพาะในระยะแรก นอกจากนี้ญาติและเพื่อนยังมีส่วนช่วยในการให้ความรู้จากประสบการณ์และการช่วยเหลือทางอารมณ์ได้ด้วย

อบู-ลอคซ์ฮอด (Abu-Lughod 1961:25) โดยศึกษาในกรุงไคโร ประเทศอียิปต์ พบว่า การผสมผสานของผู้ย้ายถิ่นจากชนบทกับคนในเมือง ได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาก่อน

ฮูโก (Hugo 1981:210) รายงานว่า 3 ใน 4 ของผู้ย้ายถิ่น และไม่ย้ายถิ่นต่างเชื่อว่าญาติหรือเพื่อนที่เข้ามาอยู่ก่อนจะช่วยทำให้การปรับตัวง่ายขึ้น

2.2.7. ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด

การศึกษาเกี่ยวกับชุมชนแออัดมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับลักษณะของชุมชนแออัดที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น คือ จากการศึกษาของสมสุข บุญญะบัญชา (2526:148) พบว่า ในระยะแรกผู้ย้ายถิ่นมาใหม่มักจะอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง โดยเฉพาะชุมชนแออัดในเมืองที่มีลักษณะคล้ายกับชุมชนแบบหมู่บ้านชนบทในเมือง มีลักษณะเป็นกลุ่มเป็นก้อน และมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ลักษณะเช่นนี้ทำให้ผู้มีรายได้น้อยที่เพิ่งย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ มีความคุ้นเคยมากกว่าการไปเช่าที่อยู่อาศัยบริเวณอื่น ส่วนใหญ่จะใช้ชุมชนแออัดเป็นที่ปรับตัว และส่วนมากก็อยู่ต่อไปเป็นระยะเวลานาน และจากการศึกษาของ อคิน รพีพัฒน์ (อ้างใน สิริพร สมบูรณ์บุรณะ 2536:136-137) ได้ให้ความเห็นว่าสลัมเป็นโครงสร้างส่วนหนึ่งของสังคม

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีบทบาทและหน้าที่แน่นอนในการปรับตัวทางเศรษฐกิจและสังคม สลัมเป็นประโยชน์ต่อผู้มีรายได้น้อยที่อาศัยอยู่ในชุมชน ช่วยในการปรับตัวเองของผู้ที่อพยพมาจากชนบทให้ความอบอุ่นแก่ผู้มีรายได้น้อย และผู้อพยพในการเผชิญภัยกับชีวิตในเมือง มีการช่วยเหลืออนุเคราะห์ในการติดต่อและช่วยเหลือในด้านโอกาสในการแสวงหางานแก่ผู้เสียเปรียบ ทำให้มีงานทำและอยู่รอดได้ในสังคมเมือง ฯลฯ สำหรับโสภณ พรโชคชัย (2525 : 5) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนแออัด คือ ชุมชนอย่างหนึ่ง และคนในชุมชนแออัด คือ คนปกติธรรมดา มีความผูกพันระหว่างคนกับบ้านและความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับงาน ทำให้เกิดความเป็นสัมพันธ์ทางสังคม และวัฒนธรรมซึ่งมีลักษณะพิเศษของชุมชนแออัด โดยจำเป็นต้องยอมรับว่าชุมชนแออัดมีปัญหาเรื่องมิถุนาชีพ การเอาโรคเอาเปรียบกันภายใน ยาเสพติด โรคภัยไข้เจ็บ การสาธารณสุข การขาดการศึกษาในระดับที่สูงกว่าที่อื่น แต่ความสัมพันธ์ทางสังคมส่วนใหญ่ยังคงมีอยู่ในลักษณะเดิม และประชาชนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่สามารถปรับตัวได้อย่างดี อาศัยความสัมพันธ์ทางสังคมหรือลักษณะทางวัฒนธรรมประเพณีมาใช้เพื่อให้อยู่รอดในสภาพแวดล้อมใหม่ หรือกล่าวในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองก็เพื่อให้มีการผลิตซ้ำแรงงานราคาถูกเพื่อป้อนให้กับเศรษฐกิจด้อยพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและในราคาถูกที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีข้อสมมติฐาน คือ ปัจจัยทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด น่าจะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น

นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นคือ กาน (Angela W.S. Kan 1978:166) ได้ศึกษาและทำการแบ่งรูปความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพื่อนบ้านเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การติดต่อระหว่างเพื่อนบ้าน (Casual Neighbourliness)

เป็นลักษณะการติดต่อที่เห็นได้ชัดเจนโดยง่าย ผู้อยู่อาศัยมักกระทำเป็นปกติวิสัย เช่น การไปเยี่ยมเยียนที่บ้าน การทักทายพูดคุยซึ่งกันและกัน เป็นต้น ในการนี้กานได้ทำการวัดลักษณะการติดต่อระหว่างเพื่อนบ้านในรูปของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ติดต่อกันระหว่างเพื่อนบ้าน เช่นการยืมของใช้ การพูดคุย การติดต่อระหว่างเด็ก ๆ เป็นต้น โดยวัดประเภทของกิจกรรมที่ได้มีการติดต่อระหว่างที่อยู่อาศัยและความถี่ของการติดต่อที่เกิดขึ้น

2. ทศนคติระหว่างเพื่อนบ้าน (Crisis - Related Neighbourliness)

เป็นลักษณะที่มีทัศนคติที่ดี และพอใจที่จะเป็นมิตรกับเพื่อนบ้าน ซึ่งจะแสดงในรูปของการแสดงออกที่เป็นมิตร (Positive Action) เมื่อเพื่อนบ้านต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีฉุกเฉิน วิธีวัดความสัมพันธ์ในงานวิจัยของเขาคือ

2.1 ความช่วยเหลือที่ได้รับจากเพื่อนบ้าน เมื่อเกิดเรื่องยุ่งยากขึ้นในครอบครัว เช่น เมื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ต้องการคนดูแลเด็กเล็ก ๆ หรือคนป่วย
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 การให้ความร่วมมือระหว่างผู้อยู่อาศัยในการแก้ปัญหาส่วนรวม เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการบำรุงรักษาชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพื่อนบ้าน จะพิจารณาจากลักษณะการติดต่อระหว่างเพื่อนบ้าน โดยวัดประเภทของกิจกรรมที่ได้มีการติดต่อระหว่างที่อยู่อาศัยและความถี่ของการติดต่อ ที่เกิดขึ้น ประกอบกับการพิจารณาทัศนคติที่มีต่อเพื่อนบ้าน

2.3 แนวความคิดการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

แนวความคิดเรื่องการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ในที่นี้ได้ศึกษาถึงแนวความคิดการปรับตัวทางเศรษฐกิจที่สำคัญมีดังนี้

เฮเนส (Heynes 1958 : 5-12) ให้ความหมายว่า การปรับตัวทางเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำใดๆ ที่กระทำเพื่อสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น การมีงานทำ มีอาชีพที่มั่นคงก้าวหน้า มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

วิทวัส คงคากุล (Klongkakul 1972:196-207) ได้ศึกษาการปรับตัวต่อวิถีชีวิตใหม่ของผู้อพยพในกรุงเทพมหานครทางเศรษฐกิจ โดยใช้แนวคิดการปรับตัวของเฮเนส เป็นฐานคติในการศึกษา ซึ่งการพิจารณาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การหางาน การมีรายได้ การใช้จ่ายในการดำรงชีวิต การเปลี่ยนงาน การรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น การมีที่อยู่อาศัย

จารุ โรจนธรรม (2537:16-26) ได้อธิบายว่า การปรับตัวทางเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำใดๆ ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น การมีงานทำ การมีรายได้เลี้ยงครอบครัวและตนเองอย่างมีความสุข การมีฐานะเศรษฐกิจและมีอาชีพความก้าวหน้า ซึ่งการศึกษการปรับตัวทางเศรษฐกิจของคนชนบทที่ย้ายถิ่น ประกอบด้วย การมี งานทำ การมีรายได้ การมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน การเปลี่ยนงาน การมีอาชีพรอง การวางแผนชีวิตเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต การมีที่อยู่อาศัย

สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ (2538:76) กล่าวว่า การปรับวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจหมายถึง การกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจของผู้อพยพเพื่อที่จะทำให้อตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาพเศรษฐกิจแบบเมือง การศึกษาการปรับวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจของผู้อพยพจะพิจารณาได้จาก การประกอบอาชีพของผู้อพยพ แผนการเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต การปรับเปลี่ยนทางการเงินทุนหมุนเวียน และความต้องการการช่วยเหลือทางด้านการทำมาหากินจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากแนวความคิดในการศึกษาเรื่องการปรับตัวทางเศรษฐกิจของ เฮเนส วิทวัส คงคากุล จารุ โรจนธรรม และสุรัตน์ ชุ่มจิตต์ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ

ไม่วารณใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเด็นที่ 1 ความหมายของการปรับตัวทางเศรษฐกิจ จะพบว่า วิทวัส จาร และ สุรัตน์ ต่างให้ความหมายของการปรับตัวทางเศรษฐกิจคล้ายคลึงกันและอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของเฮนส คือการปรับตัวทางเศรษฐกิจหมายถึงการกระทำใดๆ ที่กระทำเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

ประเด็นที่ 2 การศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจสามารถสรุปได้ดังนี้

เฮนส วิทวัส จาร และสุรัตน์ มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องการศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น ควรมีการพิจารณาด้านการประกอบอาชีพหรือด้านการทำงานเป็นสำคัญ

วิทวัส จาร และสุรัตน์ มีความเห็นว่าในเรื่อง การเงิน ทั้งในด้านการมีรายได้ และการใช้จ่ายในการดำรงชีวิตเป็นตัวแปรที่ต้องนำมาพิจารณาในการศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้จากแนวความคิดของเฮนสก็มีความครอบคลุมในประเด็นนี้เช่นเดียวกัน เนื่องจากว่าการมีรายได้ และการใช้จ่ายในการดำรงชีวิตก็เป็นการกระทำเพื่อสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในเมือง

วิทวัส และสุรัตน์ มีความเห็นตรงกันในเรื่องการรับความช่วยเหลือโดยวิทวัสจะหมายถึงการได้รับความช่วยเหลือจากญาติและเพื่อน ในด้านการหางาน การหาที่อยู่ ด้านการเงิน ซึ่งวิทวัสกล่าวว่า การที่ผู้ย้ายถิ่นได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนเป็นอย่างดี เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในทางที่ดี ส่วนสุรัตน์ จะเน้นการได้รับความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในเรื่องการกู้ยืมเงินจากรัฐเพื่อช่วยในการลงทุนประกอบอาชีพ

ทั้งวิทวัสและจารุ เสนอว่า ควรพิจารณาการมีที่อยู่อาศัยประกอบการศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นด้วย เพราะรายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยจัดเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง และสามารถแสดงลักษณะทางเศรษฐกิจได้

* ดังนั้นการศึกษาศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ จะประกอบด้วยการพิจารณาในด้านการประกอบอาชีพ ฐานะการเงิน การได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น และการมีที่อยู่อาศัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประกอบอาชีพ กริลล์เมอร์ (Gillmer F. Von Maller) ได้ให้ความหมายการประกอบอาชีพ หมายถึง การมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานจากความสามารถในการทำงาน การได้เลื่อนตำแหน่ง ค่าจ้าง การเปลี่ยนงาน และการมีอาชีพรองเพื่อความมั่นคง (ชาญณรงค์ หาญอมรเศรษฐ์ 2533:14) สำหรับการประกอบอาชีพในการพิจารณา การปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นประกอบด้วยระยะเวลาการทำงานทำ ลักษณะงาน (อาชีพหลัก, อาชีพรอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปลี่ยนงานการมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน การวางแผนชีวิตเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1.1 การหางานทำ จากการศึกษาของ สุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ (2522:63) พบว่า สตรีจำนวนมากย้ายเข้ามายังนครหลวงมักจะมีญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือคนรู้จักคอยให้ความช่วยเหลือในการหางานทำ และจากการศึกษาของ ไชยรงค์ มงคลกิจนาม (2525:48) พบว่า การที่ผู้หญิงตำบลท่าไห มาทำงานรับจ้างในกรุงเทพฯ นั้นมิได้มาเองโดยไร้จุดหมาย แต่เป็นการแนะนำหรือ ชักชวนจากญาติพี่น้องที่ทำงานในกรุงเทพฯ อยู่ก่อนแล้ว และสำหรับผู้อพยพเพศชายมี ลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยจะเข้ามายึดอาชีพตามอย่างผู้มาก่อน ซึ่งสำหรับการศึกษาของอภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ (Chamrusthithirong 1979:89) พบว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีงานรออยู่ก่อนที่จะย้ายมากรุงเทพฯ ทั้งนี้ด้วยความช่วยเหลือจากญาติและเพื่อนฝูงที่ย้ายเข้ามาก่อน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว นายจ้างและนายหน้าจัดหางานมีบทบาทในด้านนี้น้อยกว่ากลุ่มญาติและเพื่อนมาก ดังนั้นแบบแผนการหางานทำจึงมีทั้งกระทำด้วยตนเอง จากเพื่อน ญาติ หรือบุคคลอื่น ทั้งนี้ระยะเวลาการหางานทำของคนชนบทที่ย้ายถิ่นที่เข้ามาอยู่ในเมือง การใช้ระยะเวลาในการหางานทำน้อยกว่า 1 เดือน จนมีงานทำ ซึ่งถือว่าสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ (กุสุมาโกเศศะ โยธิน 2526:4)

1.2 ลักษณะอาชีพ

1.2.1 ลักษณะอาชีพแรก เป็นลักษณะของการเลือกอาชีพครั้งแรกของคนต่างจังหวัดที่ย้ายถิ่นมีความสำคัญต่อการปรับตัว เพราะอย่างน้อยที่สุดในระยะนี้คนต่างจังหวัดที่ย้ายถิ่นจะทราบแล้วว่าตนมีความถนัดและเหมาะสมกับอาชีพใด ซึ่งอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับตัว ได้มีการจัดลักษณะงาน (อุษณีย์ พึ่งปาน 2529:18-23) โดยมีแนวคิดฐานที่ว่า ลักษณะอาชีพมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ผู้มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสในการเลือกอาชีพที่ดีกว่า โดยแบ่งออกเป็น 3 ลำดับคือ

อาชีพระดับสูง เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิชาการและใช้ความชำนาญ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานบริหาร ธุรการ การจัดการ ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเสมียน ข้าราชการ ทหารและตำรวจ

อาชีพระดับกลาง เป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการค้าขาย

อาชีพระดับต่ำ เป็นอาชีพที่ใช้แรงงาน และไม่ต้องการความชำนาญ ได้แก่ อาชีพกรรมกร ผู้ปฏิบัติงานการขนส่งคมนาคม เกษตรกร ช่าง หรือ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตต่างๆ

1.2.2 สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน ผู้มีอาชีพหลัก ในระดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
สูง คือ มีอาชีพที่แน่นอน มั่นคง มีรายได้แน่นอน แสดงถึงเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดี
ไม่มีการณ์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.3 อาชีพพรอง ผลการศึกษาของ อาชิตยา นวลศรี (2528:25) พบว่า ผู้ย้ายถิ่นมีอาชีพพรองไว้เพื่อหารายได้พิเศษยามว่างจากอาชีพหลัก หรือเพื่อเป็นการประกันรายได้ยามตกงาน จึงมักเป็นผู้ที่มีการปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มียาชีพพรอง การมีอาชีพพรองจึงเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะช่วยสร้างความมั่นคงในเรื่องรายได้และการประกอบอาชีพ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ

1.3 การเปลี่ยนงาน จากการศึกษาของซัพเปอร์ (Supper) กล่าวว่า การที่คนเปลี่ยนงานนั้นมีเหตุผลต่างๆ กัน เช่น การหางานทำที่ดีกว่าครั้งแรกซึ่งบางคนทำงานครั้งแรกได้อย่างมั่นคง แต่ต้องการเปลี่ยนงานหรืออาชีพในช่วงชีวิตต่อมา การเปลี่ยนงานไม่ใช่เป็นเหตุผลมาจากบุคลิกที่ไม่แน่นอนแต่เป็นเพราะโครงสร้างอาชีพเปลี่ยนแปลง เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หรือการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและการเมือง ที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวเชิงอาชีพของบุคคล (ฉวีวุฒิ เนาวประดิษฐ์ 2528:12)

จากผลการศึกษาของ อาชิตยา นวลศรี (2528:26) ในเรื่องการเปลี่ยนงาน พบว่า การเปลี่ยนงานเป็นกลไกอย่างหนึ่งของการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น เนื่องมาจากคนที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาค่ำ ประกอบกับระดับอาชีพแรกที่มีในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นอาชีพระดับต่ำ การเปลี่ยนงานซึ่งน่าจะเป็นผลดีต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

1.4 การมีโอกาสดำเนินงานในการทำงานของคนในชนบทย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเมือง หมายถึง “ค่าจ้าง หรือรายได้ซึ่งผู้ทำงานจะจัดอันดับค่าจ้างไว้อันดับสูงสุด และมีความสำคัญสำหรับคนงานมาก รวมทั้งสวัสดิการต่างๆ และมีโอกาสดำเนินงานจากความสามารถในการทำงานได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น” (ชาญฉรรค์ หาญอมรเศรษฐ์ 2533:14)

จากการศึกษาของจารุ โรจนธรรม (2537:57 - 58) พบว่า คนชนบทย้ายถิ่น ที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 58.0 มีโอกาสได้จากระบบการทำงานในภาคอุตสาหกรรมที่สร้างโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่จากผลงานและมีอายุงาน 6 เดือนขึ้นไป โดยได้รับการบรรจุจากลูกจ้างเป็นพนักงานประจำและปรับค่าจ้างตามความเหมาะสม และถ้ามีความสามารถในการเรียนรู้งานได้รวดเร็ว มีความคล่องตัวในการทำงาน มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูงก็จะได้รับการพิจารณาเลื่อนเป็นครูฝึกพนักงานใหม่ และเป็น หัวหน้าตามขั้นตอนของการว่าจ้าง นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย เพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเองและหน่วยงานได้ด้วย จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า คนชนบทย้ายถิ่นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับการบรรจุเป็นพนักงานประจำ ยกเว้นผู้ที่ย้ายมาใหม่และทำงานยังไม่ครบ 6 เดือน หรือ 1 ปี

ส่งเงินกลับบ้าน 422 บาท ค่าใช้จ่ายด้านศาสนาและประเพณีเฉลี่ย 265 บาท และอื่นๆ อีก 82 บาท สำหรับปัญหาหนี้สินและการปรับตัว พบว่า แต่ละเดือนมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ คือ มีรายได้อีก 2,496 บาทต่อเดือน รายจ่าย 2,903 บาทต่อเดือน คิดลบ 407 บาท จึงต้องขยันทำงานล่วงเวลาเพิ่มขึ้นและต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดจึงจะอยู่ได้

จากการศึกษาของ สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ (2538:116) พบว่า กรณีที่เงินทุนหมุนเวียนไม่พอพวกเขาจะแก้ปัญหาโดยการกู้ยืม และการเล่นแชร์ โดยการกู้ยืมมีแหล่งให้กู้ยืม 3 แหล่งใหญ่ คือ คนไทย คนจีน และแขกอินเดีย ผู้ให้กู้ยืมที่เป็นแขกชาวอินเดียจะคิดดอกเบี้ยแพงกว่าผู้ให้กู้รายอื่น โดยจ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 20 ต่อเดือน ส่วนการเล่นแชร์ จะมีการจับฉลากอาทิตย์ละ 1 ครั้ง หรือเดือนละ 1 ครั้ง ขึ้นอยู่กับทำวแชร์เป็นผู้กำหนด

สรุปได้ว่า ฐานะการเงิน เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น ทั้งในด้านรายได้ที่ได้รับ และความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย ผู้ย้ายถิ่นต้องเผชิญกับรายจ่ายในชีวิตประจำวันที่สูงกว่า การดำรงชีวิตในภูมิถิ่นเดิม การบริหารรายได้ให้เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่รับผิดชอบ จึงเน้นการแสดงความสามารถในการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น

3. การได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น จากการศึกษาของเทกเทอร์ (Texter อ้างใน วิทวัส คงคากุล 2519:26) พบว่า ญาติและเพื่อนมีความสำคัญต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาก โดยเฉพาะในระยะแรกผู้ย้ายถิ่นจะพักอยู่กับญาติ บางครั้งก่อนจะย้ายเข้ามาที่รู้แล้วว่ามาพักกับญาติคนใดและเกือบทุกรายได้รับความช่วยเหลือจากญาติทางด้านการเงินเมื่อมีการเจ็บป่วยหรือขาดเงินทอง การช่วยเหลือดังกล่าวจะไม่มีมติดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์อันใด นอกจากนั้นญาติและเพื่อนยังมีส่วนช่วยในการให้ความรู้จากประสบการณ์และการช่วยเหลือทางด้านอารมณ์อีกด้วย ความช่วยเหลือจากเพื่อนก็มีความสำคัญต่อผู้ย้ายถิ่นมากพอๆ กับญาติ เนื่องจากสังคมไทยนั้นมีความเป็นญาติและความเป็นเพื่อนมีความสำคัญและมีบทบาทใกล้เคียงกันมาก จนยากที่จะจำแนกความแตกต่างได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โกลด์สแตนท์ และ โกลด์สแตนท์ (Goldstein and Goldstein 1981:76) พบว่า การย้ายถิ่นจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองในประเทศที่กำลังพัฒนาหลายประเทศ ญาติพี่น้องอาจจะช่วยเกื้อหนุนผู้ย้ายถิ่นใหม่ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านจิตใจ จนกว่าผู้ย้ายถิ่นจะตั้งตัวได้ในที่อาศัยแห่งใหม่

ส่วนการศึกษาของ สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ (2538:116) ในด้านความต้องการความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือ พบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ต้องการความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็คือ ผู้ที่มีอาชีพแม่ค้า พวกเขาต้องการให้สิ่งของที่นำมาใช้

ประกอบอาหารขายนี้มีราคาต่ำลง และยังมีผู้ที่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยเหลือชาวชนบท
ในท้องถิ่นเดิมของตนมากกว่า

ดังนั้นจะพบว่า ญาติและเพื่อนมีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจของ ผู้ย้าย
ถิ่น รวมทั้งด้านการปรับตัวทางสังคมและจิตใจอีกด้วย

4. การมีที่อยู่อาศัย สายใจ คุ่มขนบ (2531:4) ได้พิจารณาระบบที่อยู่อาศัยสำหรับ
ผู้มีรายได้น้อยในเมืองเป็น 4 ระบบใหญ่ๆ คือ

- 4.1 ที่อยู่อาศัยสำหรับคนงานที่นายจ้างเป็นผู้จัดหาให้
- 4.2 ที่อยู่อาศัยที่ผู้อยู่อาศัยจัดหาหรือสร้างขึ้นเอง
- 4.3 ผู้ลงทุนในที่อยู่อาศัยสร้างขึ้น
- 4.4 รัฐเป็นผู้จัดหาให้

นอกจากนี้ โสภณ พรโชคชัย (สารี อ่องสมหวัง 2533:2) ยังได้แบ่ง ระบบที่อยู่อาศัย
ของคนจนเมืองไว้ 5 แบบดังต่อไปนี้

1. ที่อยู่อาศัยในทีสาธารณะ ได้แก่ สวนสาธารณะ ริมถนน สถานีขนส่ง สะพานลอย
ใต้สะพาน เป็นต้น ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคนเร่ร่อน ได้แก่ คนจรจัด ผู้อพยพชั่วคราว คนฝึกปกติ
คนขอทาน ฯลฯ

2. ที่อยู่อาศัยที่นายจ้างจัดหา ลักษณะที่อยู่อาศัยขึ้นกับอาชีพ และผู้ประกอบการ แต่โดย
ส่วนใหญ่ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยจะใกล้กับสถานที่ทำงาน เช่น คนงานก่อสร้าง คนงานใน โรง
งาน คนรับใช้

3. ที่อยู่อาศัยแบบเช่า โดยผู้เช่าจะต้องจ่ายค่าที่อยู่อาศัยเป็นรายวัน รายเดือน หรืออื่น ๆ
ตามการตกลงระหว่างผู้ให้เช่ากับผู้เช่า โดยลักษณะที่อยู่อาศัยมีหลายแบบ เช่น แบ่งเป็น ห้อง
เช่า บ้านเช่า หรืออพาร์ทเมนต์ราคาถูก เป็นต้น

4. ที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด ลักษณะที่อยู่อาศัยมีอาคารหนาแน่น ไร้ระเบียบ และชำรุด
ทรุดโทรม มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม

5. ที่อยู่อาศัยที่ตนเองเป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน มีหลายลักษณะ เช่น สร้างบ้านเอง บน
ที่ดินจัดสรร บ้านจัดสรรราคาถูก คอนโดมิเนียมราคาถูก เป็นต้น

จากการศึกษาของ จารุ โรจนธรรม (2537:61-62) พบว่า คนชนบทย้ายถิ่นเข้ามาทำ
งานในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 65.0 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เพราะมีที่อยู่

อาศัยเป็นแหล่งพักพิงเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งของการเข้ามาทำงานในเมือง โดยร้อยละ 84.0
อาศัยอยู่ห้องเช่าเสียค่าเช่าประมาณเดือนละ 800-1,500 บาท/เดือน แม้ที่อยู่อาศัยจะมีราคาแพง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คับแคบแต่ก็อยู่ในบริเวณที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ของการใช้ชีวิตอยู่ในเมือง อาทิ ใกล้ที่ทำงาน ศูนย์การค้า สถานบริการต่างๆ เป็นต้น ส่วนร้อยละ 35.0 มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย กล่าวคือ มีปัญหาค่าเช่าราคาแพง แออัด คับแคบ อากาศถ่ายเทไม่สะดวก

ดังนั้นจะพบว่าการมีที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย มีทั้งที่จัดหาหรือสร้างเองกับผู้อื่น เป็นผู้จัดหาให้ แต่โดยส่วนใหญ่จะไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ทั้งนี้เนื่องจากมีรายได้น้อย จำเป็นต้องหาที่อยู่อาศัยราคาถูกทำให้ลักษณะที่อยู่อาศัยขาดการดูแลรักษา และสภาพแวดล้อมใกล้ที่อยู่อาศัยไม่ดี

จากแนวคิดการปรับตัวทางเศรษฐกิจข้างต้น พบว่าการศึกษารูปแบบการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นพิจารณาจาก

1. การประกอบอาชีพ ได้แก่ การศึกษาแบบแผนการทำงานทำ ลักษณะอาชีพ การเปลี่ยนงาน การมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ และการวางแผนชีวิตเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต
2. ฐานะด้านการเงิน ได้แก่ จำนวนรายได้ที่ได้จากการทำงาน และความพอใจในการใช้จ่าย
3. การได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อน หรือความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่าการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น โดยเฉพาะญาติ พี่น้อง ที่เคยรู้จักก่อนการย้ายถิ่น จะช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น และช่วยเหลือในกรณีที่มีปัญหาการปรับตัว ข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นไม่ได้แสดงถึงความสามารถของการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น
4. การมีที่อยู่อาศัย ได้แก่ ลักษณะความเป็นเจ้าของในที่อยู่อาศัย

2.4 ปัญหาการปรับตัว

จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการปรับตัวมีผู้ที่ได้ศึกษาเรื่องนี้ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้คือ

เทกเทอร์ (อ้างใน อาศิตยา นวลศรี 2521 : 4) พบว่า ผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาเป็นคนขับสามล้อรับจ้างในกรุงเทพมหานคร จะต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ และปัญหาใหม่ ที่แตกต่างจากสถานการณ์เดิม และปัญหาที่เคยประสบมาในชนบท ปัญหาการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ จะทำให้เกิดความตึงเครียด ต่อผู้ย้ายถิ่น อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีการย้ายถิ่นกลับกันมากเมื่อถึงฤดูเพาะปลูก

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ (2520 :22) พบว่าการเปลี่ยนแปลงในขนาดและการกระจายของประชากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของสังคม การที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นหรือการรู้จักปรับปรุงวิธีการผลิต เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัด การย้ายถิ่นจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยกลุ่มผู้ย้ายถิ่นจะต้องพบกับสิ่งแวดล้อมใหม่ มีการติดต่อกับสังคมและเผชิญกับปัญหาใหม่ เช่น การย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และอาจเป็นปัญหาสังคมได้ เนื่องจากการปรับตัวจะเป็นไปลำบากจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง

ชารีย์ ยาวุฒิ (2518:35) พบว่า ผู้ย้ายถิ่นโดยทั่วไปจะพอใจในงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน แต่จะมีปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับลักษณะงานที่ต้องทำ คือ ระบบเวลาการทำงานซึ่งผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่ไม่เคยชิน

สาโรช เนติธรรมกุล (2522:47) พบว่า อุตสาหกรรมบางประเภท เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมบริการ ผู้ย้ายถิ่นต้องใช้เวลามากในการทำควมคุ้นเคยกับงานที่ทำ มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนไม่น้อยที่ใช้เวลาในการทำควมคุ้นเคยกับงานมากกว่าหนึ่งเดือน ผู้ย้ายถิ่นที่มีอาชีพเดิมเป็นเกษตรกรกับผู้ที่ไม่เคยทำงานเลยใช้เวลาในการทำควมคุ้นเคยกับงานมากกว่าผู้ย้ายถิ่นจากอาชีพอื่นๆ

จารุ โรจนธรรม (2537:70-71) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปรับตัวของคนชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเมือง คือ มีปัญหาเกี่ยวกับระบบการทำงาน เทคโนโลยีใหม่ ๆ ปัญหาเพื่อนร่วมงาน ปัญหาหนี้สินในชนบท ปัญหาเพศสัมพันธ์ ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการไม่ได้รับบริการหรือได้รับแต่ไม่ทั่วถึงจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ (2538:120) พบว่า การปรับวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือจะพบปัญหาเพียงเล็กน้อย เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นจะปรับเปลี่ยนจากอาชีพเดิมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อาชีพในปัจจุบัน ทำให้ผู้ย้ายถิ่นมีรายได้ และมีความมั่นคงพอสมควร ส่วนใน

เรื่องการปรับเงินทุนหมุนเวียนจะมีปัญหาบ้างแต่สามารถแก้ไขได้โดยการเล่นแชร์

จากปัญหาการปรับตัวดังกล่าวข้างต้น แสดงว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ จะประสบปัญหาการปรับตัวทางด้านต่างๆ เช่น ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับการทำงาน ปัญหาเพื่อนร่วมงาน ปัญหาหนี้สิน เป็นต้น ซึ่งหากผู้ย้ายถิ่นสามารถหาวิธีแก้ปัญหาได้ จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ ค่อยไปได้ แต่หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ อาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสังคม

2.5 วิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะผลของการปรับตัวของบุคคลนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อประชากรโดยรวม จึงมีผู้สนใจศึกษาเรื่องนี้มากพอสมควร และมีการศึกษาการปรับตัวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ อาชีพ และสังคม ดังนี้

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการย้ายถิ่นในประเทศไทยมีข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันประการหนึ่ง คือ การย้ายถิ่นส่วนใหญ่ของประเทศไทยเกิดขึ้นจากปัจจัยผลักดันทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ความอดอยากแร้นแค้น ทำการเกษตรไม่ได้ผล พื้นดินแห้งแล้งขาดน้ำเพาะปลูก เป็นต้น จากการศึกษาของเทกเทอร์ (อาชิตยา นวลศรี , 2521:3-4) ได้ทำการศึกษาการย้ายถิ่นของเกษตรกรจาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาเป็นคนขับรถสามล้อรับจ้าง ได้ยืนยันสมมติฐานอันนี้คือ พบว่าสาเหตุที่ผลักดันให้ผู้ย้ายถิ่นเหล่านั้นทิ้งถิ่นฐานเข้ามากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การขาดแคลนน้ำเพาะปลูก ความแห้งแล้งของพื้นดิน ความขาดแคลนในชนบท จึงเข้ามาแสวงหาโอกาสในการทำมาหากินในกรุงเทพมหานคร

การย้ายถิ่นนอกจากจะเป็นการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยแล้ว โดยส่วนใหญ่จะเปลี่ยนอาชีพและสถานที่ทำงาน ทั้งนี้เพราะความแตกต่างระหว่างสังคมต้นทางและปลายทาง เช่น การย้ายถิ่นจากเขตชนบทซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมมายังเขตเมืองซึ่งไม่มีที่ดินจะทำการเกษตร ผู้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาต้องเปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรมาทำงานที่ใช้แรงงาน หรือทำการค้า หรืออาชีพอื่นๆ จากการสำรวจการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร และจังหวัดรอบปริมณฑล 3 จังหวัด โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี.ศ. 2526 พบว่ากว่า 4 ใน 5 หรือประมาณร้อยละ 81 ของผู้ย้ายถิ่นที่มีงานทำก่อนย้ายเข้ากรุงเทพมหานครมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร นอกนั้นมีอาชีพช่าง หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต และกรรมกร การค้า และบริการ แต่ภายหลังจากย้ายถิ่นเข้ามาแล้วเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่ยังคงทำการเกษตร และประมาณร้อยละ 80 เปลี่ยนอาชีพไปใช้แรงงาน และ

คือแต่เดิมร้อยละ 50 มีอาชีพทำการเกษตร ภายหลังจากย้ายถิ่นก็เปลี่ยนเป็นอาชีพที่ใช้แรงงาน และการค้า นอกจากอาชีพบางอาชีพ เช่น อาชีพที่ใช้วิชาการ ข้าราชการ และอาชีพเกี่ยวกับการค้าบางส่วน ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการย้ายถิ่น ทั้งนี้เพราะอาชีวดังกล่าวเป็นอาชีพที่ใช้ความรู้เฉพาะสาขา การเปลี่ยนกลุ่มอาชีพเป็นไปได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนอาชีพเป็นกระบวนการขั้นต้นของการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเท่านั้น ซึ่งอาจจะกล่าวว่ามีใช่เป็นการปรับตัวที่เกิดจากผู้ย้ายถิ่น แต่เป็นสถานการณ์บังคับ

จากการศึกษา อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ (1979:92) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงอาชีพและสถานภาพในการทำงาน แม้ว่าส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาในการหางานทำเลี้ยงชีวิตและครอบครัว แต่งานที่ทำได้ก็มักจะจำกัดอยู่เฉพาะงานที่มีสถานภาพต่ำและบทบาทของผู้ย้ายถิ่นใหม่ยังคงแยกออกจากชาวเมืองอย่างชัดเจน

จากการศึกษาของ วิทวัส คงคากุล (2519:118) รายงานว่า ผู้ย้ายถิ่นจากชนบทส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าจะเหนื่อยใจความเป็นอยู่ของตนโดยรวมแล้วดีขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากการบริโภคอาหาร การใช้จ่ายเพื่อดูแลสุขภาพของตน เป็นต้น และจารุ โรจนธรรม (2537:54) ได้ศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจของคนชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครพบว่า คนชนบทที่ย้ายถิ่นสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ แต่ฐานะทางเศรษฐกิจเพียงพอสำหรับการยังชีพในระดับความจำเป็น พื้นฐานเท่านั้น ส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 5,200-5,500 บาท/เดือน

นอกจากนี้โดยปกติบุคคลจะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว เพื่อนบ้าน กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กรต่างๆ เนื่องจากไม่มีบุคคลใดสามารถอยู่โดยลำพังคนเดียวได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าบุคคลเกิดมาในสังคมและอาศัยในสังคม สำหรับการปรับตัวทางสังคมของผู้ย้ายถิ่น ให้เข้ากับสังคมใหม่เป็นสิ่งจำเป็นมีการศึกษาหลายเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น อบูลอค์ฮอด (Abu-Lughod, 1961:67) ศึกษาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในไคโร พบว่าผู้ย้ายถิ่นได้มีการป้องกัน ตนเองจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายของวิถีชีวิตแบบชนบทมาเป็นวิถีชีวิตแบบชาวเมือง โดยการสร้างสังคมแบบเดิมที่ตนคุ้นเคยขึ้นในสังคมเมือง ทำให้การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในไคโรสามารถกระทำ ได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะสถาบันที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ร้านกาแฟ ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินกิจการโดยผู้ย้ายถิ่นจากชนบทและบริการคนย้ายถิ่นจากชนบท โดยเฉพาะ ในร้านกาแฟจะเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนข่าวสารจากถิ่นเดิมของพวกเขา เป็นสถานที่ช่วยเหลือในการหางานทำ ฯลฯ

การศึกษาในประเทศไทยที่พบในทำนองเดียวกันนี้ได้แก่ นภาพร โกยสมบุรณ์ (2522:5) ศึกษาถึงการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าไปทำงานในจังหวัดภูเก็ต พบว่าโดยทั่วไปกรรมกรที่ย้ายถิ่นเข้าไปทำงานจะจับกลุ่มรวมกันพูดภาษาอีสาน กินอาหารอีสาน และมีการปรับตัวผสมผสานกับชาวใต้น้อยมาก และการศึกษาผู้ย้ายถิ่นเข้า

กรุงเทพมหานครของจารุ โรจนธรรม ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัวทางสังคมพบว่า คนชนบทย้ายถิ่นที่เข้ามาอยู่ในเมืองสามารถเข้ากับบุคคลอื่นในชุมชนได้ในระดับเครือข่ายและเพื่อนเท่านั้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ภายในชุมชน ส่วนความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ภายนอก รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาชุมชนยังไม่ดี อยู่ในระดับเพียงผิวเผินเท่านั้น

สำหรับการศึกษาของ อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ และคณะ (2519:82) ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัว โดยให้ผู้ย้ายถิ่นเปรียบเทียบเพื่อนในสังคมใหม่กับสังคมเก่า พบว่าผู้ย้ายถิ่นผู้ชายร้อยละ 49.3 และผู้หญิงร้อยละ 30.9 เท่านั้นที่คิดว่าเพื่อนในสังคมใหม่และเก่ามีความสำคัญเท่ากัน นอกนั้น ตอบว่าผูกพันกับเพื่อนในสังคมเก่าแน่นแฟ้นกว่าเพื่อนในสังคมใหม่

นอกจากนี้ผู้ย้ายถิ่นบางส่วนย้ายถิ่นเข้ามาเพราะมีเพื่อนหรือญาติอยู่ในท้องถิ่นปลายทางนั้นก่อน บราวน์ (Browning, 1971:298) กล่าวว่าลักษณะการย้ายถิ่นเข้าเมืองใหญ่ของประเทศกำลังพัฒนานั้น 2 ใน 3 ของผู้ย้ายถิ่นจะมีญาติหรือเพื่อนอยู่ก่อน จากการศึกษาในหมู่บ้าน ภาคตะวันตกของเกาะชวา ในประเทศอินโดนีเซีย รายงานว่า 3 ใน 4 ของผู้ย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น เชื่อว่า ญาติหรือเพื่อนที่เข้ามาอยู่ก่อนจะช่วยทำให้การปรับตัวง่ายขึ้น

การศึกษาการปรับตัวทางสังคม โดยพิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การศึกษาของ อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ (2519:78-81) พบว่าผู้ย้ายถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และไปทำบุญที่วัดน้อยกว่าเมื่ออยู่ในท้องถิ่นเดิมครั้งหนึ่ง ซึ่งจะมีเหตุผลเหมือนกับคนในกรุงเทพมหานครคือ ไม่ค่อยมีเวลาที่จะไปทำบุญ หรือประกอบกิจกรรมอื่นๆ ทางศาสนา ส่วนการศึกษาของ วิทวัส คงคากุล (Khongkhakul, 1976:182-186) กล่าวว่าความสนใจที่มีต่อศาสนาจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจด้วย ผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครนานมี แนวโน้มที่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นก็จะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้บ่อยขึ้น

จากผลงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ ดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ผู้ย้ายถิ่นจำเป็นต้องมีการปรับตัวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำงานทั้งในด้านอาชีพ รายได้ที่มี ผลสืบเนื่องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ย้ายถิ่นต่อไป

ดังนั้นจากแนวคิดและการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัว พบว่า แนวความคิดเรื่องการปรับตัวแสดงให้เห็นว่าการปรับตัวที่ดีจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องมีกระบวนการปรับตัว โดยเฉพาะวิธีการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นให้เข้ากับลักษณะทางเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ ได้อย่างไร และแบบแผนการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นสิ่งที่สะท้อนหรือแสดงว่าผลกระทบของการย้ายถิ่นต่อการพัฒนามีแนวโน้มไปใน

ทิศทางใด นอกจากนี้การพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น ทำให้ทราบคุณลักษณะของประชากรที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว รวมทั้งศึกษาปัญหาการปรับตัว ที่ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของผู้ย้ายถิ่น และแนวทางแก้ไขปัญหาที่ผู้ย้ายถิ่นต้องเผชิญ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบสาระที่สำคัญเกี่ยวกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวความคิดสำหรับการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

3.1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

การกำหนดกรอบแนวความคิด สำหรับการศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นอาศัยกรอบแนวความคิดในการศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจจากการทบทวนวรรณกรรม โดยมุ่งศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

ก. การปรับตัวทางเศรษฐกิจ

การปรับตัวทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ปัจจัยที่จะแสดงถึงการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ได้แก่

1. การประกอบอาชีพ เป็นปัจจัย ที่แสดงถึงการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย ระยะเวลาการทำงานทำครั้งแรก ลักษณะอาชีพหลักในปัจจุบัน การมีอาชีพรอง การมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน และการวางแผนชีวิตเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต ซึ่งทั้งนี้ได้ยกเว้นการพิจารณาใน 2 ด้าน คือ ลักษณะอาชีพครั้งแรก และการเปลี่ยนอาชีพในอนาคต เนื่องจากการเลือกอาชีพครั้งแรกนั้น ผู้ย้ายถิ่นฐานย่อมไม่เคยสัมผัสลักษณะงานที่แท้จริง การเลือกอาชีพแรกของผู้ย้ายถิ่น อาจเป็นเพราะได้รับการชักชวนจากเพื่อน ญาติ สำนักงานจัดหางาน ฯลฯ หรือการคาดคะเนว่าตนเองคงจะเหมาะกับลักษณะงานนั้น ๆ รวมทั้งอาจจำเป็นต้องทำงานที่ได้ก่อน ส่วนการเปลี่ยนอาชีพในอนาคตนั้น เนื่องจากบางคนสามารถหางานทำครั้งแรกได้อย่างมั่นคง จึงไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนงาน รวมทั้งการเปลี่ยนงานบ่อย ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะผู้ทำงานไม่มีความอดทน หรือไม่สามารปรับตัวให้เข้ากับอาชีพนั้น ๆ ได้ ดังนั้นการเปลี่ยนงานจึงไม่ได้แสดงว่า อาชีพใหม่จะให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือมีสภาพการทำงานที่ดีกว่าอาชีพเดิมเสมอไป การศึกษาครั้งนี้จึงไม่นำการเปลี่ยนอาชีพในอนาคตมาเป็นเครื่องชี้วัดของปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การมีรายได้ เป็นปัจจัยที่แสดงถึงการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น การมีรายได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ ทำให้มีเงินสำหรับใช้จ่ายเพื่อดำรงชีวิตในปัจจุบัน ดังนั้นปัจจัยด้านการมีรายได้ พิจารณาจากจนวนรายได้ และการมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย

3. การมีที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่แสดงถึงการปรับตัวทางเศรษฐกิจ เนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ สำหรับการดำรงชีวิต การมีที่อยู่อาศัย จึงแสดงถึงการปรับตัว คือการตอบสนองความต้องการของตนเองให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้รายจ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยจัดเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง รวมทั้งที่อยู่อาศัยสามารถเป็นปัจจัยการผลิตของระบบเศรษฐกิจในการแสวงหารายได้อีกด้วยแต่เนื่องจากประชากรที่ศึกษาอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ดังนั้นปัจจัยด้านการมีที่อยู่อาศัย พิจารณาความมั่นคงในการอยู่อาศัยจะใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาครั้งนี้

ดังนั้นโดยสรุป การพิจารณาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ทั้งนี้จะพบว่าได้ยกเว้นการพิจารณาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ในเรื่องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพราะการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือรัฐไม่ได้แสดงถึงการปรับตัวได้เสมอไป เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวสามารถตีความได้ 2 ประเด็น ที่แตกต่างกันคือ ประเด็นแรก มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ในสังคม และจะต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับผู้อื่นเป็นปกติวิสัย ดังนั้นการที่ผู้ย้ายถิ่นได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในสภาพเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร ย่อมแสดงว่าผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี จนสามารถแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ แต่สำหรับประเด็นการที่ผู้ย้ายถิ่นยังต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่นการขอยืมเงิน ในกรณีนี้ ย่อมแสดงว่าผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ หรือเป็นการประทังชีวิตขณะปรับตัว รวมทั้งจากการทบทวนวรรณกรรม ทำให้ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ หรือเพื่อนในภูมิลำเนาเดิมที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อน เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนในการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น ดังนั้นการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นไม่นำมาพิจารณาเป็นความสามารถในการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น แต่จะนำมาพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น

ข. ปัญหาการปรับตัว

การศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นในครั้งนี้ จะพิจารณาปัญหาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นด้วย เนื่องจากว่าจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ผู้ย้ายถิ่นมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการทำงาน ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุที่เกิดจากการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น และมีผลสืบเนื่องอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อประชากรโดยรวม

**ค. การเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวม ระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้ายกับจังหวัด
กรุงเทพฯ**

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ผู้ย้ายถิ่นต้องเผชิญกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้ผู้ย้ายถิ่นบางคนประสบกับปัญหาการปรับตัวในด้านต่าง ๆ ดังนั้นการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเมื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ สามารถทำให้คุณภาพชีวิตหรือความเป็นอยู่โดยรวมดีขึ้น หรือแตกต่างจากก่อนการย้ายถิ่นหรือไม่อย่างไร ซึ่งในการศึกษานี้จะพิจารณาโดยการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวม ระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้ายกับจังหวัดกรุงเทพฯ ในด้านรายได้ ลักษณะงานและความพอใจในงาน ที่อยู่อาศัย เพื่อนบ้าน การคมนาคม การบริการทางการแพทย์ และความสะดวกในการซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค

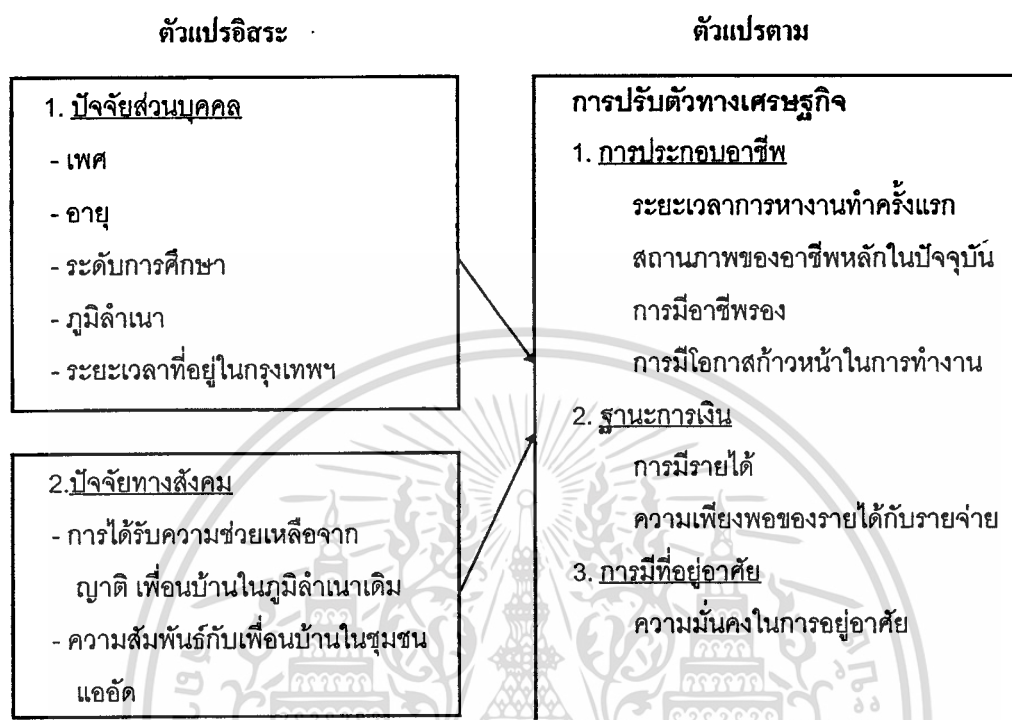
ง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น

1. ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นปัจจัยที่เคยมีการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ว่ามีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัว ประกอบกับปัจจัยส่วนบุคคลจะแสดงถึงคุณลักษณะของประชากรที่สามารถนำมาอธิบายแบบแผนการปรับตัวของประชากรได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาเพื่อทดสอบว่าปัจจัยส่วนบุคคลดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาหรือไม่ โดยปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ

2. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิม ทั้งนี้เนื่องจาก จากการศึกษาของ สุรัตน์ ชุ่มจิตต์ (2537:18) อบุญ-ลอคัสอด (1961: 25) และฮูโก (1981: 210) แสดงให้เห็นว่า เครือญาติ และเพื่อนบ้านที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อน มีส่วนให้ความช่วยเหลือในการหางานทำ ที่พักอาศัย รวมทั้งให้ความรู้จากประสบการณ์ด้านการงานและอื่น ๆ นอกจากนี้มีประเด็นที่ผู้ศึกษาสนใจ คือ ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นหรือไม่ ดังนั้นการศึกษานี้จะมีการพิจารณาปัจจัยทางสังคมจากตัวแปร 2 ตัว ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิม และความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด

การศึกษาจะทำการวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม เป็นตัวแปรอิสระ ส่วนการปรับตัวทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรตาม โดยใช้วิธีการทางสถิติต่อไป

รูปที่ 3.1

แสดงกรอบแนวความคิดในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น

3.2 สมมติฐาน

การศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของบุคคล เมื่อสภาพแวดล้อมแตกต่างไปจากเดิม การศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นสามารถเกิดจากปัจจัยนานาประการ วิธีการที่สำคัญที่จะช่วยพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น คือ การตั้งสมมติฐานที่ได้ความคิดมาจากแนวความคิดหรือทฤษฎี ดังนั้นการพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น จะประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล เนื่องจากหน่วยตัวอย่างที่พิจารณาคือบุคคลในครัวเรือน และการปรับตัวทางเศรษฐกิจเป็นการกระทำของมนุษย์ขึ้นกับเจตจำนงคือสระของแต่ละบุคคล ดังนั้นปัจจัยพื้นฐานที่ทำการศึกษาในครั้งนี้คือ ปัจจัยส่วนบุคคลและ ได้นำเสนอปัจจัยทางสังคม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ผ่านมา ทำให้คาดเดาก่อนหน้านี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ว่าปัจจัยทางสังคมน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ จึงกำหนดสมมติฐานในการศึกษามี 2 ข้อใหญ่คือ

ข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ มีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

ข้อที่ 2 ปัจจัยทางสังคมในด้านการได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้าน ในภูมิลำเนาเดิม และความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ในชุมชนแออัดมีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

จากความจริงที่ว่าสังคมมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ แต่โดยมากแล้วเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบวิวัฒนาการ อย่างไรก็ตามกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายต่างมีแบบแผน (Patterns) หรือจังหวะที่เป็นกฎเกณฑ์ (Regularities) ในตัวของมันเอง ดังนั้นวิธีการศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ ประกอบด้วยสาระในการพิจารณา 3 ประเด็นที่สำคัญคือ ประเด็นที่หนึ่งคือการประกอบอาชีพ ประเด็นที่สองคือ ฐานะการเงิน และประเด็นที่สามคือการมีที่อยู่อาศัย และในแต่ละประเด็นที่ศึกษาจะประกอบด้วยรายละเอียดในการพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจโดยแยกพิจารณาแต่ละประเด็นตามการพิจารณาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ เพื่อสามารถพิจารณาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจตามขั้นตอนและให้ความสำคัญในแต่ละประเด็นเท่าเทียมกัน และไม่ได้ลดความสำคัญประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ในการอธิบายการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

ดังนั้นจากสมมติฐาน 2 ข้อ ดังกล่าวข้างต้น สามารถแบ่งได้เป็นสมมติฐานย่อย 14 ข้อ ดังนี้คือ

- สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการหางานทำครั้งแรก
- สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการหางานทำครั้งแรก
- สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับสถานภาพของอาชีพหลัก
- สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับสถานภาพของอาชีพหลัก
- สมมติฐานข้อที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการมีอาชีพรอง
- สมมติฐานข้อที่ 6 ปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีอาชีพรอง
- สมมติฐานข้อที่ 7 ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการมีโอกาsk้าวหน้าในการทำงาน
- สมมติฐานข้อที่ 8 ปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีโอกาsk้าวหน้าในการทำงาน
- สมมติฐานข้อที่ 9 ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการมีรายได้
- สมมติฐานข้อที่ 10 ปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีรายได้
- สมมติฐานข้อที่ 11 ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย
- สมมติฐานข้อที่ 12 ปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย
- สมมติฐานข้อที่ 13 ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย
- สมมติฐานข้อที่ 14 ปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย

3.3 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยแบบวิจัยที่เรียกว่า One Shot Descriptive คือการเก็บข้อมูลจากหน่วยตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์จากบุคคลผู้ย้ายถิ่น โดยตรงใช้ระยะเวลาของการสัมภาษณ์ไม่นาน ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะอ่านข้อความคำถาม หรืออาจปรับเป็นคำพูดที่ใกล้เคียงและมีความหมายเดียวกัน โดยที่ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายข้อความหรือเนื้อหาที่ผู้ตอบมีความสงสัย หลังจากจากนั้นทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ต่อไป

3.4 ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษานี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลาง โดยแบ่งตามเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร มีทั้งสิ้น 16 เขต ได้แก่

เขตยานนาวา ประเวศ สารบ บางคอแหลม พระโขนง คลองเตย บางเขน ดอนเมือง

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางกะปิ ลาดพร้าว บึงกุ่ม จตุจักร บางกอกน้อย บางพลัด ภาษีเจริญ และราษฎร์บูรณะ สาเหตุที่เจาะจงเลือกศึกษาประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลาง เนื่องจากได้ทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ พบว่า เขตกรุงเทพฯ ชั้นในส่วนใหญ่ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด จะมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ส่วนกรุงเทพฯ ชั้นนอกพื้นที่ส่วนใหญ่เดิมเป็นเขตจังหวัดอื่น แต่เปลี่ยนเป็นเขตกรุงเทพฯ ภายหลัง ดังนั้นเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลางซึ่งมีประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดร้อยละ 52.5 ของจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร และมีจำนวนประชากรที่อพยพมาจากจังหวัดอื่นค่อนข้างมาก จึงมีความเหมาะสมที่จะเลือกเป็นพื้นที่ศึกษา

3.5 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลางซึ่งมีจำนวน 82,464 หลังคาเรือน (สำนักสถิติการสังคมกรุงเทพมหานคร, 2533) โดยผู้ศึกษาจะใช้ข้อมูลนี้เป็นฐานในการคำนวณ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แต่เนื่องจากจำนวน 82,464 หลังคาเรือนนี้ มีทั้งประชากรที่เกิดในกรุงเทพมหานคร และประชากรที่ย้ายถิ่น ดังนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 50 ครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่ามีครัวเรือนที่มีผู้ย้ายถิ่นจำนวน 35 ครัวเรือน ดังนั้น โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ $(P) = 35/50 = 0.7$ โดยการหาขนาดตัวอย่างจะใช้สูตรของของแอสกินและโคลตัน (Herbert Askin and Raymond R. Colton, 1963 : 151-152) เนื่องจากเป็นการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการประมาณค่าสัดส่วน โดยกำหนดขนาดของตัวอย่างสำหรับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยให้โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ = 0.7 หรือคำนวณจากสูตร

$$n = \frac{NZ^2 pq}{Nd^2 + Z^2 pq}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

Z = ค่าจากตารางแจกแจงแบบปกติแสดงความเชื่อมั่นของการประมาณค่า

p = ความน่าจะเป็นของประชากร

q = $1 - p$

d = ระดับความคลาดเคลื่อน

เมื่อประชากรที่ต้องการศึกษามีจำนวน 82,464 หลังคาเรือน ความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยให้โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ = 0.7 ดังนั้น

$$n = \frac{82,464 (1.96)^2 (0.7)(0.3)}{82,464 (0.05)^2 + (1.96)^2 (0.7)(0.3)}$$

$$= 322.69$$

ดังนั้นจึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาจำนวน 323 ตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างในการศึกษา จะทำการเลือก 3 เขตโดยกำหนดให้ 2 เขตอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯฝั่งตะวันออก และ 1 เขตอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯฝั่งตะวันตก ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random -Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากเลือกซึ่งกรุงเทพฯฝั่งตะวันออก 2 เขต ได้แก่ เขตยานนาวาและเขตบางเขน และกรุงเทพฯฝั่งตะวันตก คือ เขตภาษีเจริญ หลังจากนั้นวิธีการเลือกชุมชนแออัดในแต่ละเขตจะเลือก 3 ชุมชน โดยชุมชนที่ 1 จะพิจารณาเลือกจากชุมชนที่มีจำนวนหลังคาเรือนมากที่สุดในเขตนั้น ๆ ส่วนอีก 2 ชุมชนจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยวิธีจับฉลากได้รวมเขตละ 3 ชุมชน จากนั้นออกเก็บข้อมูลจากบุคคลในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยมีจำนวนตัวอย่างจากเขตและจากชุมชนต่าง ๆ ดังนี้

1. เขตภาษีเจริญ

1.1 ชุมชนแสงหิรัญ	36	ตัวอย่าง
1.2 ชุมชนสุภัทรภิบาล	36	ตัวอย่าง
1.3 ชุมชนเพชรเกษม 58	36	ตัวอย่าง
รวม	108	ตัวอย่าง

2. เขตยานนาวา

2.1 ชุมชนเชื้อเพลิงพัฒนา	36	ตัวอย่าง
2.2 ชุมชนร่วมพัฒนาหลังวัดช่องนนทรี (ศาลเทือกซ์)	36	ตัวอย่าง
2.3 ชุมชนตรงข้ามวัดคอกไม้	36	ตัวอย่าง
รวม	108	ตัวอย่าง

3. เขตบางเขน

3.1 ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาหมู่ 2	36	ตัวอย่าง
3.2 ชุมชนหลังตลาดยิงเจริญหมู่ 7	36	ตัวอย่าง
3.3 ชุมชนซอยร้อยกรอง (ร่วมกันพัฒนา)	36	ตัวอย่าง

รวม 108 ตัวอย่าง

รวมจำนวนตัวอย่าง 3 เขต 324 ตัวอย่าง

3.6 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม ทั้งหมดรวม 7 ตัว คือ
  - เพศ
  - อายุ
  - ระดับการศึกษา
  - ภูมิลำเนา
  - ระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ
  - การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิม
  - ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การปรับตัวทางเศรษฐกิจ คือ
  - ระยะเวลาการหางานทำครั้งแรก
  - สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน
  - การมีอาชีพรอง
  - การมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน
  - การมีรายได้
  - ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย
  - ความมั่นคงในการอยู่อาศัย

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า แนวทางการเก็บข้อมูลโดยทั่วไปจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิหรือหุติภูมิ สำหรับการศึกษาด้านการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นโดยส่วนใหญ่จะใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ทำการศึกษา ดังนั้นการศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครในครั้งนี้จะใช้แบบสอบถาม ซึ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ย้ายถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนาเดิมระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร การได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นและทัศนคติต่อเพื่อนบ้าน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การประกอบอาชีพ พิจารณาจากระยะเวลาการทำงานทำครั้งแรกในกรุงเทพมหานคร สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน การมีอาชีพรองและการมีโอกาสดำเนินงานในอาชีพ

ฐานะการเงิน พิจารณาจากการมีรายได้ไม่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร และการมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย

การมีที่อยู่อาศัย พิจารณาจากความมั่นคงในการอยู่อาศัย

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้ายกับ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด

3.8 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้าง ของแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ที่ตรอกวังหลัง เขต บางกอกน้อย จำนวน 33 ราย (10% ของกลุ่มตัวอย่าง) เพื่อหาข้อบกพร่องและหาข้อปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ไม่ชัดเจนในแบบสอบถาม รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

3. เมื่อได้ข้อมูลทั้ง 33 ชุด นำข้อมูลมาหาค่าความเที่ยงตรง (Reliability) ของแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 21 ข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) มีค่า $\text{Alpha} = 0.8224$

3.9 คำนิยามเชิงปฏิบัติการ

1. การปรับตัวทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ โดยมี การประกอบอาชีพ มีรายได้จากการทำงาน และมีที่อยู่อาศัย

2. ผู้ย้ายถิ่น หมายถึง บุคคลที่ย้ายมาในกรุงเทพมหานคร เป็นระยะเวลาก่อนสำรวจ 1 ปี ขึ้นไป ที่มีอายุระหว่าง 15-60 ปี และไม่เคยมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพมหานครมาก่อน

3. ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนที่ส่วนใหญ่มีอาคารหนาแน่นไร้ระเบียบ และชำรุดทรุดโทรม ประชาชนอยู่กันอย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม อันอาจเป็นอันตรายต่อ

สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย และเป็นชุมชนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม

3.10 การกำหนดเครื่องชี้วัด

1. ตัวแปรตาม

1) การปรับตัวทางเศรษฐกิจ เครื่องชี้วัดมีรายละเอียด ดังนี้

1.1) การประกอบอาชีพ ได้แก่

1.1.1) ระยะเวลาการทำงานทำครั้งแรกในกรุงเทพมหานคร อาศัยฐานคิดว่าผู้ที่สามารถทำงานได้ในระยะเวลาที่สั้นกว่าจะเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีกว่า และแรงงานส่วนใหญ่ถูกจ้างเป็นรายเดือนประกอบกับการดำรงชีวิตในกรุงเทพฯ ฯ จำเป็นจะต้องมีเงินจ่ายค่าที่อยู่อาศัย ค่าน้ำ ค่าไฟ ที่ส่วนใหญ่จะจ่ายเป็นรายเดือน และจำเป็นต้องใช้จ่ายค่าอาหารและค่าเดินทาง ดังนั้นหากระยะเวลาการทำงานทำครั้งแรกในกรุงเทพมหานครน้อยกว่า 1 เดือน จึงนับได้เป็นผู้ปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี แต่หากผู้ย้ายถิ่นใช้ระยะเวลาการทำงานทำครั้งแรกในกรุงเทพฯ มากกว่า 3 เดือน แสดงว่าเป็นผู้ไม่สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นไม่มีรายได้ตลอด 3 เดือนที่ผ่านมา แต่จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพ โดยเฉพาะค่าที่อยู่อาศัย ซึ่งจัดเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง และปกติจะมีการจ่ายเป็นรายเดือน นอกจากนี้อาจจะมีค่ามัดจำล่วงหน้าประมาณ 1-3 เดือน ขึ้นอยู่กับผู้ให้เช่า ดังนั้นการกำหนดตัวแปรนี้แบ่งออกเป็น

ระยะเวลาการทำงานทำครั้งแรกในกรุงเทพมหานครน้อยกว่า 1 เดือน

ระยะเวลาการทำงานทำครั้งแรกในกรุงเทพมหานคร 1-3 เดือน

ระยะเวลาการทำงานทำครั้งแรกในกรุงเทพมหานครมากกว่า 3 เดือน

1.1.2) สถานภาพอาชีพหลักในปัจจุบัน โดยมีแนวคิดที่ว่าผู้ที่ประกอบอาชีพหลักที่มีอาชีพแน่นอน มั่นคง มีรายได้แน่นอน แสดงถึงเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดี โดยแบ่งสถานภาพอาชีพหลักเป็น 3 ประเภท คือ

ประกอบกิจการส่วนตัว เป็นอาชีพที่ผู้ประกอบการจะต้องบริหารทั้งด้านงานและด้านการเงิน เช่น อาชีพเกี่ยวกับการค้าขาย หรืออาชีพบริการที่ผู้ย้ายถิ่นเป็นเจ้าของกิจการเอง

ลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ หรือใช้ความชำนาญ ความสามารถเฉพาะตัว ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานบริหาร ธุรการ การจัดการ เสมียน ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ฯลฯ

ลูกจ้างใช้แรงงาน เป็นอาชีพที่ใช้แรงงานและไม่ต้องการความชำนาญ ได้แก่ กรรมกร ผู้ปฏิบัติงานการขนส่งคมนาคม ช่าง หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต

1.1.3) การมีอาชีพพรอง โดยอาศัยฐานคติ ผู้ย้ายถิ่นในชุมชนแออัดส่วนมากมีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีระดับการศึกษาไม่สูง การประกอบอาชีพจึงมักอยู่ในระดับต่ำที่ขาดความมั่นคงและแน่นอน ดังนั้นหากผู้ย้ายถิ่นมีอาชีพพรองทำให้มีรายได้พิเศษ คือ มีรายได้มากขึ้น หรือเพื่อเป็นการประกันรายได้ยามตกงาน จึงเป็นผู้ที่มีการปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มียาชีพพรอง ดังนั้นการวัดตัวแปรนี้จะแบ่งออกเป็นกรณีอาชีพพรองและกรณีไม่มีอาชีพพรอง

1.1.4) การมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ โดยฐานคติว่า อาชีพใดที่มีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ เช่น มีโอกาสจะได้ตำแหน่งสูงขึ้น มีโอกาสได้ผลตอบแทนมากขึ้น ย่อมเป็นอาชีพที่มั่นคงและเป็นอาชีพที่สนับสนุนให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี ดังนั้นการมีโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพ พิจารณาจากการได้รับการบรรจุจากลูกจ้างประจำเป็นพนักงานเมื่อได้ปฏิบัติงานในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การได้เลื่อนตำแหน่งจากหน้าที่การงาน หรือการได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้นในกรณีที่เป็นลูกจ้าง สำหรับในกรณีที่เป็นเจ้าของกิจการจะพิจารณาจากการขยายขนาดกิจการหรือการได้กำไรจากการประกอบกิจการ ดังนั้นการวัดตัวแปรนี้จะแบ่งออกเป็นมีโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพและไม่มีโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพ

1.2) ฐานะการเงิน ได้แก่

1.2.1) การมีรายได้ไม่น้อยกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีแนวคิดที่ผู้ย้ายถิ่นที่มีรายได้ไม่น้อยกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำจะสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี โดยสามารถมีเงินเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน ในกรุงเทพมหานคร สำหรับการกำหนดค่าชีวิตตัวแปรจะแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ มีรายได้มากกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำหรือวันละ 145 บาท ขึ้นไป และมีรายได้ต่ำกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำหรือน้อยกว่าวันละ 145 บาท

1.2.2) การมีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย โดยมีฐานคติว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จะสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี หากผู้ย้ายถิ่นมีรายได้แต่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เนื่องจากมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมาก หรือการใช้จ่ายกับสิ่งฟุ่มเฟือยมากเกินไป ฯลฯ ย่อมแสดงว่าไม่สามารถจัดระบบเศรษฐกิจของตนเองได้ ดังนั้น การมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายพิจารณาจากการมีเงินออมที่เหลือเก็บจากภาระที่ต้องใช้จ่ายประจำหรือไม่ ตัวแปรนี้กำหนดการชีวิตตัวแปรออกเป็น 3 ลักษณะ คือรายได้กับรายจ่ายสมดุลกัน รายได้มากกว่ารายจ่าย รายจ่ายมากกว่ารายได้

1.3) การมีที่อยู่อาศัย ได้แก่

1.3.1 ความมั่นคงในการอยู่อาศัย (Tenure security) โดยมีฐานคติคือ เนื่องจากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย คือผู้ที่มีความไม่ว่การณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มั่นคงในการอยู่อาศัย จะเป็นผู้ที่มีความสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี เนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต และค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยจัดเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง ดังนั้นตัวแปรนี้กำหนดการชี้วัดออกเป็น 3 ระดับ คือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และหรือบ้าน มีสิทธิ์ครอบครองบ้าน (บ้านเช่า) และ ไม่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน (ผู้อาศัย)

2. ตัวแปรอิสระ

2) ปัจจัยส่วนบุคคล

2.1) เพศ

เพศเป็นตัวแปรทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ความเป็นเพศหญิง เพศชาย ถึงแม้จะมีความเท่าเทียมกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันอยู่ในหลายด้าน โดยเฉพาะบทบาททางสังคม เพศชายมักจะได้รับบทบาททางสังคมให้เป็นหัวหน้าครอบครัวรับผิดชอบโดยตรงในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว ในขณะที่เพศหญิงได้รับบทบาทให้เป็นแม่บ้านรับผิดชอบความเป็นอยู่ภายในครอบครัวและเลี้ยงดูบุตร สำหรับในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ความแตกต่างเหล่านี้ลดลงและมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น เพศหญิงสามารถทำงานนอกบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระด้านรายจ่ายของครอบครัวมากขึ้น รวมทั้งการเลี้ยงดูบุตรในสังคมไทยเพศชายและเพศหญิงยังมีความแตกต่างกัน ส่วนใหญ่การเลี้ยงดูบุตรเพศชายมักจะปล่อยให้มีการตัดสินใจด้วยตนเอง ส่วนบุตรเพศหญิงมักจะต้องอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ การที่จะต้องมาเผชิญกับสภาพแวดล้อมใหม่ น่าจะสนับสนุนให้เพศชายสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเพศหญิง ประกอบกับจากการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่ผลปรากฏว่าเพศชายก็สามารถปรับตัวได้ดีกว่าเพศหญิง ดังนั้นการปรับตัวทางเศรษฐกิจก็น่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรในเรื่องเพศ สำหรับการวัดตัวแปรในเรื่องเพศจะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เพศชาย และเพศหญิง

2.2) อายุ

เนื่องจากลักษณะความแตกต่างที่ว่า ผู้ที่มีอายุน้อยจะสามารถยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้เร็วกว่าผู้สูงอายุ และมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่า รวมทั้งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ก็พบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยสามารถปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความเห็นเบื้องต้นว่า ตัวแปรในด้านอายุของผู้ย้ายถิ่น น่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจ การวัดตัวแปรนี้ คือ อายุของผู้ตอบซึ่งวัดเป็นจำนวนปี

2.3) ระดับการศึกษา

ตัวแปรที่สำคัญที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับการปรับตัว จากการศึกษางานวิจัยพบว่า มีผลสรุปแตกต่างกันคือ บางกรณีพบว่า ผู้มีการศึกษาสูงจะมีปัญหาในการปรับตัวมากกว่า

แม้ว่ากรณีใดข้างต้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้มีการศึกษาในระดับต่ำ แต่ในขณะที่ผลงานวิจัยบางเรื่องก็มีผลตรงข้าม ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นสอดคล้องว่า ผู้มีการศึกษามากกว่าน่าจะมีความสามารถในการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า เนื่องจากผู้มีการศึกษาในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะได้รับการฝึกฝนและพัฒนาความคิดให้เป็นระบบ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสามารถเดิมที่มีอยู่แล้ว ประกอบกับผู้มีการศึกษาสูงกว่าย่อมมีโอกาสเลือกงานได้มากกว่า ทั้งในระบบการให้เงินเดือนส่วนใหญ่ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า มักจะได้เงินเดือนสูงกว่าผู้มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า การวัดตัวแปรคือ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการ (Formal education) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 4 ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.4) ภูมิลำเนาเดิม

ผู้ย้ายถิ่นที่มีภูมิลำเนาเดิมในแต่ละภาคน่าจะมีการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ที่แตกต่างกัน รวมทั้งผู้ย้ายถิ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเมือง น่าจะมีการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ที่ดีกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มาจากเขตชนบท ทั้งนี้เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมของเขตเมือง น่าจะมีส่วนคล้ายคลึงกับกรุงเทพมหานคร ทำให้การปรับตัวไม่มากเมื่อเทียบกับผู้ย้ายถิ่นที่มาจากเขตชนบท รวมทั้งจากการศึกษาที่ผ่านมาต่างก็มีความเห็นสอดคล้องเช่นเดียวกัน ดังนั้นการวัดตัวแปรดังกล่าวคือ ภูมิลำเนาเดิมของผู้ตอบว่าอยู่ในหรือนอกเขตเทศบาล

2.5) ระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร

ผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครนานกว่าน่าจะสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดีกว่า เนื่องจากผู้ที่อาศัยในกรุงเทพฯ นานกว่าน่าจะมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าและสามารถรู้จักกลุ่มทางทำมาหากินได้ดีกว่ารวมทั้งจะรู้จักคนได้มาก สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันในด้านการทำมาหากินได้ดี ดังนั้นระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพมหานครน่าจะมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น โดยจะทำการวัดตัวแปรคือ จำนวนปี (เศษของเดือนที่มากกว่า 5 เดือนให้นับเป็น 1 ปี) ของระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ ภายหลังการย้ายถิ่นครั้งสุดท้ายของผู้ตอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร 1-5 ปี 6-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

3) ปัจจัยทางสังคม

3.1) การได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิม

ผู้ย้ายถิ่นที่ได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิมที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ก่อนนี้น่าจะมีส่วนช่วยในการปรับตัวทางเศรษฐกิจ เนื่องจากญาติหรือเพื่อนที่ย้ายเข้ามาการค้าไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ล้วนทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาอยู่ก่อนสามารถให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ด้านการทำงาน ที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ ดังนั้นการได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนบ้านในภูมิภาคนี้ น่าจะมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น โดยจะทำการวัดตัวแปร จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ญาติหรือเพื่อนบ้านในภูมิภาคนี้ที่ญาติหรือเพื่อนบ้านเข้ามาอยู่ก่อนเคยให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ หรือไม่เคย

3.2) ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด

เป็นลักษณะการติดต่อที่แสดงออกในรูปกิจกรรมต่างๆ เช่น การเยี่ยมชมระหว่างเพื่อนบ้าน การออกไปนอกบ้านด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงทัศนคติที่ผู้อยู่อาศัยมีต่อเพื่อนบ้าน เนื่องจากการตั้งบ้านเรือนของชุมชนแออัด มีลักษณะบ้านเรือนอยู่ติดกัน จึงเอื้ออำนวยต่อการติดต่อกับเพื่อนบ้านเป็นประจำ ประกอบกับการพิจารณาความสำคัญมากน้อยของกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างเพื่อนบ้านนั้นขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของแต่ละบุคคล การศึกษา ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดครั้งนี้จึงไม่ใช้การพิจารณากิจกรรมที่ได้มีการติดต่อและความถี่ในการติดต่อ แต่จะพิจารณาจากทัศนคติของผู้ย้ายถิ่นที่มีต่อเพื่อนบ้าน เนื่องจากผู้ศึกษามีแนวความคิดว่า การที่ผู้ย้ายถิ่นมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนบ้าน แสดงว่าผู้ย้ายถิ่นรู้สึกไว้วางใจเพื่อนบ้าน ทำให้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันได้มาก เป็นผลสืบเนื่องทำให้การความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านสูง ทั้งในด้านความผูกพัน ทางการเงิน และความถี่ของความสัมพันธ์

ดังนั้นการพิจารณาความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด จะพิจารณาจากความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน จำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จัก ทัศนคติต่อเพื่อนบ้าน และการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน ซึ่งคำถามที่ใช้เป็นเครื่องวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด จะมีคำตอบให้เลือก โดยคำตอบแต่ละข้อจะมีการให้คะแนนจากข้อคำตอบที่แสดงความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านต่ำสุดจนถึงข้อคำตอบที่แสดงความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านสูงสุด โดยให้คะแนนเป็น 1,2,3,4 ตามลำดับ หลังจากนั้นรวมคะแนนคำตอบที่ได้จากคำถามที่ใช้เป็นเครื่องวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด เพื่อแสดงระดับของความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดในภาพรวม และจะแบ่งระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ในชุมชนแออัดออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาการแบ่งระดับโดยใช้ค่าสถิติเปอร์เซ็นต์ไทล์ในการคำนวณ โดยค่าคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดต่ำ คือ ลำดับของค่าคะแนนเฉลี่ยซึ่งอยู่ตำแหน่งน้อยกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ค่าคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดปานกลางคือลำดับของค่าคะแนนเฉลี่ยซึ่งอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ขึ้นไปถึง เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 และค่าคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดสูง คือ ลำดับของค่าคะแนนเฉลี่ยที่เปอร์เซ็นต์

3.11 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ได้แบ่งลักษณะข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูล
2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้รับจากการค้นคว้าหนังสือ ตำรา เอกสาร รายงาน

การวิจัยต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.12 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ พบว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์จำนวน 324 ชุด หลังจากนั้นผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดรหัสข้อมูล (Code) ในแบบสอบถามของแต่ละส่วน ให้สามารถลงบันทึกใน Coding Form และนำสู่การบันทึกด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อคำนวณหาค่าทางสถิติ โดยประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science)
2. นำผลที่ได้จากข้อ 1 มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษา
3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ใช้สถิติวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance) เท่ากับ 0.05 เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์คอนทิงเจนซี (Contingency Coefficient : C) ในการวัดขนาดของความสัมพันธ์ แต่เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์คอนทิงเจนซีมีข้อจำกัดดังนี้ (Siegal : 1956 ; 187) คือ

3.1 ค่า C เท่ากับ 0 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัวเป็นอิสระต่อกัน แต่ค่าสูงสุดของ C จะไม่เท่ากับ 1 โดยปกติจะมีค่าต่ำกว่า 1 โดยสามารถประมาณ ค่าสูงสุดของ C ได้จาก

สูตร $(r-1)/r$ เมื่อ r คือจำนวนแถวหรือจำนวนสดมภ์ ดังนั้น

ข้อมูลชนิด 2*2 ค่าสูงสุดของ C = 0.707

ข้อมูลชนิด 3*3 ค่าสูงสุดของ C = 0.816

ข้อมูลชนิด 4*4 ค่าสูงสุดของ C = 0.866

3.2 ค่า C จะนำไปเปรียบเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อื่นๆ ไม่ได้ เช่น

Pearson's r Spearman's rho หรือ Kendall's tau เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 ค่า C ที่มาจากตารางที่ไม่เหมือนกันหรือขนาดตารางที่ไม่เท่ากันจะนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้

4. นำผลข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผลและสรุปผล โดยอธิบายถึง แบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค

บทที่ 4

ผลของการศึกษา

การปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ผู้ศึกษาได้เสนอผลการศึกษาออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะกลุ่มตัวอย่างศึกษา
- ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบความเป็นอยู่ ใน จังหวัดที่อยู่อาศัยก่อนที่จะย้ายมากรุงเทพฯ กับในกรุงเทพฯ
- ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและการทดสอบสมมติฐาน
- ส่วนที่ 4 ปัญหาการปรับตัว
- ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะกลุ่มตัวอย่างศึกษา

1. เพศ จากการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือเป็นเพศชาย ร้อยละ 45.7 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.3 (ดังตารางที่ 4.1 และรูปที่ 4.1)ทั้งนี้สอดคล้องกับลักษณะของประชากรในกรุงเทพมหานครและลักษณะของประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2537 พบว่าจำนวนประชากรในชุมชนแออัดมี 534,685 คน เป็นชาย 257,503 คน และหญิง 277, 182 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 48.0 และร้อยละ 52.0 ตามลำดับ และพบว่าประชากรที่ศึกษา มีประชาชนเฉลี่ย 6.2 คนต่อ 1 ครัวเรือนหรือประมาณ 6 คนต่อ 1 ครัวเรือน ในขณะที่ครัวเรือนโดยทั่วไปในกรุงเทพมหานครมีประชากร 4 คนต่อ 1 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ , 2536)

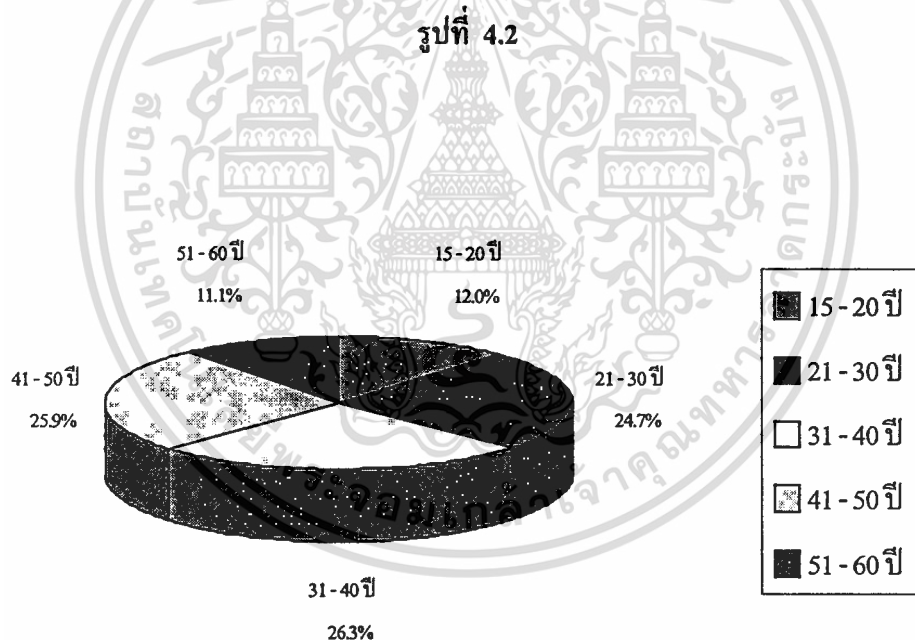
ตารางที่ 4.1
แสดง เพศ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	148	45.7
หญิง	176	54.3
รวม	324	100.0

ตารางที่ 4.2
แสดง อายุของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15 - 20 ปี	39	12.0
21 - 30 ปี	80	24.7
31 - 40 ปี	85	26.3
41 - 50 ปี	84	25.9
51 - 60 ปี	36	11.1
รวม	324	100.0

แสดงอายุของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

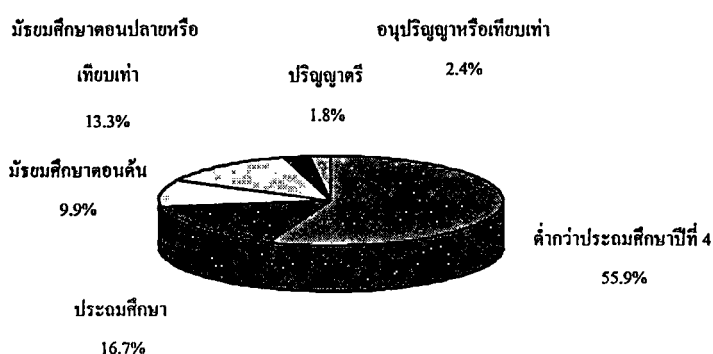
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ระดับการศึกษา จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 55.9) รองลงมา มีการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 16.7) มัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 13.3) และมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 9.9) ตามลำดับ โดยมีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมปลายขึ้นไปร้อยละ 4.2 คือ ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 2.4 และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 1.8 (ดังตารางที่ 4.3 และรูปที่ 4.3) จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับการศึกษามหาวิทยาลัย (ประถมศึกษาปีที่ 4)

ตารางที่ 4.3
แสดงการศึกษาของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	181	55.9
ประถมศึกษา	54	16.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	32	9.9
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	43	13.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	8	2.4
ปริญญาตรี	6	1.8
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.3

แสดงระดับการศึกษาของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

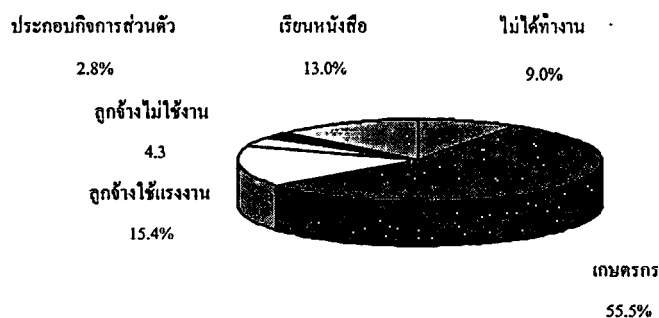
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ผู้ใดนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. อาชีพเดิมก่อนการย้ายถิ่น กลุ่มตัวอย่างศึกษา มีอาชีพเดิมก่อนการย้ายถิ่นเป็นเกษตรมากที่สุด (ร้อยละ 55.5) รองลงมา มีสถานภาพอาชีพเดิมเป็นลูกจ้างใช้แรงงาน (ร้อยละ 15.4) เรียนหนังสือ (ร้อยละ 13.0) ไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 9.0) ลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน (ร้อยละ 4.3) และประกอบกิจการส่วนตัว (ร้อยละ 2.8) ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.4 และรูปที่ 4.4) จากข้อมูลดังกล่าวมีข้อสังเกตคือ ผู้ย้ายถิ่นประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพเดิมก่อนการย้ายถิ่นคือเกษตรกร แสดงให้เห็นว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีจำนวนผู้ย้ายถิ่นมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความล้มเหลวของระบบการเกษตร ทำให้เกษตรกรไม่สามารถยังชีพด้วยอาชีพเดิมในชนบทได้

ตารางที่ 4.4
แสดงอาชีพเดิมก่อนการย้ายถิ่นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพเดิมก่อนทำการย้ายถิ่น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ทำงาน	29	9.0
เกษตรกร	180	55.5
ลูกจ้างใช้แรงงาน	50	15.4
ลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน	14	4.3
ประกอบกิจการส่วนตัว	9	2.8
เรียนหนังสือ	42	13.0
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.4

แสดง อาชีพเดิมก่อนการย้ายถิ่นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

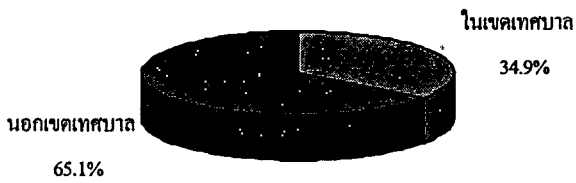
5. ภูมิลำเนาเดิม ผู้ย้ายถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเขตการปกครองในภูมิลำเนาเดิม อยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าอยู่ในเขตเทศบาล คืออยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 65.1 และอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 34.9 โดยภาคของภูมิลำเนาเดิมที่ย้ายมาจำนวนมากที่สุด คือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 42.0) รองลงมาคือ ภาคกลาง (ร้อยละ 38.9) ภาคเหนือ (ร้อยละ 8.3) ภาคตะวันออก (ร้อยละ 6.8) และภาคใต้ (ร้อยละ 4.0) ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.5 รูปที่ 4.5.1 และรูปที่ 4.5.2) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่ากรุงเทพมหานครนับเป็นแหล่งดึงดูดผู้ย้ายถิ่นจากภาคต่าง ๆ ในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2536 และเมื่อพิจารณาตามเขตการปกครอง คือในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ปรากฏว่าสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นจากนอกเขตเทศบาลสูงกว่าเขตเทศบาล ประมาณ 2 ใน 3 (ร้อยละ 65.1 และร้อยละ 34.9 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งดึงดูดผู้ย้ายถิ่นที่มาจากนอกเขตเทศบาล โดยเฉพาะผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ มักมีอาชีพเดิมเป็นเป็นเกษตรกร

ตารางที่ 4.5

แสดง ภูมิลำเนาเดิมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เขตการปกครอง		
ในเขตเทศบาล	113	34.9
นอกเขตเทศบาล	211	65.1
ภาค		
ภาคเหนือ	27	8.3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	136	42.0
ภาคกลาง	126	38.9
ภาคตะวันออก	22	6.8
ภาคใต้	13	4.0
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.5.1

แสดงปัจจัยด้านภูมิตำแหน่งเดิมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
แบ่งตามเขตการปกครอง

แสดงตำแหน่งภูมิตำแหน่งเดิมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามภาค

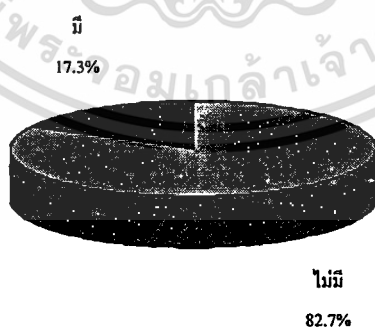
6. ประสบการณ์ย้ายถิ่นก่อนเข้ากรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาพบว่า ผู้ที่ไม่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นก่อนเข้ากรุงเทพมหานคร มีมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นก่อนเข้า กรุงเทพมหานคร คือ ร้อยละ 82.7 และร้อยละ 17.3 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.6 และ กราฟที่ 4.6) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นที่ไม่เคยมีประสบการณ์ย้ายถิ่นก่อนเข้า กรุงเทพฯ สูงกว่าผู้เคยมีประสบการณ์ย้ายถิ่นมาก่อนเข้ากรุงเทพฯ ประมาณสี่เท่าตัว แสดงให้เห็นว่าผู้ที่คิดจะย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ เป็นจังหวัดแรก

ตารางที่ 4.6

แสดงการมีประสบการณ์ย้ายถิ่นก่อนเข้ากรุงเทพมหานครของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การมีประสบการณ์ย้ายถิ่นก่อนเข้า กรุงเทพฯ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มี	268	82.7
มี	56	17.3
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.6

แสดงการมีประสบการณ์ย้ายถิ่นก่อนเข้ากรุงเทพฯของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

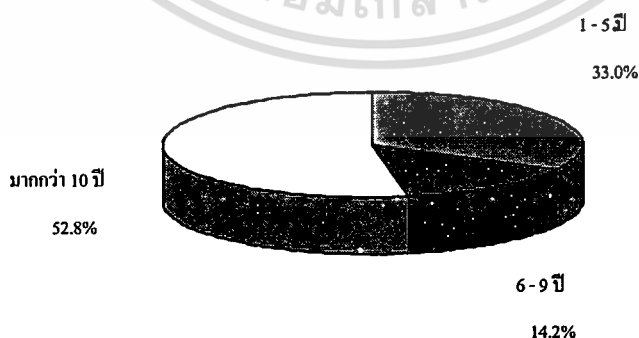
7. ระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ส่วนใหญ่ มีระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 52.8) รองลงมา 1-5 ปี (ร้อยละ 33.0) และ 6 - 9 ปี (ร้อยละ 14.2) ตามลำดับ (ตั้งตารางที่ 4.7 และรูปที่ 4.7) จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อพิจารณาผู้ย้ายถิ่นที่มีระยะเวลาอยู่ในกรุงเทพฯ ในช่วง 1-10 ปี มีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ย้ายถิ่นที่มีระยะเวลาอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 47.2 และร้อยละ 52.8 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่ากระแสการย้ายถิ่นเข้ามากรุงเทพฯ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ยังคงมีแนวโน้มที่อยู่ในระดับสูง ใกล้เคียงกับในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา 10 ปี แสดงให้เห็นว่านโยบายการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคยังไม่มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.7

แสดงระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1 - 5 ปี	107	33.0
6 - 9 ปี	46	14.2
มากกว่า 10 ปี	171	52.8
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.7

แสดงระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพมหานครของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. สาเหตุที่ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ พบว่าเหตุผลที่สำคัญของผู้ย้ายถิ่นที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือการหาโอกาสหางานทำที่ดีกว่าในชนบท คิดเป็นร้อยละ 67.2 รองลงมาคือ การย้ายตามคนในครอบครัว หรือแต่งงาน คิดเป็นร้อยละ 13.5 เหตุผลการทำเกษตรไม่ได้ผลมีส่วนเล็กน้อยเท่ากับเหตุผลทางด้านการศึกษาต่อ คือร้อยละ 5.2 และเหตุผลมีผู้ชักชวนให้มาอยู่ด้วยมี สัดส่วนใกล้เคียงกับเหตุผลไม่มีที่ดินทำกิน คือร้อยละ 3.8 และร้อยละ 3.4 ตามลำดับ ส่วนเหตุผลอื่น ได้แก่ เมื่อชนบท อยากให้ลูกเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ ย้ายเนื่องจากงานและเห็นคนแถวบ้านย้ายมากรุงเทพฯ ก่อนกลับไปที่บ้านเดิมฐานะดีขึ้น (ดังตารางที่ 4.8 และรูปที่ 4.8) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้ผู้ย้ายถิ่นจะมีภูมิลำเนาต่างกัน แต่สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญคือ ด้านการทำงาน รองลงมาคือด้านครอบครัว

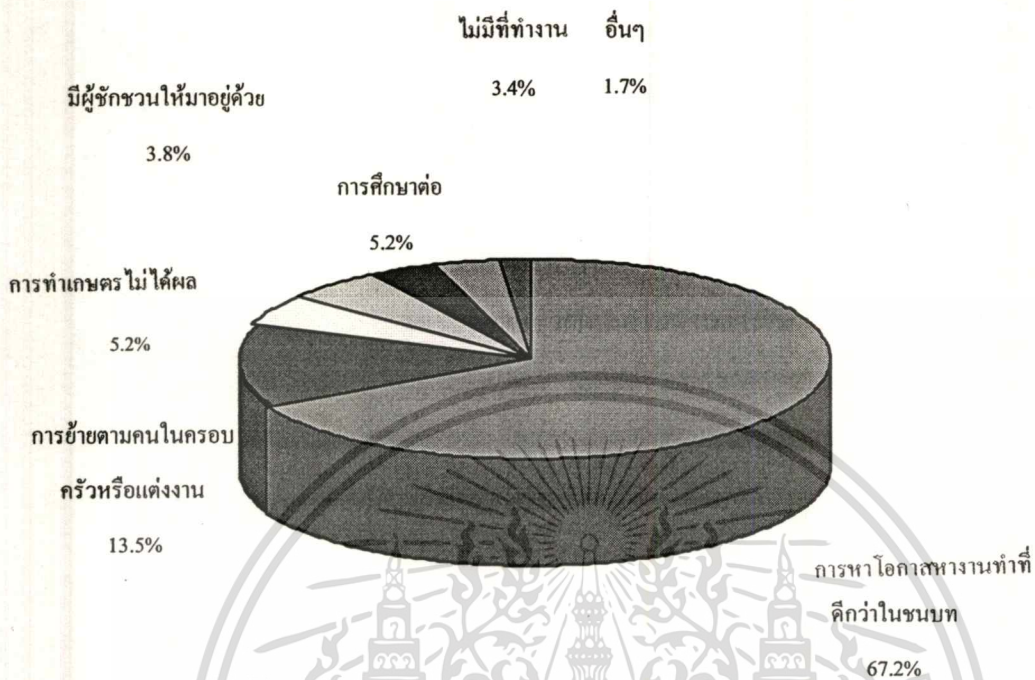
ตารางที่ 4.8

แสดงสาเหตุที่ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานครของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

สาเหตุที่ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การหาโอกาสหางานทำที่ดีกว่าในชนบท	234	67.2
การย้ายตามคนในครอบครัวหรือแต่งงาน	47	13.5
การทำเกษตรไม่ได้ผล	18	5.2
การศึกษาต่อ	18	5.2
มีผู้ชักชวนให้มาอยู่ด้วย	13	3.8
ไม่มีที่ดินทำกิน	12	3.4
อื่นๆ	6	1.7
รวม	348	100.0

หมายเหตุ ผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 324 ตัวอย่าง ผู้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

รูปที่ 4.8

แสดงสาเหตุการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานครของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า. ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. การมีคนรู้จักอาศัยอยู่ก่อนในกรุงเทพฯ ก่อนการย้ายถิ่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่มีคนรู้จักอาศัยอยู่ก่อนในกรุงเทพฯ ร้อยละ 71.6 โดยในจำนวนผู้ที่มีคนรู้จักอาศัยอยู่ก่อนในกรุงเทพฯ ร้อยละ 54.3 คนรู้จักที่อาศัยในกรุงเทพฯ เคยให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และร้อยละ 17.3 ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากคนรู้จักที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนที่ไม่มีคนรู้จักอาศัยอยู่ก่อนในกรุงเทพฯ ร้อยละ 28.4 (ดังตารางที่ 4.9 และรูปที่ 4.9) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง(ร้อยละ 54.3) ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากคนที่รู้จักที่อาศัยอยู่ก่อนในกรุงเทพฯ

ตารางที่ 4.9

แสดงการมีคนรู้จักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ก่อนการย้ายถิ่นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนทำการย้ายถิ่นมีคนรู้จักอาศัยอยู่ก่อน ในกรุงเทพฯหรือไม่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มี	92	28.4
มีคนรู้จักเคยให้ความช่วยเหลือ	176	54.3
มีคนรู้จักไม่เคยให้ความช่วยเหลือ	56	17.3
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.9

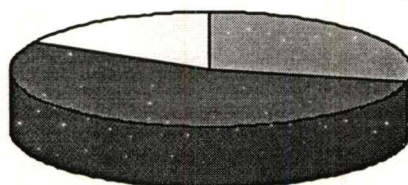
มีคนรู้จักไม่เคยให้ความ

ช่วยเหลือ

17.3%

ไม่มี

28.4%

มีคนรู้จักเคยให้ความช่วย

เหลือ

54.3%

แสดงการมีคนรู้จักอาศัยอยู่ก่อนในกรุงเทพฯ ก่อนการย้ายถิ่นของประชากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ห้ามนำไปใช้เผยแพร่ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

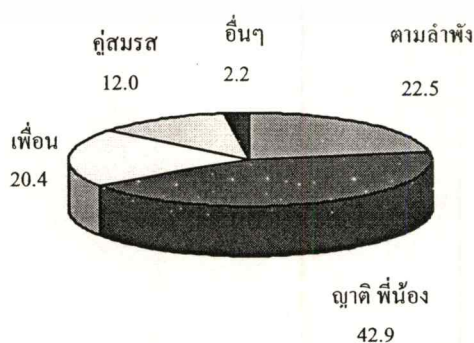
10. ผู้ที่ชักชวนให้เข้ามาอาศัยในที่อยู่ปัจจุบัน จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะมีญาติ พี่น้อง เป็นผู้ชักชวนให้เข้ามาอาศัยอยู่ในที่อยู่ปัจจุบัน (ร้อยละ 42.9) รองลงมาไม่มีผู้ชักชวนโดยเข้ามาอาศัยตามลำพัง (ร้อยละ 22.5) เพื่อน (ร้อยละ 20.4) คู่สมรส (ร้อยละ 12.0) และอื่น ๆ ได้แก่ นายจ้าง (ร้อยละ 2.2) (ดังตารางที่ 4.10 และรูปที่ 4.10) จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าสัดส่วนของผู้ชักชวนให้เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดสูงกว่าผู้ที่ย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ตามลำพังเกือบสี่เท่าตัว (ร้อยละ 88.5 และร้อยละ 22.5 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าสาเหตุที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนแออัด หรือการเพิ่มขึ้นของประชากรในชุมชนแออัดคือ การชักชวนคนรู้จัก ได้แก่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน เป็นต้น ให้เข้ามาอาศัยอยู่ด้วยกันหรืออยู่บ้านใกล้กัน

ตารางที่ 4.10

แสดงผู้ที่ชักชวนให้เข้ามาอาศัยอยู่ในที่อยู่ปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ที่ชักชวนให้เข้ามาอาศัยในที่อยู่ปัจจุบัน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ตามลำพัง	73	22.5
ญาติ พี่น้อง	139	42.9
เพื่อน	66	20.4
คู่สมรส	39	12.0
อื่นๆ	7	2.2
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.10

แสดงผู้ที่ชักชวนให้เข้ามาอาศัยในที่อยู่ปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจะถือว่าผิดกฎหมาย

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน 1 - 5 ปี มากที่สุด คือร้อยละ 48.2 ส่วนที่อยู่อาศัยในชุมชนปัจจุบันมากกว่า 10 ปี มีจำนวนร้อยละ 29.0 และรองลงมาคือระยะเวลา 6 - 10 ปี ร้อยละ 22.8 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.11 และรูปที่ 4.11) ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบันไม่นาน คืออยู่ในช่วง 1-5 ปี ทั้งนี้เนื่องจากมีส่วนหนึ่งที่ย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพฯ 1-5 ปี (ร้อยละ 33.0) และส่วนที่เหลือคือ ร้อยละ 15.2 คือผู้ที่เคยอยู่ที่อื่นมาก่อนที่จะอาศัยอยู่ในที่อยู่ปัจจุบัน

ตารางที่ 4.11

แสดงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 5 ปี	156	48.2
6 - 10 ปี	74	22.8
มากกว่า 10 ปี	94	29.0
รวม	324	100.0

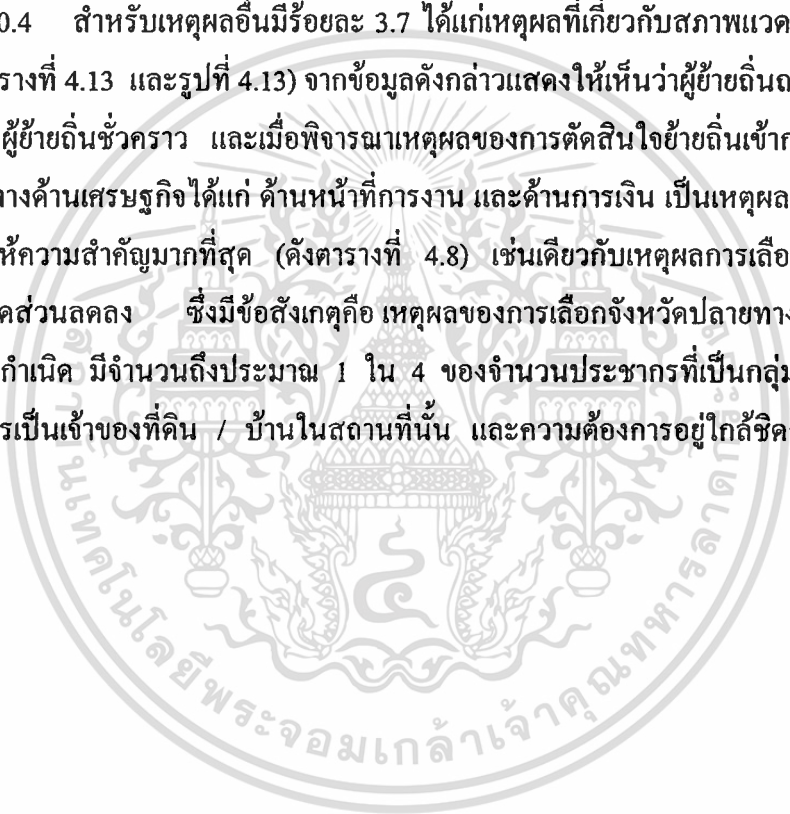
รูปที่ 4.11

แสดงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า-
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. ความคิดในการอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ตลอดไป จากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 50.6 มีความคิดที่จะอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดไป และร้อยละ 49.4 กิจจะย้ายออกจากกรุงเทพฯ (ดังตารางที่ 4.12 และรูปที่ 4.12) โดยมีเหตุผลของการเลือกจังหวัดปลายทางที่สำคัญคือ กลับสู่สถานกำเนิด มีจำนวนร้อยละ 25.2 รองลงมา คาดว่าจะมีรายได้สูงกว่าคิดเป็นร้อยละ 20.1 เป็นเจ้าของที่ดิน/บ้านในสถานที่นั้น ร้อยละ 14.3 เหตุผลต้องการอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อน ญาติ พ่อแม่ และเหตุผลโอกาสหน้าที่การงานดีกว่า มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือร้อยละ 13.4 และร้อยละ 12.9 ตามลำดับ เหตุผลเพราะสถานที่ปลายทางมีความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต มีจำนวนร้อยละ 10.4 สำหรับเหตุผลอื่นมีร้อยละ 3.7 ได้แก่เหตุผลที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ (ดังตารางที่ 4.13 และรูปที่ 4.13) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นถาวรมีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ย้ายถิ่นชั่วคราว และเมื่อพิจารณาเหตุผลของการตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ จะพบว่าเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจได้แก่ ด้านหน้าที่การงาน และด้านการเงิน เป็นเหตุผลที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด (ดังตารางที่ 4.8) เช่นเดียวกับเหตุผลการเลือกจังหวัดปลายทาง แต่มีสัดส่วนลดลง ซึ่งมีข้อสังเกตคือ เหตุผลของการเลือกจังหวัดปลายทางที่สำคัญคือ กลับสู่สถานกำเนิด มีจำนวนถึงประมาณ 1 ใน 4 ของจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ การเป็นเจ้าของที่ดิน / บ้านในสถานที่นั้น และความต้องการอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อน ญาติ หรือพ่อแม่

ตารางที่ 4.12

แสดงความคิดเห็นในการอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ตลอดไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นในการอยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร ตลอดไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ใช่	164	50.6
ไม่ใช่	160	49.4
รวม	324	100.0

แสดงความคิดเห็นในการอยู่อาศัยในกรุงเทพฯตลอดไปของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.13

แสดง เหตุผลของการเลือกจังหวัดปลายทางของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เหตุผลของการเลือกจังหวัดปลายทาง	จำนวน(คำตอบ)	ร้อยละ
กลับสู่สถานที่เกิด	129	25.2
ต้องการอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อน ญาติหรือพ่อแม่	69	13.4
สถานที่สะดวกในการใช้ชีวิต	53	10.4
เป็นเจ้าของที่ดิน/บ้านในสถานที่นั้น	73	14.3
คาดว่าจะมีรายได้สูงกว่า	103	20.1
โอกาสหน้าที่การงานดีกว่า	66	12.9
อื่นๆ	19	3.7
รวม	512	100.0

หมายเหตุ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 324 คน ผู้ตอบตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

แสดงเหตุผลของการเลือกจังหวัดปลายทางของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

13. จำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จักในชุมชน จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง พบว่าโดยส่วนใหญ่จะรู้จักเฉพาะบริเวณละแวกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมารู้จักเกือบทุกบ้านในชุมชนมีจำนวน ร้อยละ 33.6 และรู้จักเฉพาะบ้านติดกันคิดเป็นร้อยละ 18.2 ส่วนที่ไม่รู้จักเลยจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.7 (ดังตารางที่ 4.14 และรูปที่ 4.14) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชากรในชุมชนแออัดส่วนใหญ่จะรู้จักเพื่อนบ้าน ตั้งแต่บ้านติดกันและละแวกบ้าน โดยมีจำนวนของผู้ที่รู้จักเกือบทุกบ้านในชุมชนสูงถึง 1 ใน 3 ของจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.14

แสดงจำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จักในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จักในชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
รู้จักเกือบทุกบ้านในชุมชน	109	33.6
รู้จักกันเฉพาะบริเวณละแวกบ้าน	115	35.5
รู้จักกันเฉพาะบ้านติดกันเท่านั้น	59	18.2
ไม่รู้จักเลย	41	12.7
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.14

แสดงจำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จักกันในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

14. ทศนคติต่อเพื่อนบ้านในชุมชน ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดว่าเพื่อนบ้านในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนดี มีจำนวนร้อยละ 52.2 รองลงมาคิดว่าเพื่อนบ้านในชุมชนพอจะคบหาสมาคมได้มีจำนวนร้อยละ 29.0 และไม่แสดงความคิดเห็นมีจำนวนร้อยละ 15.4 ตามลำดับ โดยมีผู้ที่คิดว่าเพื่อนบ้านในชุมชน ไม่ค่อยดีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.4 (ดังตารางที่ 4.15 และรูปที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15

แสดงทัศนคติต่อเพื่อนบ้านในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ทัศนคติต่อเพื่อนบ้านในชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ส่วนใหญ่เป็นคนดี	169	52.2
พอจะคบหาสมาคมได้	94	29.0
ไม่แสดงความคิดเห็น	50	15.4
ไม่ค่อยดี	11	3.4
รวม	324	100.0

แสดงทัศนคติต่อเพื่อนบ้านในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

15. การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน กลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านมากกว่าผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน คือ ร้อยละ 51.8 และร้อยละ 48.2 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.16 และรูปที่ 4.16) และจากข้อมูลการศึกษาของMilgram (1920 อ้างใน Karp ,1991: 85) กล่าวว่าคนที่ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ไม่ช่วยเหลือผู้อื่นที่กำลังประสบปัญหา สามารถเข้าใจได้ในรูปแบบของการไม่เกี่ยวข้องกัน โดยความเอื้อเฟื้อที่มีมาแต่เดิม หรือความมีอริยชาติของชีวิตทางสังคมปรากฏให้เห็นน้อยมากในเขตเมือง โดยที่จริงแล้วบรรทัดฐานของการไม่ยุ่งเกี่ยวกับกันจะแข็งแกร่งมากในเมือง จากข้อมูลดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ย้ายถิ่นได้มีการปรับตัวโดยเริ่มมีบรรทัดฐานของการไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น โดยไม่ให้ความช่วยเหลือกับเพื่อนบ้านมากขึ้น แต่ยังคงพบว่าสัดส่วนของผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือยังมีจำนวนสูงใกล้เคียงกับผู้ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือ

ตารางที่ 4.16

แสดงการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	156	48.2
ไม่เคย	168	51.8
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.16

แสดงการได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

16. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน จากการศึกษาประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หากมีปัญหากเกิดขึ้นในชุมชนผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ อาจจะเป็นด้านเงินหรือแรงงาน มีจำนวนร้อยละ 77.2 รองลงมาไม่มีความคิดที่จะให้ความช่วยเหลือ หากมีปัญหากเกิดขึ้นในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 22.8 (ดังตารางที่ 4.17 และรูปที่ 4.17) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในชุมชนแออัดมีแนวโน้มที่จะสามารถตั้งกลุ่ม หรือองค์กรในการพัฒนาชุมชนได้ดี

ตารางที่ 4.17

แสดงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการ	250	77.2
ไม่ต้องการ	74	22.8
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.17

แสดงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การพิจารณาความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด จะพิจารณาจากความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จัก ทักษะติดต่อเพื่อนบ้าน การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน และความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในชุมชน แต่จากการศึกษาครั้งนี้ได้ยกเว้นความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เนื่องจากการเก็บข้อมูลมีเพียง 2 ชุมชนเท่านั้น คือชุมชนเชื้อเพลิงพัฒนา และชุมชนแสงหิรัญ ที่มีการจัดกิจกรรมภายในเพื่อให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม แต่ชุมชนอื่น ๆ ที่เป็นชุมชนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ไม่มีการจัดกิจกรรมภายในชุมชน ซึ่งปัจจัยในการพิจารณาระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด คำตอบของแต่ละปัจจัยจะแสดงความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านต่ำสุด (ค่าคะแนน= 1) จนถึงคำตอบที่แสดงความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านสูงสุด (ค่าคะแนน= 4) ดังนั้นระดับการให้คะแนนคือ 1,2,3,4 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

ปัจจัย	ระดับการวัด	ค่าคะแนน
จำนวนเพื่อนบ้านที่รู้จัก	1. รู้จักเกือบทุกบ้านในชุมชน	4
	2. รู้จักเฉพาะบริเวณละแวกบ้านเท่านั้น	3
	3. รู้จักเฉพาะบ้านติดกัน	2
	4. ไม่รู้จักเลย	1
ทักษะติดต่อเพื่อนบ้านชุมชน	1. ส่วนใหญ่เป็นคนดี	4
	2. พยายามคบหาสมาคมได้	3
	3. ไม่แสดงความคิดเห็น	2
	4. ไม่ค่อยดี	1
การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน	1. เคย	4
	2. ไม่เคย	1
การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามุมชุมชน	1. ต้องการ	4
	2. ไม่ต้องการ	1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จาก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทำการรวมคะแนนคำตอบที่ได้จากข้อความดังกล่าว (ดังตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18

แสดงระดับคะแนนรวมของคำถามระดับสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด

ระดับคะแนน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
4	3	0.9
5	19	5.9
6	13	4.0
7	4	1.2
8	15	4.6
9	20	6.2
10	28	8.6
11	17	5.2
12	25	7.7
13	39	12.0
14	40	12.3
15	52	16.0
16	49	15.1
รวม	324	100.0

Mean = 12.071

Percentile ที่ 25 = 10.00

Percentile ที่ 50 = 13.00

Percentile ที่ 75 = 15.00

ดังนั้นระดับคะแนนที่น้อยกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 หมายถึงระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดต่ำ

ระดับคะแนนที่มากกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ถึงเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 หมายถึง ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับคะแนนที่มากกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นต์ไคส์ที่ 75 หมายถึง ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดสูง

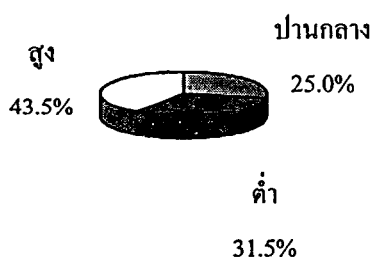
จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาจัดระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดจะได้ดังตารางที่ 4.18.1 และรูปที่ 4.18.1 พบว่าระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดสูง คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมา มีระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดระดับต่ำร้อยละ 31.5 และระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดปานกลาง ร้อยละ 25.0 (ดังตารางที่ 4.18.1 และ รูปที่ 4.18.1) ข้อมูลดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่าชุมชนแออัดส่วนใหญ่จะมีระดับความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างจากชุมชนเมือง เนื่องจากมีระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความจำเป็นที่ต้องพึ่งพากัน ความจำเป็นของการมีปัญหาร่วมกัน การเป็นเครือญาติ หรือรู้จักคุ้นเคยกัน หรืออพยพมาจากที่เดียวกัน

ตารางที่ 4.18.1

แสดงระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำ	102	31.5
ปานกลาง	81	25.0
สูง	141	43.5
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.18.1

แสดงระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบความเป็นอยู่ในจังหวัดก่อนที่จะย้ายมากรุงเทพฯ กับในกรุงเทพฯ

เมื่อให้ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด พิจารณาเปรียบเทียบลักษณะความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ในด้านรายได้ ลักษณะงาน และความพอใจในงาน ที่อยู่อาศัย เพื่อนบ้าน การคมนาคม การบริการทางการแพทย์ ความสะดวกสบายในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค (ตารางที่ 4.19) และ (ผังรูปที่ 4.19.1 ถึงรูปที่ 4.19.7)

ด้านการมีรายได้ ลักษณะงานและความพอใจในงาน การบริการทางการแพทย์ ความสะดวกสบายในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ส่วนใหญ่มีความคิดว่าเป็นในกรุงเทพฯ ดีกว่าในจังหวัดที่อยู่อาศัยก่อนที่จะย้าย ซึ่งมีจำนวนสูงถึงประมาณสามในสี่ของจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพฯ ดีกว่าในจังหวัดที่อยู่อาศัยก่อนที่จะย้าย (ร้อยละ 86.7 ,77.1, 77.2 และ 73.8 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ จะมีรายได้ มีความพอใจในลักษณะงาน การบริการทางการแพทย์ และความสะดวกในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่ดีขึ้น

ด้านการคมนาคม พบว่าส่วนใหญ่คิดว่าดีขึ้น (ร้อยละ 55.6) รองลงมา คิดว่าเลวลง (ร้อยละ 28.4) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางด้านการคมนาคมของประเทศ ทั้งในด้านการเดินทางทางบก ทางอากาศ ทางรถไฟ ทางน้ำ แต่ในกรณีที่มีจำนวนผู้ที่คิดว่าเลวลงสูงถึงประมาณเกือบหนึ่งในสามของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เนื่องจากเส้นทางการเดินทางภายในกรุงเทพฯ ที่สำคัญคือการเดินทางทางบก และปัญหาการจราจรของกรุงเทพฯ ในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้การเดินทางไปยังที่ต่างๆ ต้องใช้เวลามากขึ้น

ด้านที่อยู่อาศัยพบว่า ผู้ที่คิดว่ามีสภาพเลวลงมีมากที่สุด (ร้อยละ 42.3) รองลงมาคิดว่าดีขึ้น (ร้อยละ 36.1) และร้อยละ 21.3 คิดว่าเท่าเดิม จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่พอใจกับสภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน เนื่องจากมีสภาพแออัด แต่ในขณะที่เดียวกันกลับมีจำนวนไม่น้อยที่คิดว่ามีสภาพดีขึ้น แสดงว่าถึงแม้ว่าผู้ย้ายถิ่นจะอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดแต่สภาพที่อยู่อาศัยก็ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพที่อยู่อาศัยที่อยู่ก่อนการย้ายถิ่น นอกจากนี้มีจำนวนประมาณหนึ่งในสี่ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าเท่าเดิม แสดงว่าลักษณะที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดมีลักษณะใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยเดิม

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน พบว่าส่วนใหญ่คิดว่าเท่าเดิม (ร้อยละ 42.3) รองลงมาคิดว่าดีขึ้น (ร้อยละ 29.0) แต่มีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้คิดว่าเลวลง (ร้อยละ 24.7) แสดงให้เห็นว่าลักษณะเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับเพื่อนบ้านในต่าง

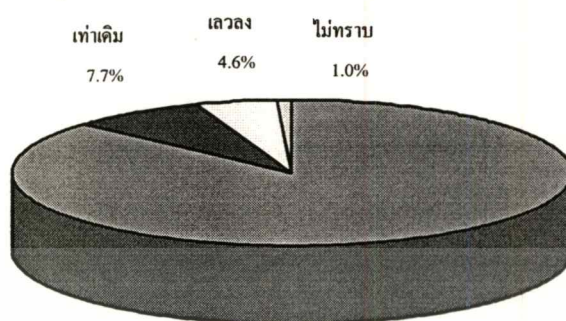
จังหวัด โดยพบว่าผู้ที่คิดว่าเลวลงมีประมาณเกือบหนึ่งในสี่ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า
นั้น

ตารางที่ 4.19
แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อน
ที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ

หัวข้อ	จำนวน(คน) (ร้อยละ)				รวม
	ดีขึ้น	เท่าเดิม	เลวลง	ไม่ทราบ	
รายได้	281 86.7	25 7.7	15 4.6	3 1.0	324 100.0
ลักษณะงานและความพอใจในงาน	250 77.2	41 12.6	23 7.1	10 3.1	324 100.0
ที่อยู่อาศัย	117 36.1	69 21.3	137 42.3	1 0.3	324 100.0
เพื่อนบ้าน	94 29.0	137 42.3	80 24.7	13 4.0	324 100.0
การคมนาคม	180 55.6	50 15.4	92 28.4	2 0.6	324 100.0
การบริการทางการแพทย์	250 77.2	49 15.1	15 4.6	10 3.1	324 100.0
ความสะดวกในการซื้อ เครื่องอุปโภคบริโภค	239 73.8	72 22.2	9 2.8	4 1.2	324 100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.19.1

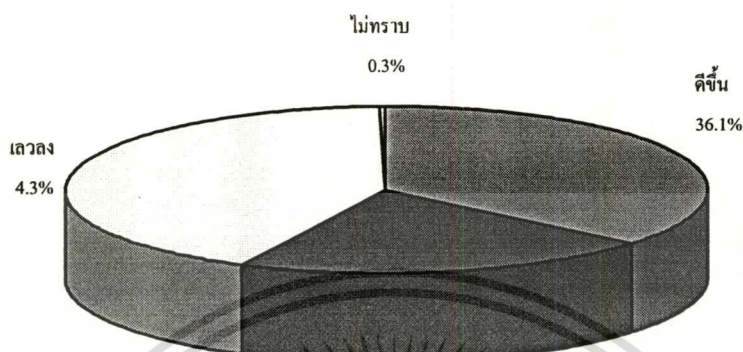
แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อน
ที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านรายได้

รูปที่ 4.19.2

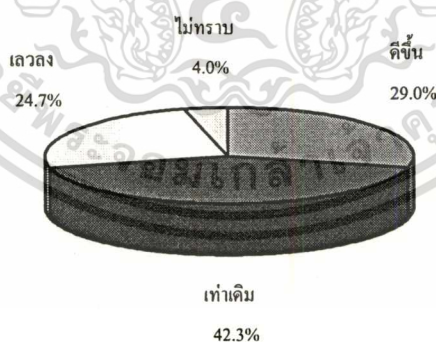
แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย
กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านลักษณะงานและความพอใจในงาน

รูปที่ 4.19.3

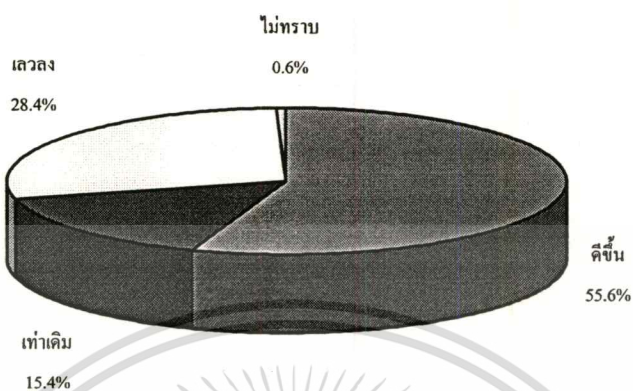
แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อน
ที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านที่อยู่อาศัย

รูปที่ 4.19.4

แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อน
ที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านเพื่อนบ้าน

รูปที่ 4.19.5

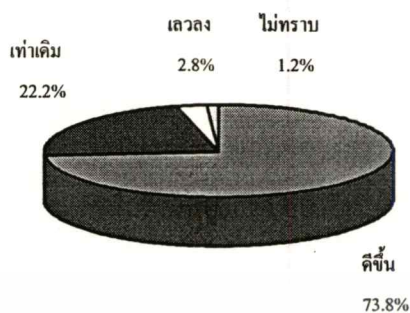
แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อน
ที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านคมนาคม

รูปที่ 4.19.6

แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อน
ที่จะย้าย กับจังหวัดกรุงเทพฯ ด้านการบริการทางการแพทย์

รูปที่ 4.19.7

แสดงการเปรียบเทียบความเป็นอยู่โดยรวมระหว่างจังหวัดที่อาศัยอยู่ก่อนที่จะย้าย
กับจังหวัดกรุงเทพฯด้านความสะดวกในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น และการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ส่วนนี้ เป็นการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นและการทดสอบสมมติฐานของการศึกษาคือ ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางเศรษฐกิจ โดยผู้ศึกษาได้แบ่งการทดสอบและวิเคราะห์สมมติฐานออกเป็น 14 ข้อ ดังนี้คือ

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล อันประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา เขตภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการหางานทำครั้งแรก

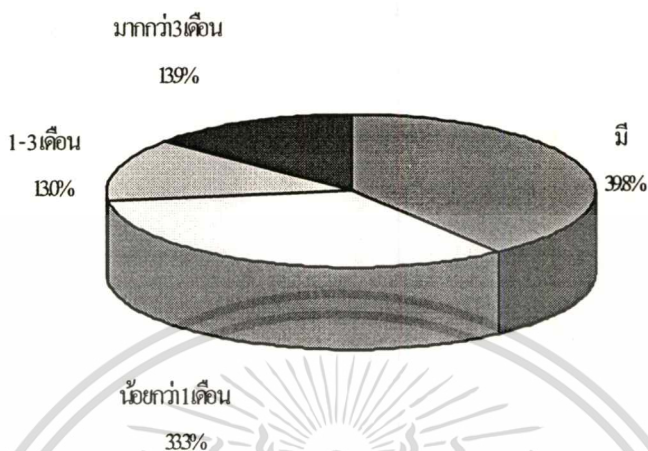
กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาที่มีงานร่อยุ่ก่อน มีร้อยละ 39.8 โดยผู้ที่ไม่มีงานร่อยุ่ก่อนที่กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการหางานครั้งแรกน้อยกว่า 1 เดือน รองลงมาใช้ระยะเวลาในการหางานครั้งแรกมากกว่า 3 เดือน และใช้ระยะเวลาในการหางานครั้งแรก 1-3 เดือน น้อยที่สุด โดยมีอัตราส่วนร้อยละ 33.3 ร้อยละ 13.9 และร้อยละ 13.0 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.20 และรูปที่ 4.20) จากข้อมูลดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีงานร่อยุ่ก่อน เป็นผู้ย้ายถิ่นที่มีการวางแผนการย้ายถิ่น หรือมีจุดมุ่งหมายในการประกอบอาชีพที่ชัดเจน โดยจะพบว่าถึงแม้ผู้ย้ายถิ่นโดยส่วนใหญ่จะไม่มีงานร่อยุ่ก่อนการย้ายถิ่น แต่จะพบว่าจำนวนเกือบทั้งหมดสามารถหางานได้โดยใช้เวลากภายใน 3 เดือน แสดงว่าผู้ย้ายถิ่นที่อพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯส่วนใหญ่ เป็นแรงงานที่เอื้อประโยชน์ให้กับระบบเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ

ตารางที่ 4.20

แสดงการมีงานร่อยุ่ก่อนการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การมีงานร่อยุ่ก่อนการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯหรือไม่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มีงานร่อยุ่ก่อนแล้ว	129	39.8
ไม่มีใช้ระยะเวลาในการหางานครั้งแรก น้อยกว่า 1 เดือน	108	33.3
ไม่มีใช้ระยะเวลาในการหางานครั้งแรก 1 - 3 เดือน	42	13.0
ไม่มีใช้ระยะเวลาในการหางานครั้งแรก มากกว่า 3 เดือน	45	13.9
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.20

แสดงการมีงานรออยู่ก่อนการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลข่าวสารในการหางานทำ ผู้ย้ายถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ส่วนใหญ่ได้ รับข้อมูลข่าวสารในการหางานทำ จากญาติพี่น้อง จำนวนร้อยละ 45.1 รองลงมาจากเพื่อน จำนวนร้อยละ 35.2 จากสำนักงานบริการจัดหางาน จำนวนร้อยละ 9.2 จากสื่อมวลชน คิดเป็นร้อยละ 7.4 และจากหน่วยราชการ คิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.21 และรูปที่ 4.21) จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อพิจารณาผู้ที่มีญาติ พี่น้อง หรือเพื่อน เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสารในการหางานทำ ที่ไม่เป็นทางการมีจำนวนถึงประมาณ สี่ในห้าของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า ญาติ พี่น้อง หรือเพื่อน มีส่วนช่วยเหลือในด้านการหางานทำของผู้ย้ายถิ่นได้ดี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แหล่งข้อมูล ข่าวสารการหางานทำที่ไม่เป็นทางการ เป็นแหล่งงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ย้ายถิ่น โดยส่วนใหญ่ถึงแม้ว่าจะมีระดับการศึกษาต่ำ แต่สามารถหางานได้ภายในเวลาไม่นาน

ตารางที่ 4.21

แสดงแหล่งข้อมูล ข่าวสารในการหางานทำของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล ข่าวสารในการหางานทำ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ญาติ พี่น้อง	146	45.1
เพื่อน	114	35.2
หน่วยราชการ	10	3.1
สื่อมวลชน	24	7.4
สำนักงานจัดหางาน	30	9.2
รวม	324	100.0

แสดงแหล่งข้อมูล ข่าวสารในการหางานทำของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระยะเวลาการหางานทำครั้งแรก นั้น จะยกเว้นการทดสอบความสัมพันธ์ด้านระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ กับระยะเวลาการหางานทำครั้งแรก เนื่องจาก อายุในปัจจุบันและ ระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ ย่อมจะไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลกับระยะเวลาหางานทำครั้งแรก ดังนั้นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของระยะเวลาการหางานทำครั้งแรกของประชากรที่ศึกษา กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา เขตภูมิลำเนา โดยใช้สถิติวิเคราะห์ไคสแควร์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของประชากรศึกษากับระยะเวลาในการหางานทำครั้งแรก พบว่ามีความสัมพันธ์ ($X^2 = 12.97254$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.24975 (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับระยะเวลาในการหางานทำครั้งแรก

ระดับการศึกษาของ ประชากร	ระยะเวลาการหางานทำครั้งแรก จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสควมภ์)			
	น้อยกว่า 1 เดือน	1-3 เดือน	มากกว่า 3 เดือน	รวม
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 4	60 (54.5) (55.6)	16 (14.5) (38.1)	34 (30.9) (75.6)	110 (56.4)
ป.4-ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	15 (51.7) (13.9)	10 (34.5) (23.8)	4 (13.8) (8.9)	29 (14.9)
สูงกว่าประถมศึกษา ปีที่ 6	33 (58.9) (30.5)	16 (28.6) (38.1)	7 (12.5) (15.5)	56 (28.7)
รวม	108(55.4)	42(21.5)	45(23.1)	195 (100)

$X^2 = 12.97254$ $P < 0.05$ $C = 0.24975$ $Sig = 0.01141$

จากผลการความสัมพันธ์ดังกล่าว ผู้ที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไปมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือมีจำนวนประชากรที่ใช้ระยะเวลาในการหางานทำครั้งแรกน้อยกว่า 1 เดือน มากที่สุด รองลงมาจะใช้ระยะเวลา 1-3 เดือน และระยะเวลามากกว่า 3 เดือน น้อยที่สุด (ผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4-ประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 51.7 ร้อยละ 34.5 และร้อยละ 13.8 ตามลำดับ และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 58.9 ร้อยละ 28.6 และร้อยละ 12.5 ตามลำดับ) ในจำนวนผู้ที่สามารถหางานทำได้มากกว่า 3 เดือน จะมีผู้ที่จบระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด ซึ่งมีค่าสูงถึงประมาณสามในสี่ของจำนวนผู้ที่สามารถทำงานครั้งแรกได้นานมากกว่า 3 เดือน (ร้อยละ 75.6)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นสรุปได้ว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีระดับการศึกษาต่ำ จะมีความสามารถในการปรับตัวทางเศรษฐกิจด้านระยะเวลาในการหางานทำครั้งแรกได้น้อยกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ซอ์ลัดดา โรจนคำรงค์ฤทธิ์ (2533 : 112) ที่พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง จะสามารถปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ

ส่วนปัจจัยด้านเพศ และภูมิลำเนาเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการหางานทำครั้งแรกของประชากรศึกษา (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 1)

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยทางสังคม คือ การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้าน ในภูมิลำเนาเดิม มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการหางานครั้งแรก และได้ยกเว้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัดกับระยะเวลาในการหางานครั้งแรก เนื่องจากระยะเวลาของการเกิดเหตุการณ์ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกัน

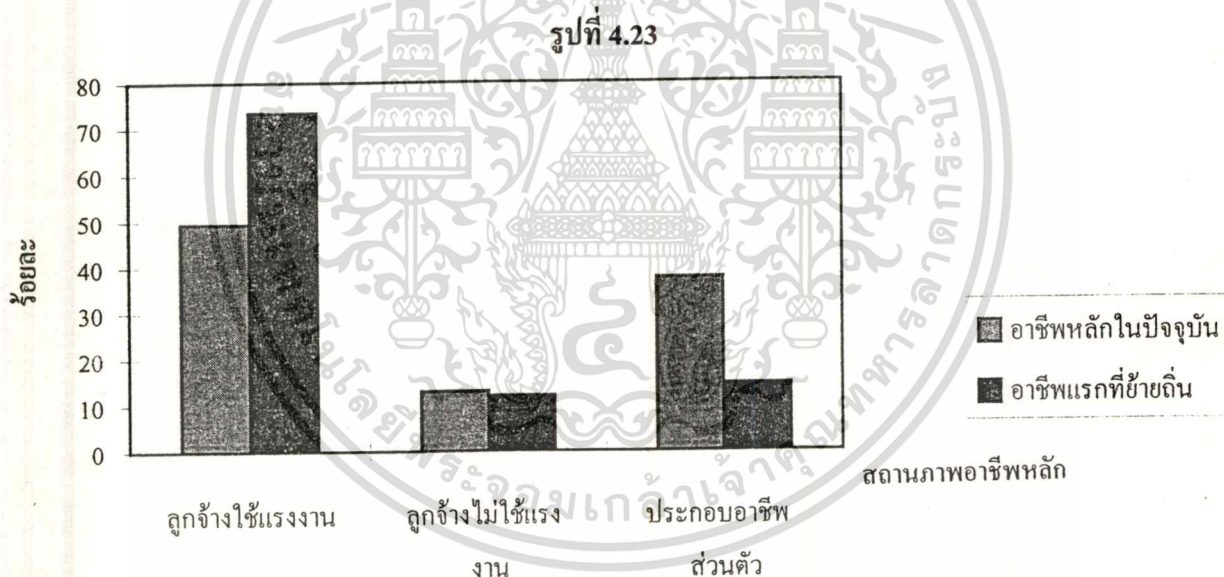
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการหางานครั้งแรก ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 1)

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา

เมื่อพิจารณาสถานภาพของอาชีพในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีสถานภาพของอาชีพในปัจจุบันเป็นลูกจ้างใช้แรงงานมีจำนวนร้อยละ 49.4 รองลงมาคือประกอบกิจการส่วนตัว มีจำนวนร้อยละ 37.6 และเป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงานน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.0 (ดังตารางที่ 4.23 และรูปที่ 4.23) เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของสถานภาพอาชีพแรกที่ทำภายหลังการย้ายถิ่นกับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน พบว่ามีสัดส่วนของลูกจ้างใช้แรงงานลดลง (ร้อยละ 73.5 และร้อยละ 49.4 ตามลำดับ) แต่สถานภาพของอาชีพหลักเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 14.5 และร้อยละ 37.6 ตามลำดับ) ส่วนสถานภาพของอาชีพหลักเป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 12.0 และร้อยละ 13.0 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับเปลี่ยนอาชีพไปเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวมากขึ้น

ตารางที่ 4.23
แสดงสถานภาพของอาชีพของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพของอาชีพหลัก	อาชีพปัจจุบัน		อาชีพแรก	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ลูกจ้างใช้แรงงาน	160	49.4	238	73.5
ลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน	42	13.0	39	12.0
ประกอบอาชีพส่วนตัว	122	37.6	47	14.5
รวม	324	100.0	324	100.0

แสดงสถานภาพของอาชีพในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา ($X^2 = 6.83858$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.14377 (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับสถานภาพอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา

เพศ	สถานภาพหลักในปัจจุบัน จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	ลูกจ้างใช้แรงงาน	ลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	รวม
ชาย	70 (47.3) (43.8)	27 (18.2) (64.3)	51 (34.5) (41.8)	148 (45.7)
หญิง	90 (51.1) (56.3)	15 (8.5) (35.7)	71 (40.4) (58.2)	176 (54.3)
รวม	160 (49.4)	42 (13.0)	122 (37.7)	324 (100)

$$X^2 = 6.83858 \quad P < 0.05 \quad C = 0.14377 \quad \text{Sig} = 0.03274$$

จากตารางของความสัมพันธ์พบว่าความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ ไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง จะมีสถานภาพหลักเป็นลูกจ้างใช้แรงงานมากที่สุด (ร้อยละ 47.3 และร้อยละ 51.1 ตามลำดับ) รองลงมามีสถานภาพของอาชีพคือประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 34.5 และร้อยละ 40.4 ตามลำดับ) และเป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงานมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 18.2 และร้อยละ 8.5 ตามลำดับ) แต่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้างใช้แรงงานและประกอบธุรกิจส่วนตัวจะเป็นเพศหญิงมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56.3 และร้อยละ 58.2 ตามลำดับ) ส่วนสถานภาพของอาชีพหลักที่เป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายซึ่งมีจำนวนประมาณสามในห้าของจำนวนลูกจ้างไม่ใช้แรงงานทั้งหมด (ร้อยละ 64.3) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอาชิตยา นวลศรี (2528:57) ที่กล่าวว่าเพศชายมีแนวโน้มที่จะมีอาชีพหลักในปัจจุบันระดับสูง (ลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน) มากกว่าเพศหญิง

สำหรับผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน พบว่า มีความสัมพันธ์กัน ($X^2 = 17.60086$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.22666 (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา

อายุของประชากรศึกษา	สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	ลูกจ้างใช้แรงงาน	ลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	รวม
15-30 ปี	75 (64.1) (46.9)	11 (9.4) (26.2)	31 (26.5) (25.4)	117 (36.3)
31-45 ปี	53 (43.8) (33.1)	16 (13.2) (38.1)	52 (43.0) (42.6)	121 (37.2)
46-60 ปี	32 (37.3) (20.0)	15 (17.4) (35.7)	39 (45.3) (32.0)	86 (26.5)
รวม	160 (49.4)	42 (12.9)	122 (37.7)	324 (100)

$X^2 = 17.60086$

$P < 0.05$

$C = 0.22666$

$Sig = 0.00148$

จากตารางความสัมพันธ์ดังกล่าวพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 15 -30 ปี และ 31-45 ปี มีลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือจะมีสถานภาพของอาชีพหลักปัจจุบันเป็นลูกจ้างใช้แรงงานมากที่สุด (ร้อยละ 64.1 และร้อยละ 43.8 ตามลำดับ) รองลงมาเป็นผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 26.5 และ ร้อยละ 43.0 ตามลำดับ) และเป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงานน้อยที่สุด (ร้อยละ 9.4 และ ร้อยละ 13.2 ตามลำดับ) แต่สำหรับผู้ที่มียุระหว่าง 46-60 ปีจะมีสถานภาพของอาชีพหลักเป็นผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาเป็นลูกจ้างใช้แรงงาน และลูกจ้างไม่ใช้แรงงานน้อยที่สุด (ร้อยละ 45.3 ร้อยละ 37.3 และร้อยละ 17.4 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาอัตราส่วนระหว่างจำนวนลูกจ้างใช้แรงงานกับจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจในระดับอายุที่แตกต่างกัน จะพบว่าระดับอายุ 15-30 ปี มีอัตราส่วน 1:0.4 ที่ระดับอายุ 31-45 ปี มีอัตราส่วน 1:1 และที่ระดับอายุ 46-60 ปี มีอัตราส่วน 1:1.2 แสดงให้เห็นว่า เมื่ออายุมากขึ้น แนวโน้มของจำนวนลูกจ้างใช้แรงงานจะลดลง และจะมีจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวเพิ่มขึ้น เมื่อมีอายุมากขึ้น จากข้อมูลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าระดับอายุของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับลูกจ้างใช้แรงงานและผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวกล่าวคือ ผู้ชายต้นที่มีอายุน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นลูกจ้างใช้แรงงาน

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่อมาแรงงานเหล่านี้ เมื่อมีระดับอายุมากขึ้นจะปรับเปลี่ยนอาชีพจากลูกจ้างใช้แรงงานมาเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว ส่วนอาชีพลูกจ้างใช้แรงงาน จะถูกแทนที่ด้วยแรงงานอพยพรุ่นใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 15-30 ปี

การวิเคราะห์ผลความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับ สถานภาพอาชีพหลัก ในปัจจุบันของประชากรศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กัน ($X^2 = 41.93166$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.33851 (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับ สถานภาพอาชีพหลักในปัจจุบัน ของประชากรศึกษา

ระดับการศึกษาของ ประชากร	สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	ลูกจ้างใช้แรงงาน	ลูกจ้างไม่ใช้ แรงงาน	ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	รวม
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 4	93 (51.4) (58.1)	10 (5.5) (23.8)	78 (43.1) (63.9)	181 (55.9)
ป.4-ประถมศึกษา ปีที่ 6 (เทียบเท่า)	35 (64.8) (21.9)	4 (7.4) (9.5)	15 (27.8) (12.3)	54 (16.6)
สูงกว่าประถมศึกษา ปีที่ 6	32 (36.0) (20.0)	28 (31.5) (66.7)	29 (32.5) (23.7)	89 (27.5)
รวม	160 (49.4)	42 (13.0)	122 (37.7)	324 (100)

$X^2 = 41.93166$ $P < 0.05$ $C = 0.33851$ $Sig = 0.00000$

จากตารางผลความสัมพันธ์ พบว่าความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในทุกระดับการศึกษาจะพบว่ามีจำนวนลูกจ้างใช้แรงงานมากที่สุด รองลงมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัว และเป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงานมีจำนวนน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มลูกจ้างใช้แรงงานจะพบว่า จำนวนลูกจ้างใช้แรงงานมีแนวโน้มลดลง เมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น กล่าวคือที่ระดับการศึกษาด้านต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน

ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้อยละ 58.1 ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-ประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนร้อยละ 21.9 และที่ระดับสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนร้อยละ 20.0 และเมื่อพิจารณาในกลุ่มลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวจะไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว แต่มีข้อสังเกตคือในกลุ่มลูกจ้างไม่ใช้แรงงานจะพบว่ามีผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด โดยมีจำนวนสูงถึง ร้อยละ 66.7 และในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวจะพบว่ามีผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนมากที่สุดเช่นกัน โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 64.0

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าระดับการศึกษาของประชากรศึกษามีความสัมพันธ์กับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน กล่าวคือผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำจะมีแนวโน้มของการประกอบอาชีพเป็น ลูกจ้างใช้แรงงานมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง โดยผู้เป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Varaphom Bovomsiri and Gerald Fly (1980: 102) ที่พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำมีโอกาสน้อยมากในการก้าวสู่ตำแหน่งระดับสูงในบริษัท ส่วนผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณ เต็มสิริพงษ์ (2533 :78) ที่พบว่าผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาต่ำ และจากลักษณะอาชีพที่ต้องการประกอบในอนาคตของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่ต้องการประกอบกิจการส่วนตัวในอนาคต คือร้อยละ 62.7 รองลงมา อาชีพเกษตรกร มีจำนวนร้อยละ 13.0 และจำนวนร้อยละ 12.7 ยังไม่ตัดสินใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต โดยจำนวนผู้ที่ต้องการรับราชการในอนาคตมีเพียงร้อยละ 3.1 เท่านั้น (ดังตารางที่ 4.27 และรูปที่ 4.27) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สถานภาพอาชีพที่ต้องการประกอบในอนาคตของผู้ย้ายถิ่นสอดคล้องกับศักยภาพของผู้ย้ายถิ่น กล่าวคืออาชีพที่ผู้ย้ายถิ่นให้ความสนใจคือการประกอบธุรกิจส่วนตัว ทั้งนี้เนื่องจากเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความรู้สูง เพียงมีเงินทุน และมีความชำนาญเฉพาะด้านก็สามารถประกอบอาชีพได้ และเป็นอาชีพอิสระ

ตารางที่ 4.27

แสดงลักษณะอาชีพที่ต้องการประกอบในอนาคตของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะอาชีพที่ต้องการประกอบในอนาคต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เกษตรกร	42	13.0
ประกอบกิจการส่วนตัว	203	62.7
รับราชการ	10	3.1
รับจ้างทั่วไป	28	8.5
ยังไม่ตัดสินใจ	41	12.7
รวม	324	100.0

แสดงลักษณะอาชีพที่ต้องการประกอบในอนาคตของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ผลความสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครกับ สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กัน ($X^2 = 29.98325$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.29104 (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครกับสถานภาพ
ของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรที่ศึกษา

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพฯ	สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	ลูกจ้างใช้แรงงาน	ลูกจ้างไม่ใช้ แรงงาน	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	รวม
1-5 ปี	74 (69.2) (46.3)	5 (4.7) (11.9)	28 (26.2) (23.0)	107 (33.0)
6-10 ปี	23 (50.0) (14.4)	5 (10.9) (11.9)	18 (39.1) (14.8)	46 (14.2)
มากกว่า 10 ปี	63 (36.8) (39.4)	32 (18.7) (76.2)	76 (44.4) (62.3)	171 (52.8)
รวม	160 (46.4)	42 (13.0)	122 (37.7)	324 (100)

$\chi^2 = 29.98325$ $P < 0.05$ $C = 0.29104$ $Sig = 0.00000$

ผลของความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ 1-5 ปี และ 6-10 ปี มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ จะมีจำนวนลูกจ้างใช้แรงงานมากที่สุด (ร้อยละ 69.2 และร้อยละ 50.0 ตามลำดับ) รองลงมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 26.2 และร้อยละ 39.1 ตามลำดับ) และเป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงานมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.7 และร้อยละ 10.9 ตามลำดับ) ส่วนผู้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี จะมีจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด รองลงมาคือลูกจ้างใช้แรงงาน และลูกจ้างไม่ใช้แรงงานมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 44.4 ร้อยละ 36.8 และร้อยละ 18.7 ตามลำดับ) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจำนวนลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ แตกต่างกัน จะพบว่าผู้ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี จะมีจำนวนลูกจ้างไม่ใช้แรงงานมากที่สุด ถึงประมาณสามในสี่ของจำนวนลูกจ้างไม่ใช้แรงงานทั้งหมด (ร้อยละ 76.2)

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯมีความสัมพันธ์กับ สถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นลูกจ้างใช้แรงงาน แต่หากมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี จะมีแนวโน้มที่จะมีสถานภาพของอาชีพหลักคือประกอบธุรกิจส่วนตัวมากขึ้น รวมทั้งมีโอกาสสูงที่จะได้เป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงาน ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของซาซาเรียส (1966 : 387-388) ที่กล่าวว่าสถานภาพด้านอาชีพของผู้ย้ายถิ่นสูงขึ้นตามระยะเวลาที่อยู่

ส่วนปัจจัยด้าน ภูมิฐานะเดิม ไม่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 2)

สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยสังคมมีความสัมพันธ์กับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของ ประชากรศึกษา

เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยสังคม ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้านใน ภูมิฐานะเดิม และ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบันของประชากรศึกษา (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 3)

สมมติฐานข้อที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีอาชีพรอง

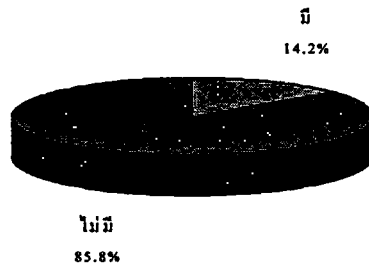
การมีอาชีพรองหรืออาชีพเสริม กลุ่มตัวอย่างศึกษาโดยส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรองหรืออาชีพเสริม (ร้อยละ85.8) รองลงมาผู้ที่มีอาชีพรอง (ร้อยละ14.2) โดยอาชีพรองหรืออาชีพเสริมที่ทำ ได้แก่ อาชีพช่างหรือรับจ้างต่าง ๆ (ดังตารางที่ 4.29 และรูปที่ 4.29) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ย้ายถิ่นโดยส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพหลัก ทำให้ไม่มีโอกาสในการมีอาชีพรองหรืออาชีพเสริม

ตารางที่ 4.29

แสดงการมีอาชีพรองหรืออาชีพเสริมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การมีอาชีพรองหรือเสริม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มี	46	14.2
ไม่มี	278	85.8
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.29

แสดงการมีอาชีพรองหรืออาชีพเสริมของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนาเดิม และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีอาชีพรอง ($X^2 = 6.51473$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.14040 (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีอาชีพรองของประชากรศึกษา

เพศ	การมีอาชีพรอง		
	ไม่มีอาชีพรอง	มีอาชีพรอง	รวม
ชาย	119 (80.4) (42.8)	29 (19.6) (63.0)	148 (45.7)
หญิง	159 (90.3) (57.2)	17 (9.7) (37.0)	176 (54.3)
รวม	278 (85.8)	46 (14.2)	324 (100)

 $X^2 = 6.51473$
 $P < 0.05$
 $C = 0.14040$
 $Sig = 0.01070$

จากตารางดังกล่าวพบว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพพรอง (ร้อยละ 80.4 และร้อยละ 90.3 ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเกิดจากส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพหลัก จึงไม่มีเวลาประกอบอาชีพพรอง และเป็นที่น่าสังเกตคือเพศชายมีแนวโน้มที่จะมีอาชีพพรองมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 63.0 และร้อยละ 37.0 ตามลำดับ) โดยเพศหญิงส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพพรองทั้งนี้จะมีสาเหตุมาจากเพศชายในสังคมไทย มีบทบาทในการรับผิดชอบความเป็นอยู่ของครอบครัว จึงมีหน้าที่หลักในการทำงานหารายได้ เลี้ยงครอบครัว ดังนั้นการมีรายได้เสริมจากอาชีพพรองเป็นส่วนหนึ่ง ในการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น เพื่อเพิ่มรายได้ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพในกรุงเทพฯ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอาทิตยา นวลศรี ที่พบว่าเพศชายจะมีอาชีพพรองมากกว่าเพศหญิง

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีอาชีพพรองของประชากรศึกษา (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 3)

สมมติฐานข้อที่ 6 ปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีอาชีพพรอง

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือจากญาติและเพื่อนบ้าน และความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับการมีอาชีพพรอง (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 4)

สมมติฐานข้อที่ 7 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน

การมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานจะพิจารณาจากการที่เคยได้เลื่อนตำแหน่งหรือขยายขนาดของกิจการหรือการได้รับเงินเดือนหรือกำไร จากการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น โดยมีระดับการวัดดังนี้

1. ผู้ที่ไม่เคยได้เลื่อนตำแหน่งหรือขยายขนาดของกิจการ และไม่เคยได้รับเงินเดือนหรือกำไรจากการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น หมายถึงการไม่มีโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพ
2. ผู้ที่เคยได้เลื่อนตำแหน่งหรือขยายขนาดของกิจการ และ/หรือ เคยได้รับเงินเดือนหรือกำไรจากการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น หมายถึงการมีโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพ

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน คือมีจำนวนร้อยละ 63.6 และไม่มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ร้อยละ 36.4 (ดังตารางที่ 4.31 และรูปที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31

แสดงการมีโอกาสดำเนินการในงานของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การมีโอกาสดำเนินการในงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มี	118	36.4
มี	206	63.6
รวม	324	100.0

แสดงการมีโอกาสดำเนินการในงานของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สมมติฐานข้อที่ 8 ปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีโอกาสดำเนินการในงาน เมื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ปัจจัยทางสังคมในด้าน การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน ญาติที่อยู่อาศัยในภูมิภาคเดิมที่ย้ายมาอยู่ในกรุงเทพฯ ก่อน และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด ผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีโอกาสดำเนินการในงานของประชากรศึกษา (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 6)

สมมติฐานข้อที่ 9 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีรายได้

รายได้ต่อเดือนของผู้ย้ายถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 3,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป (ร้อยละ 47.8) รองลงมา มีรายได้อยู่ระหว่าง 4,351-5,000 บาท (ร้อยละ 34.9) และมีรายได้ต่ำกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายแรงงาน (ฉบับที่ 24) คือวันละ 145 บาท หรือ 4,350 บาท/เดือน (ดังตารางที่ 4.32 และรูปที่ 4.32) จากข้อมูลดังกล่าวมีข้อสังเกตคือ ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับรายได้ปานกลาง ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชนแออัดส่วนมากเข้าใจว่ายากจน ซึ่งแสดงว่าผู้ย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ไม่

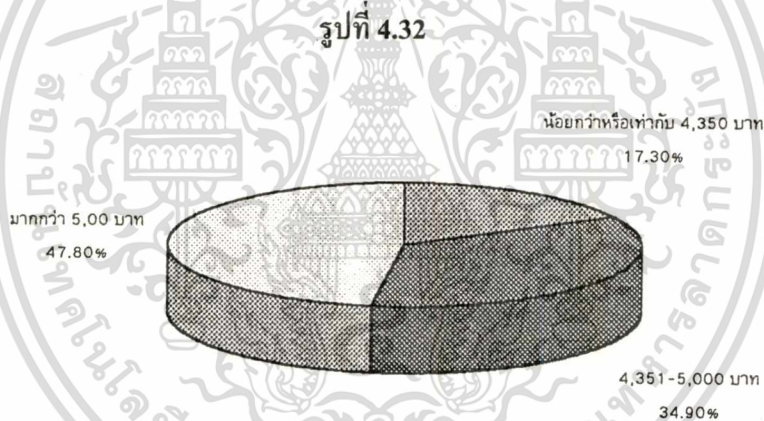
ใช้เงินยากจนในกรุงเทพฯ สำหรับการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.32

แสดงระดับรายได้พิจารณาจากเกณฑ์อัตราค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร
ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระดับรายได้/เดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,350 บาท (น้อยกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำ)	56	17.3
4,351 บาท- 5,000 บาท	113	34.9
มากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป	155	47.8
รวม	324	100.0

แสดงระดับรายได้พิจารณาจากเกณฑ์อัตราค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร
ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีรายได้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษาของประชากรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีรายได้ ($X^2 = 32.84793$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.30340 (ตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.33

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของประชากรศึกษากับการมีรายได้

ระดับการศึกษาของ ประชากรศึกษา	การมีรายได้ จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	4,350 บาท	4,351-5,000 บาท	มากกว่า 5,000 บาท	รวม
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 4	43 (23.8) (76.8)	64 (35.4) (56.6)	74 (40.9) (47.7)	181 (55.9)
ป.4-ประถมศึกษา ปีที่ 6 (เทียบเท่า)	12 (22.2) (21.4)	23(42.6) (20.4)	19 (35.2) (12.3)	54 (16.7)
สูงกว่าประถมศึกษา ปีที่ 6	1 (1.1) (1.8)	26(29.2) (23.0)	62 (69.7) (40.0)	89 (27.5)
รวม	56 (17.3)	113(34.9)	155 (47.8)	324 (100.0)

 $X^2 = 32.84793$

P<0.05

C = 0.30340

Sig = 0.00000

ผลจากความสัมพันธ์ดังกล่าวพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะมีแนวโน้มที่จะมีรายได้ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ (4,350 บาท/เดือน) ลดลง (ร้อยละ 76.8 ร้อยละ 21.4 และร้อยละ 1.8 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 จะมีจำนวนผู้ที่มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท/ เดือน มากที่สุด (ร้อยละ 69.7) แสดงว่าระดับรายได้ที่ได้รับของผู้ย้ายถิ่นที่เป็นประชากรศึกษาขึ้นกับระดับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากระดับการศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพิจารณาอัตราเงินเดือนโดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเบอร์นาร์ด (Bernard Barbe, 1957:396) ที่พบว่าหน่วยงานของรัฐและเอกชนในสังคมอุตสาหกรรมจะกำหนดรายได้ และตำแหน่งตามระดับการศึกษา แต่มีข้อสังเกตคือที่ระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีผู้ที่มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท/เดือน สูงถึงร้อยละ 40.9 และเมื่อพิจารณา ตารางที่ 4.26 ที่พบว่า ผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาด้านต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาด้านต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 แต่มีรายได้สูงอาจเนื่องจากประกอบธุรกิจส่วนตัว ซึ่ง

นอกจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท/เดือน การค้าไม่ว่าการณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน
กรุงเทพฯ ฯ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีรายได้ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 7)

สมมติฐานข้อที่ 10 ปัจจัยทางสังคมและความสัมพันธ์กับการมีรายได้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยทางสังคมและความสัมพันธ์กับการมีรายได้
กับ รายจ่ายของประชากร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 (ภาคผนวก ข :
ตารางที่ 8)

สมมติฐานข้อที่ 11 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความเพียงพอของรายได้กับราย
จ่าย

ภาวะรายได้และรายจ่ายในแต่ละเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ร้อยละ 53.4 มีรายได้และ
รายจ่ายสมดุลกัน รองมา มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ จำนวนร้อยละ 30.2 และจำนวนร้อยละ 16.4 มี
รายได้มากกว่ารายจ่าย (ดังตารางที่ 4.34 และรูปที่ 4.34) จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อพิจารณาผู้ที่มีราย
จ่ายมากกว่ารายได้ มีจำนวนถึงประมาณหนึ่งในสามของจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง
หมด สามารถวิเคราะห์ได้ว่าส่วนหนึ่งอาจเป็นผู้ที่มีรายได้น้อย ทำให้มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ แต่
มีบางส่วนที่อาจเป็นผู้ที่รายได้ปานกลางถึงระดับสูง แต่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ อาจเนื่องมาจากจำ
เป็นต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวค่อนข้างมาก ตามที่ได้เสนอมาก่อนหน้านี้ว่าจำนวนคนต่อครอบ
ครัวของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีค่อนข้างสูง คือประมาณ 6.2 คน ต่อ 1 ครัวเรือน

ตารางที่ 4.34

แสดงภาวะรายได้และรายจ่ายแต่ละเดือนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ภาวะรายได้และรายจ่ายในแต่ละเดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สมดุลกัน	173	53.4
รายได้มากกว่ารายจ่าย	53	16.4
รายจ่ายมากกว่ารายได้	98	30.3
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.34

แสดงภาวะรายได้และรายจ่ายแต่ละเดือนของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การจัดการกับเงินที่เหลือใช้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่หากมีเงินเหลือใช้จะนำไปฝากธนาคาร ร้อยละ 46.3 รองลงมา จะนำไปซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก ร้อยละ 18.2 และจะส่งเงินไปให้ที่บ้านในชนบท ร้อยละ 17.3 โดยร้อยละ 7.7 จะนำไปซื้อ/ผ่อนที่อยู่อาศัย ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 4.3 ไม่เคยมีเงินเหลือเก็บ (ดังตารางที่ 4.35 และ รูปที่ 4.35) จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า จำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงความมั่นคงทางการเงินโดยการเก็บเงิน และมีจำนวนประชากรประมาณ หนึ่งในสี่ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่จะซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ส่งเงินกลับไปบ้านในชนบท

ตารางที่ 4.35

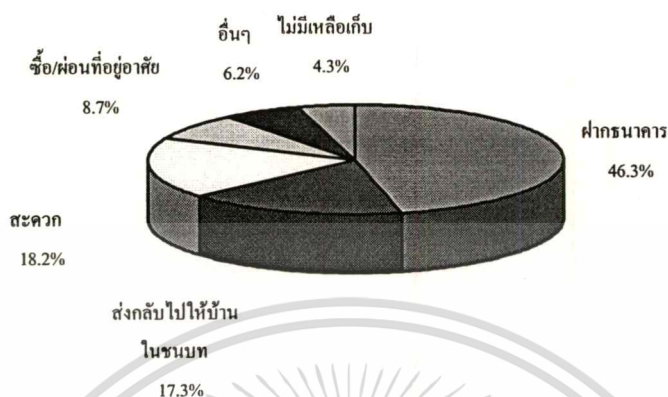
แสดงการจัดการเก็บเงินส่วนที่เหลือใช้ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การจัดเก็บเงินส่วนที่เหลือใช้	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ฝากธนาคาร	150	46.3
ส่งกลับไปให้บ้านในชนบท	56	17.3
ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก	59	18.2
ซื้อ/ผ่อนที่อยู่อาศัย	25	7.7
อื่นๆ	20	6.2
ไม่มีเหลือเก็บ	14	4.3
รวม	324	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.35

แสดงการจัดการเก็บเงินส่วนที่เหลือใช้ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การจัดการในกรณีต้องการใช้เงินฉุกเฉิน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่หากมีปัญหาเงินขาดมือแต่ต้องการใช้เงินส่วนใหญ่จะยืมเงินจากญาติ หรือเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 48.1) รองลงมา กู้เงิน (ร้อยละ 21.3) และมีผู้ที่ไม่เคยมีปัญหาด้านการเงิน (ร้อยละ 16.4) ตามลำดับ (ดังตารางที่ 36 และรูปที่ 36) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เมื่อมีปัญหาทางการเงินจะได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้าน แสดงให้เห็นถึงลักษณะการพึ่งพา และการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนผู้ที่ไม่มีปัญหาทางการเงินแสดงให้เห็นถึงภาวะด้านการเงินที่ค่อนข้างมั่นคง หรือการมีฐานะค่อนข้างดี

ตารางที่ 4.36

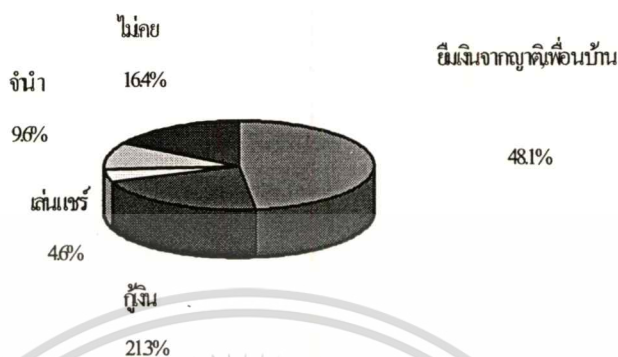
แสดงการจัดการในกรณีต้องการใช้เงินฉุกเฉินของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การจัดการในกรณีที่ต้องการใช้เงินฉุกเฉิน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ยืมเงินจากญาติ,เพื่อนบ้าน	156	48.1
กู้เงิน	69	21.3
เล่นแชร์	15	4.6
จำหน่าย	31	9.6
ไม่เคย	53	16.4
รวม	324	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.36

แสดงการจัดการในกรณีต้องการใช้เงินฉุกเฉินของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ กับความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายโดยใช้สถิติไคสแควร์

ผลการวิเคราะห์พบว่าส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความเพียงพอของรายได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 9)

สมมติฐานข้อที่ 12 ปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 10)

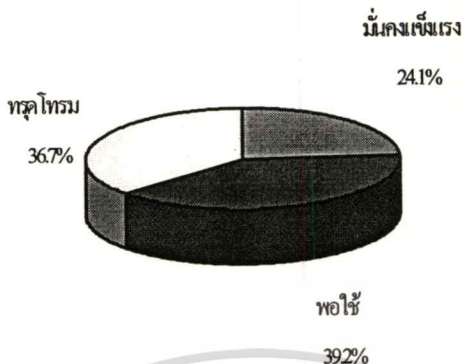
สมมติฐานข้อที่ 13 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ในด้านความมั่นคงแข็งแรงของที่อยู่อาศัยโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะพอใช้ จำนวนร้อยละ 39.2 รองลงมา มีลักษณะทรุดโทรม ร้อยละ 36.7 และ มีความมั่นคงแข็งแรง ร้อยละ 24.1 สำหรับในด้านความมีระเบียบเรียบร้อย ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 56.2 ไม่เรียบร้อย และจำนวนร้อยละ 43.8 มีความเรียบร้อยดี (ดังตารางที่ 4.37 รูปที่ 4.37.1 และรูปที่ 4.37.2) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ขาดความมั่นคงแข็งแรง และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด ราคาที่อยู่อาศัยมีราคาถูกลง ทำให้มาตรฐานต่ำ ตามราคาที่สามารถจ่ายได้รวมทั้งผู้ที่อาศัยส่วนใหญ่เป็นผู้เช่า ดังนั้นจึงขาดการบำรุงรักษา เนื่องจากไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดินอย่างแท้จริง

ตารางที่ 4.37

แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ด้านความมั่นคงแข็งแรง		
มั่นคงแข็งแรง	78	24.1
พอใช้	127	39.2
ทรุดโทรม	119	36.7
รวม	324	100.00
ด้านความมีระเบียบเรียบร้อย		
เรียบร้อย	142	43.8
ไม่เรียบร้อย	182	56.2
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.37.1

แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันด้านความมั่นคงแข็งแรงของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รูปที่ 4.37.2

แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาความคิดในความสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายค่าที่อยู่อาศัยพบว่า กลุ่มประชากรที่ศึกษา ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 50.3 คิดว่าในสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายค่าที่อยู่อาศัยเพียงคนเดียวได้ รองลงมาร้อยละ 31.5 คิดว่าไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายค่าที่อยู่อาศัยเพียงคนเดียวได้ และ จำนวนร้อยละ 18.2 ไม่แน่ใจ (ดังตารางที่ 4.38 และรูปที่ 4.38) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าไม่แน่ใจและไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่อยู่อาศัยได้ แสดงว่าหากมีความจำเป็นที่ต้องรับภาระการจ่ายค่าที่อยู่อาศัย ทางเลือกที่อยู่อาศัยก็จะต้องมีราคาถูกลงกว่าที่อยู่อาศัยในปัจจุบันจึงจะสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยได้ แสดงถึง

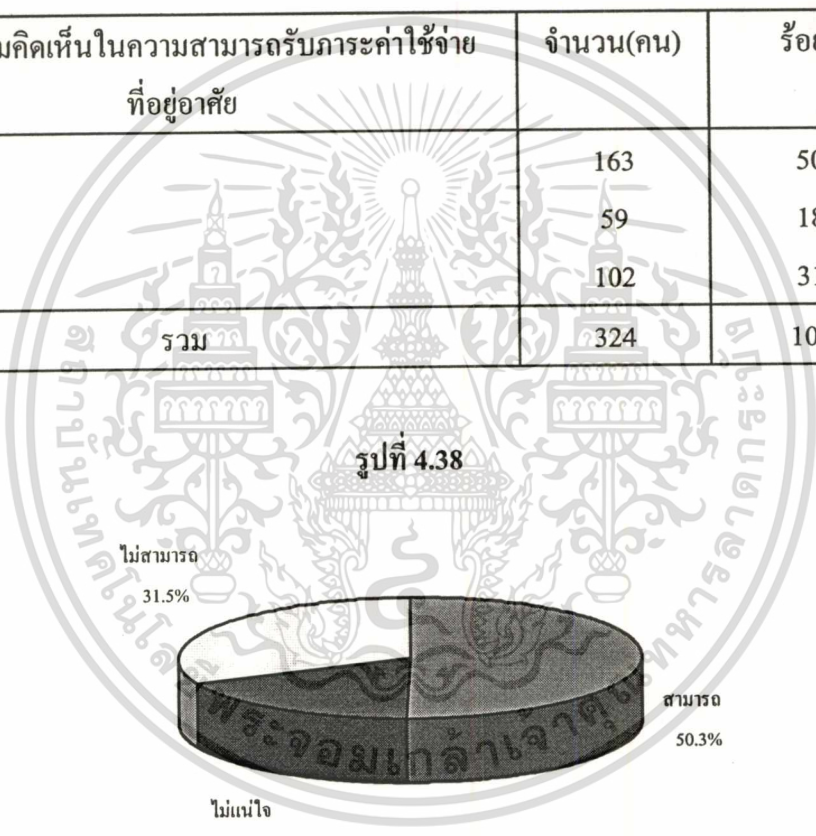
เอกรัณย์... ประโยชน์ในการค้า...
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณภาพของที่อยู่อาศัยที่ต่ำลง หรือการอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อลดการรับภาระในการจ่ายค่าที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 4.38

แสดงความคิดเห็นในความสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่อยู่อาศัยเพียงคนเดียว
ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

แสดงความคิดเห็นในความสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่อยู่อาศัย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สามารถ	163	50.3
ไม่แน่ใจ	59	18.2
ไม่สามารถ	102	31.5
รวม	324	100.0

แสดงความคิดเห็นในความสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่อยู่อาศัยเพียงคนเดียว
ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษา ส่วนใหญ่ยังไม่ตัดสินใจว่าจะย้ายหรือไม่ (ร้อยละ 37.3) รองลงมา จะอยู่อาศัยที่เดิมตลอดไป (ร้อยละ 34.0) และคิดจะย้าย (ร้อยละ 28.7) (ดังตารางที่ 4.39 และรูปที่ 4.39) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าถึงแม้ว่าที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด จะมีลักษณะต่ำกว่ามาตรฐาน แต่ผู้ย้ายถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประมาณ หนึ่งในสามยังมีความคิดที่จะอาศัยอยู่ ณ ที่เดิมตลอดไป ส่วนในจำนวนผู้ที่ไม่แน่ใจ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่จะย้ายที่อยู่อาศัยไปอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น ย่อมหมายถึงค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผู้ย้ายถิ่นตระหนักดีถึงสถานะการเงินของตน จึงยังไม่แน่ใจว่าจะสามารถย้ายได้ตามความตั้งใจหรือไม่

ตารางที่ 4.39

แสดงความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
จะอยู่อาศัย ณ ที่เดิมตลอดไป	110	34.0
ไม่แน่ใจ	121	37.3
คิดจะย้าย	93	28.7
รวม	324	100.0

แสดงความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาความมั่นคงในการอยู่อาศัย ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 50.0 จะเช่าบ้านหรือเช่าห้องอาศัยอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเสียค่าเช่าบ้านต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1001-1,500บาท (ร้อยละ 22.2) รองลงมา ราคาน้อยกว่า 1,000บาท (ร้อยละ 19.4) สำหรับผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน มีจำนวนร้อยละ 26.5 ส่วนผู้ที่เป็นเจ้าของและที่ดินมีร้อยละ 12.4 และ เป็นผู้อาศัย ร้อยละ 9.9 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.40 และตารางที่ 4.40 รูปที่ 4.40) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีเพียงประมาณหนึ่งในสิบของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัย แต่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80.0 ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
 ไม่มีความมั่นคงทางด้านที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 4.40

แสดงความมั่นคงในการอยู่อาศัยของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

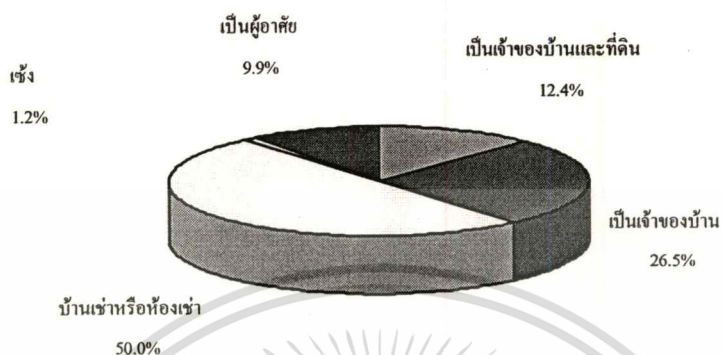
ความมั่นคงในการอยู่อาศัย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน	40	12.4
เป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน	86	26.5
บ้านเช่าหรือห้องเช่า	162	50.0
เช่า	4	1.2
เป็นผู้อาศัย	32	9.9
รวม	324	100.0

ตารางที่ 4.41

แสดงราคาค่าเช่าที่อยู่อาศัยของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ราคาค่าเช่าต่อเดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1,000 บาท	63	19.4
1,001 - 1,500 บาท	72	22.2
1,501 - 2,000 บาท	19	5.9
มากกว่า 2,000 บาท	8	2.5
เช่า	4	1.2
เป็นผู้อาศัย	32	9.9
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.40

แสดงความมั่นคงในการอยู่อาศัยของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ไคสแควร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าอายุของประชากรศึกษามีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย ($X^2 = 69.85476$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.42114 (ตารางที่ 4.42)

ตารางที่ 4.42

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุของประชากรศึกษากับความมั่นคงในการอยู่อาศัย

อายุของ ประชากรศึกษา	ความมั่นคงในการอยู่อาศัย จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	มีกรรมสิทธิ์ในบ้าน และ/หรือที่ดิน	บ้านเช่า/เช่า	ผู้อาศัย	รวม
15-30 ปี	13 (11.1) (10.3)	81 (69.2) (48.8)	23 (19.7) (71.9)	117 (36.1)
31-45 ปี	59 (48.8) (46.8)	56 (46.3) (33.7)	6 (5.0) (18.8)	121 (37.3)
46-60 ปี	54 (62.8) (42.9)	29 (33.7) (17.5)	3 (3.5) (9.4)	86 (26.5)
รวม	126 (38.9)	166 (51.2)	32 (9.9)	324 (100)

$X^2 = 69.85476$

$P < 0.05$

$C = 0.42114$

$Sig = 0.00000$

ผลของความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้นพบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-45 ปีและ 46-60 ปี มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือจะพบว่าส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดิน (ร้อยละ 48.8 และ ร้อยละ 62.8 ตามลำดับ) รองลงมาจะอาศัยอยู่ในบ้านเช่า (ร้อยละ 46.3 และ ร้อยละ 33.7 ตามลำดับ) และเป็นผู้อาศัยน้อยที่สุด (ร้อยละ 5.0 และ ร้อยละ 3.5 ตามลำดับ) ส่วนประชากรศึกษาที่มีอายุ 15-30 ปีจะอาศัยอยู่ในบ้านเช่ามากที่สุด รองลงมา เป็นผู้อาศัย และมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดินน้อยที่สุด (ร้อยละ 69.2 ร้อยละ 19.7 และ ร้อยละ 11.1 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาผู้ที่อาศัยอยู่บ้านเช่า ที่ระดับอายุแตกต่างกันพบว่าเมื่อมีระดับอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะอาศัยอยู่ในบ้านเช่าลดลงตามลำดับ (อายุ 15-30 ปี ร้อยละ 48.8 ที่ระดับอายุ 31-45 ปี ร้อยละ 33.7 และที่อายุ 46-60 ปี มีจำนวนร้อยละ 17.5 ตามลำดับ) เช่นเดียวกับเมื่อพิจารณาผู้ที่ เป็นผู้อาศัยจะพบว่ามีจำนวนผู้ที่เป็นผู้อาศัยลดลงเมื่อระดับอายุมากขึ้น (ร้อยละ 71.9 ร้อยละ 18.8 และ ร้อยละ 9.4 ตามลำดับ) จากข้อมูลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยส่วนใหญ่จะเช่าบ้านอยู่หรืออาศัยอยู่กับเพื่อนบ้านญาติ หรือพี่น้อง แต่ต่อมาเมื่อผู้ย้ายถิ่นมีอายุมากขึ้นน่าจะมียะยะเวลาในการออมเงิน

มากขึ้น ทำให้มีความสามารถในการซื้อกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยได้ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของศิริวุฒิ อยู่ตรีรักษ์ (2524 : 6) ที่พบว่าความสามารถและความเต็มใจที่จะจ่ายของประชาชนแต่ละคนจะมากขึ้นตามลำดับอายุ

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย พบว่ามีความสัมพันธ์กัน ($X^2 = 70.73898$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.42333 (ตารางที่ 4.43)

ตารางที่ 4.43

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ(ปี)	ความมั่นคงในการอยู่อาศัย จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	มีกรรมสิทธิ์ในบ้าน และ/หรือที่ดิน	บ้านเช่า/เช่า	ผู้อาศัย	รวม
1-5 ปี	11 (10.3) (8.7)	79 (73.8) (47.6)	17 (15.9) (53.1)	107 (33.0)
6-10 ปี	13 (28.3) (10.3)	27 (58.7) (16.3)	6 (13.0) (18.8)	46 (14.2)
มากกว่า 10 ปี	102 (59.6) (81.0)	60 (35.1) (36.1)	9 (5.3) (28.1)	171 (52.8)
รวม	126 (38.9)	166 (51.2)	32 (9.9)	324 (100)

$X^2 = 70.73898$

$P < 0.05$

$C = 0.42333$

$Sig = 0.000$

ผลของความสัมพันธ์ดังกล่าว พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ 1-5 ปี และ 6-10 ปี มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เช่าบ้านอาศัยอยู่มากที่สุด (ร้อยละ 73.8 และร้อยละ 58.7 ตามลำดับ) ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี จะมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยมากที่สุด (ร้อยละ 59.6) หรือมีประมาณ สามในสี่ของจำนวนประชากรที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดินทั้งหมด โดยเมื่อพิจารณาผู้ที่มีการซื้อกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดิน เมื่อระยะเวลาที่อาศัยการค้าไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่ในกรุงเทพมหานครมากขึ้น จะมีแนวโน้มของจำนวนผู้มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดินมากขึ้นตามลำดับ (ร้อยละ 8.7 ร้อยละ 10.3 และร้อยละ 81.0 ตามลำดับ) สามารถสรุปได้ว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ น้อยกว่า 10 ปี ส่วนใหญ่จะเช่าบ้านอาศัยอยู่ แต่ผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี ส่วนใหญ่จะมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การซื้อกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามากรุงเทพฯ ในระยะแรกจำเป็นต้องเช่าบ้านหรืออาศัยอยู่กับผู้อื่นก่อน ภายหลังเมื่ออาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมากขึ้น โดยเฉพาะมากกว่า 10 ปีขึ้นไปจะมีระยะเวลาในการออมเงินเพียงพอที่จะซื้อที่อยู่อาศัยมากขึ้น รวมทั้งความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตและอนาคตของครอบครัวมากขึ้น ทำให้มีความสามารถในการเป็นกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยของตนได้

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ การศึกษา ภูมิลำเนาของประชากรศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย (ภาคผนวก ข : ตารางที่ 11)

สมมติฐานข้อที่ 14 ปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย

ผลการวิเคราะห์ พบว่าการได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย ($X^2 = 18.30188$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.27041 (ตารางที่ 4.44)

ตารางที่ 4.44

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับความช่วยเหลือจากญาติ หรือเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิม
กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย

การได้รับความช่วยเหลือ จากญาติ หรือเพื่อนบ้าน ในภูมิลำเนาเดิม	ความมั่นคงในการอยู่อาศัย จำนวนคน (ร้อยละแถว (ร้อยละสมถก))			
	มีกรรมสิทธิ์ในบ้าน และ/หรือที่ดิน	บ้านเช่า/เช่า	ผู้อาศัย	รวม
ไม่เคย	13 (23.2) (14.4)	42 (75.0) (35.6)	1 (1.8) (4.2)	56 (24.1)
เคย	77 (43.8) (85.6)	76 (43.2) (64.4)	23 (13.1) (95.8)	176 (75.9)
รวม	90 (38.8)	118 (50.9)	24 (10.3)	232 (100)

$$X^2 = 18.30188$$

$$P < 0.05$$

$$C = 0.27041$$

$$\text{Sig} = 0.00011$$

ผลของความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น พบว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิมจะเป็นผู้อาศัยในบ้านเช่ามากที่สุด (ร้อยละ 75.0) และเป็นผู้อาศัยน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.8) ส่วนผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิม ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดิน แต่ก็มีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ที่มีที่อยู่อาศัยลักษณะเช่า (ร้อยละ 43.8 และร้อยละ 43.2 ตามลำดับ) แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดิน จะพบว่าผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิมมีจำนวนสูงถึงสามในสี่ของจำนวนผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดินทั้งหมด ข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการได้รับความช่วยเหลือจากญาติ หรือเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย และมีข้อสังเกตคือเมื่อพิจารณาผู้ที่เป็นผู้อาศัยเกือบทั้งหมดจะเป็นผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากญาติหรือเพื่อนบ้าน โดยปกติผู้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในระยะแรกจะเช่าบ้าน หากไม่มีคนรู้จักหรือไม่มีใครให้อาศัยอยู่ด้วยก็จำเป็นต้องเสียค่าเช่าบ้าน ซึ่งจัดเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง แต่หากมีคนรู้จักที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และสามารถอาศัยอยู่ด้วยได้ ก็จะทำให้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเรื่องที่อยู่อาศัยในระยะแรกเป็น ทำให้สามารถมีเงินเก็บออมเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยได้ง่ายขึ้น หรือในกรณีการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่อยู่อาศัยผู้ที่มีญาติ หรือเพื่อนให้ความช่วยเหลือจะมีโอกาสสมัครสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยได้มากกว่าผู้ที่ไม่
ไม่มีญาติหรือเพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของเทรซ์เทอร์ที่พบว่า ญาติ
และเพื่อนบ้านมีความสำคัญต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาก โดยเฉพาะ
ในระยะแรกผู้ย้ายถิ่นจะพักอยู่กับญาติ

สำหรับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับ
ความมั่นคงในการอยู่อาศัย(ภาคผนวก ข: ตารางที่ 11)

ส่วนที่ 4 ปัญหาการปรับตัว

เมื่อพิจารณาปัญหาที่รู้สึกหนักใจในการทำงานในกรุงเทพฯ พบว่ามีผู้ที่ไม่ตอบข้อนี้
จำนวน 89 คน และพบว่าปัญหาค่าครองชีพเป็นปัญหาที่ผู้ย้ายถิ่นที่ทำงานในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่
รู้สึกหนักใจมากที่สุด คือร้อยละ 46.6 รองลงมาคือ ปัญหาด้านการทำงาน มีจำนวนร้อยละ 15.4
(ดังตารางที่ 4.45 และ ภาพที่ 4.45) แสดงว่าถึงแม้ว่ารายได้ที่ได้รับจะดีกว่าก่อนการย้ายถิ่น แต่ค่าใช้จ่าย
จ่ายในการดำรงชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯก็สูงตามไปด้วย

ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบันพบว่าส่วนใหญ่ คือ
ร้อยละ 61.1 ตอบว่าไม่มีปัญหา และจำนวนร้อยละ 38.9 ตอบว่ามีปัญหา โดยในจำนวนผู้ที่มี
ปัญหาส่วนใหญ่ คือร้อยละ 13.6 มีปัญหาด้านกำไรน้อยหรือได้รับเงินเดือนน้อย รองลงมา
ปัญหาด้านสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 6.5 ปัญหาด้านอาชีพปัจจุบันไม่ถาวร มีจำนวนร้อยละ 4.9
ปัญหาด้านงานหนัก คิดเป็นร้อยละ 3.7 ตามลำดับ โดยการมีปัญหาด้านหาที่ประกอบยาก มีจำนวน
น้อยที่สุด คือร้อยละ 0.9 (ดังตารางที่ 4.46 และ รูปที่ 4.46) จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่
สามารถปรับตัวในด้านการทำงานได้ เนื่องจากมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 61.1) ที่ตอบว่าไม่มีปัญหา และพบว่ารายได้กำไรน้อยหรือได้รับเงินเดือน
น้อยเป็นปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบัน ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง
มากที่สุด

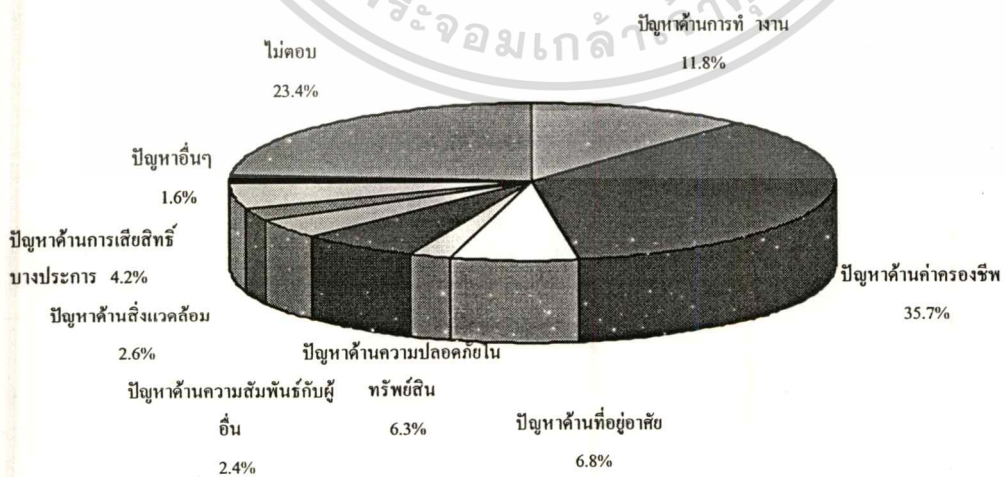
ตารางที่ 4.45

แสดงปัญหาที่รู้สึกหนักใจในการทำงานในกรุงเทพฯ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ปัญหาที่รู้สึกหนักใจในการทำงานในกรุงเทพฯ	จำนวน (ความถี่)	ร้อยละ
ปัญหาด้านการทำงาน	45	15.4
ปัญหาด้านค่าครองชีพ	136	46.6
ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย	26	8.9
ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	9	3.0
ปัญหาด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน	24	8.2
ปัญหาด้านการเสียชีวิตบ้างประการ	16	5.5
ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	10	3.4
ปัญหาด้านการจราจร	20	6.8
ปัญหาอื่นๆ	6	2.1
รวม	381	100.0

หมายเหตุ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 324 คน ผู้ตอบตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

รูปที่ 4.45

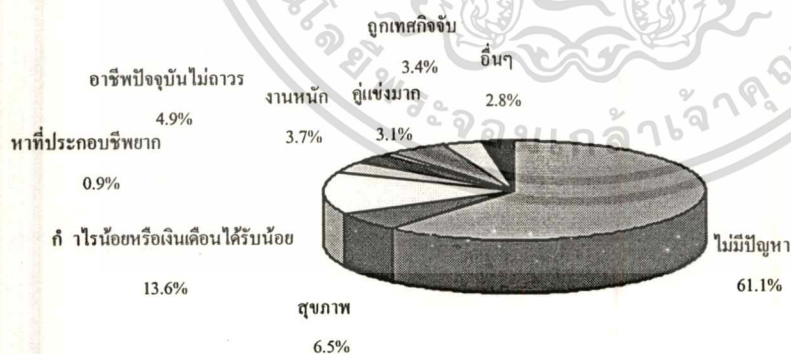
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่บันทึกใจในการทำงานในกรุงเทพฯ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
 ไม่สามารถนำออกจากรายงานนี้ไปเผยแพร่ในที่สาธารณะได้ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.46

แสดงปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบันของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบัน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	198	61.1
มีด้านสุขภาพ	21	6.5
มีด้านกำไรน้อยหรือเงินเดือนได้รับน้อย	44	13.6
มีด้านงานหนัก	12	3.7
มีด้านคู่แข่งมาก	10	3.1
มีด้านการหาที่ประกอบชีพยาก	3	0.9
มีด้านอาชีพปัจจุบันไม่ถาวร	16	4.9
มีด้านการถูกเทศกิจจับ	11	3.4
อื่นๆ	9	2.8
รวม	324	100.0

รูปที่ 4.46

แสดงปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบัน
ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิจกรรมที่ส่วนใหญ่คิดว่าจะช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คือการหารายได้พิเศษ มีจำนวนร้อยละ 29.2 รองลงมาคือ ด้านการรักษายาบาลฟรี มีจำนวนร้อยละ 18.2 และการจัดหาที่อยู่อาศัย มีจำนวนร้อยละ 17.7 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4.47 และรูปที่ 4.47) จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อพิจารณาผู้ที่ต้องการหารายได้พิเศษแสดงว่าเป็นผู้ที่ต้องการช่วยเหลือตนเอง หาทางอยู่รอดและปรับตัวเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานครได้

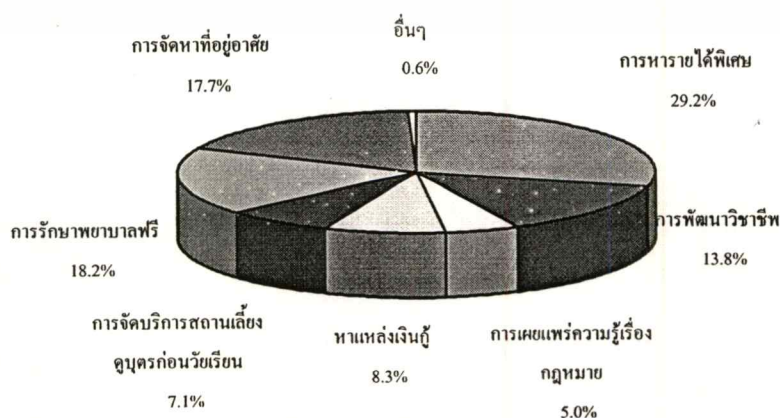
ตารางที่ 4.47

แสดงกิจกรรมที่คิดว่าจะช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมที่คิดว่าจะช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	จำนวน(คำตอบ)	ร้อยละ
การหารายได้พิเศษ	169	29.2
การพัฒนาวิชาชีพ	80	13.8
การเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมาย	29	5.0
หาแหล่งเงินทุน	48	8.3
การจัดบริการสถานเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียน	41	7.1
การรักษาพยาบาลฟรี	105	18.2
การจัดหาที่อยู่อาศัย	102	17.7
อื่นๆ	4	0.7
รวม	578	100.0

หมายเหตุ จากจำนวนตัวอย่าง 324 คน ผู้ตอบตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

รูปที่ 4.47

เอกสารนี้แสดงกิจกรรมที่คิดว่าจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น

สำหรับการพิจารณาระดับความสามารถของการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น จะใช้ตัวแปรย่อยของทั้ง 3 ตัวแปรหลักที่สำคัญ ได้แก่ การประกอบอาชีพ ฐานะการเงิน และการมีที่อยู่อาศัย ซึ่งเครื่องชี้วัดของแต่ละตัวแปรจะแสดงระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจต่ำสุด (ค่าคะแนน= 1) จนถึงคำตอบที่แสดงระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจความสูงสุด (ค่าคะแนน= 3) ดังนั้นระดับการให้คะแนนคือ 1,2,3 ตามลำดับโดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

ปัจจัย	ระดับการวัด	ค่าคะแนน
1. การประกอบอาชีพ		
1.1 ระยะเวลาในการหางานทำครั้งแรก	1. มีงานรออยู่ก่อนการย้ายถิ่น หรือน้อยกว่า 1 เดือน	3
	2. 1-3 เดือน	2
	3. มากกว่า 3 เดือน	1
1.2 สถานภาพของอาชีพหลัก	1. ลูกจ้างไม่ใช่แรงงาน หรือ ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว	3
	2. ลูกจ้างใช่แรงงาน	1
1.3 การมีอาชีพรอง	1. มีอาชีพรอง	3
	2. ไม่มีอาชีพรอง	1
1.4 การมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน	1. มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน	3
	2. ไม่มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน	1
2. ฐานะการเงิน		
2.1 ระดับรายได้	1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,350 บาท	1
	2. 4,350-5,000 บาท	2
	3. มากกว่า 5,000 บาท	3
2.2 ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย	1. รายได้มากกว่ารายจ่าย	3
	2. สมดุลกัน	2
	3. รายจ่ายมากกว่ารายได้	1

ปัจจัย	ระดับการศึกษา	ค่าคะแนน
3. การมีที่อยู่อาศัย		
3.1 ความมั่นคงในการอยู่อาศัย	1. มีกรรมสิทธิ์ในบ้านและ/หรือที่ดิน	3
	2. เช่าบ้าน/เช่าห้อง	2
	3. ผู้อาศัย	1

จาก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทำการรวมคะแนนคำตอบที่ได้จากเครื่องชี้วัด ดังกล่าว (ดัง ตารางที่ 4.48)

ตารางที่ 4.48

แสดงระดับคะแนนรวมของระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

ระดับคะแนน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
8	1	0.6
9	1	0.6
10	13	7.2
11	15	8.3
12	22	12.2
13	16	8.9
14	24	13.3
15	26	14.4
16	19	10.6
17	22	12.2
18	16	8.9
19	2	1.1
20	3	1.7
รวม	324	100.0

Mean =14.300

Percentile ที่ 25 = 12.00

Percentile ที่ 50 = 14.00

Percentile ที่ 75 = 16.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นระดับคะแนนที่น้อยกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นต์ ใดล์ที่ 25 หมายถึง ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจต่ำ

ระดับคะแนนที่มากกว่าเปอร์เซ็นต์ใดล์ที่ 25 ถึงเปอร์เซ็นต์ใดล์ที่ 50 หมายถึง ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจปานกลาง

ระดับคะแนนที่มากกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นต์ใดล์ที่ 75 หมายถึง ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจสูง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาจัดระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ จะได้ดังตารางที่ 4.49 และรูปที่ 4.49 พบว่า ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มี ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมามี ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจต่ำ ร้อยละ 34.6 และ ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจสูง ร้อยละ 26.2 จากข้อมูลดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.49

แสดง ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำ	112	34.6
ปานกลาง	127	39.2
สูง	85	26.2
รวม	324	100.0

เมื่อนำปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคม มาทดสอบความสัมพันธ์กับระดับของการปรับตัวทางเศรษฐกิจ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มีความสัมพันธ์กับระดับความสามารถการปรับตัวทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ

เพศของประชากรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับของการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ($X^2 = 12.27624$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.19107 (ตารางที่ 4.50)

ตารางที่ 4.50

แสดงความสัมพันธ์เพศของประชากรศึกษากับระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

เพศของ ประชากรศึกษา	ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
ชาย	38 (25.7) (33.9)	60 (40.5) (47.2)	50 (33.8) (58.8)	148 (45.7)
หญิง	74 (42.0) (66.1)	67 (38.1) (52.8)	35 (19.9) (41.2)	176 (54.3)
รวม	112 (34.6)	127 (39.2)	85 (26.2)	324 (100.0)

$X^2 = 12.27624$

$P < 0.05$

$C = 0.19107$

$Sig = 0.00216$

ผลความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางกลับกัน กล่าวคือ เพศชายมีแนวโน้มที่จะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจสูงกว่าเพศหญิง โดยส่วนใหญ่เพศชายจะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจปานกลางถึงระดับสูงคือ ร้อยละ 40.5 และร้อยละ 33.8 ตามลำดับ ส่วนเพศหญิงส่วนใหญ่จะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจต่ำถึงปานกลาง คือร้อยละ 42.0 และร้อยละ 38.1 ตามลำดับ

อายุของประชากรที่ศึกษามีความสัมพันธ์ ($X^2 = 19.62180$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.23896 (ตารางที่ 4.51)

ตารางที่ 4.51

แสดงความสัมพันธ์อายุของประชากรศึกษากับระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

อายุของ ประชากรศึกษา	ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
15-30 ปี	56 (47.9) (50.0)	44 (37.6) (34.6)	17 (14.5) (20.0)	117 (36.1)
31-45 ปี	32 (26.4) (28.6)	51 (42.1) (40.2)	38 (31.4) (44.7)	121 (37.3)
46-60 ปี	24 (27.9) (21.4)	32 (37.2) (25.2)	30 (34.9) (35.3)	86 (26.5)
รวม	112 (34.6)	127 (39.2)	85 (26.2)	324 (100.0)

$X^2 = 19.62180$ $P < 0.05$ $C = 0.23896$ $Sig = 0.00059$

ผลความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีระดับอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจต่ำกว่าผู้ที่มีอายุมาก โดยพบว่าผู้ที่มีอายุ 15-30 ปี จะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจในระดับต่ำมากที่สุด (ร้อยละ 47.9) รองลงมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 37.6) ส่วนผู้ที่มีอายุ 31-45 ปี และ 46-60 ปี ส่วนใหญ่จะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจปานกลางมากที่สุด รองลงมาคือระดับสูงและระดับต่ำน้อยที่สุด คือที่อายุ 31-45 ปี ร้อยละ 42.1 ร้อยละ 31.4 และร้อยละ 26.4 ตามลำดับ และที่อายุ 46-60 ปี ร้อยละ 37.2 ร้อยละ 34.9 และร้อยละ 27.9 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของประชากรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ($X^2 = 21.52277$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.24958 (ตารางที่ 4.52)

ตารางที่ 4.52
แสดงความสัมพันธ์ระดับการศึกษาของประชากรศึกษากับระดับ
การปรับตัวทางเศรษฐกิจ

ระดับการศึกษาของ ประชากรศึกษา	ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ			
	จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 4	65 (35.9) (58.0)	76 (42.0) (59.8)	40 (22.1) (47.1)	181 (55.9)
ป.4-ประถมศึกษา ปีที่ 6หรือเทียบเท่า	29 (53.7) (25.9)	15 (27.8) (11.8)	10 (18.5) (11.8)	54 (16.7)
สูงกว่าประถมศึกษา ปีที่ 6	18 (20.2) (16.1)	36 (40.4) (28.3)	35 (39.3) (41.2)	89 (27.5)
รวม	112 (34.6)	127 (39.2)	85 (26.2)	324 (100.0)

$$X^2 = 21.52277$$

$$P < 0.05$$

$$C = 0.24958$$

$$\text{Sig} = 0.00025$$

ผลจากความสัมพันธ์ดังกล่าวพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาดำเนินแนวโน้มที่จะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจต่ำกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง โดยที่ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจต่ำ พบว่ามีจำนวนผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด รองลงมาคือ ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 และที่ระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 น้อยที่สุด (ร้อยละ 58.0 ร้อยละ 25.9 และร้อยละ 16.1 ตามลำดับ) แต่ทั้งนี้ก็มีข้อสังเกตคือที่ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจสูงและปานกลาง พบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 กลับมีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 47.1 และร้อยละ 59.8 ตามลำดับ)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ของประชากรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ($X^2 = 26.16358$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.27335 (ตารางที่ 4.53)

ตารางที่ 4.53

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯของประชากรศึกษากับระดับ
การปรับตัวทางเศรษฐกิจ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพฯของประชากร ศึกษา	ระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
1-5 ปี	53 (49.5) (47.3)	43 (40.2) (33.9)	11 (10.3) (12.9)	107 (33.0)
5-10 ปี	14 (30.4) (12.5)	17 (37.0) (13.4)	15 (32.6) (17.6)	46 (14.2)
มากกว่า 10 ปี	45 (26.3) (40.2)	67 (39.2) (52.8)	59 (34.5) (69.4)	171 (52.8)
รวม	112 (34.6)	127 (39.2)	85 (26.2)	324 (100.0)

$$X^2 = 26.16358$$

$$P < 0.05$$

$$C = 0.27335$$

$$\text{Sig} = 0.00003$$

ผลจากความสัมพันธ์ดังกล่าวพบว่า ผู้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ 1-5 ปีจะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจต่ำ มากที่สุด (ร้อยละ 49.5) รองลงมาคือระดับปานกลาง (ร้อยละ 40.2) และน้อยที่สุดคือ ระดับสูง (ร้อยละ 10.3) ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นที่มีระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี ส่วนใหญ่จะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจปานกลาง ถึงระดับสูง คือผู้ที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ 5-10 ปี ร้อยละ 37.0 และร้อยละ 32.6 ตามลำดับ และที่ระยะเวลาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 39.2 และร้อยละ 34.5 ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ นานจะมีระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจสูง

จากผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้ อาจเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในเชิงเหตุและผล กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุมากกว่า น่าจะมีระดับการศึกษาสูงกว่าหรือมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่าผู้ที่มีอายุ

น้อย จึงได้ทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ

จากการวิเคราะห์พบว่า อายุของประชากรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ($X^2 = 73.39285$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.42975 (ตารางที่ 4.54)

ตารางที่ 4.54

แสดงความสัมพันธ์อายุของประชากรศึกษากับระดับการศึกษา

อายุของ ประชากรศึกษา	ระดับการศึกษา จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			รวม
	ต่ำกว่าประถม ศึกษาปีที่ 4	ป.4-ประถม ศึกษาปีที่ 6 หรือ เทียบเท่า	สูงกว่าประถม ศึกษาปีที่ 6	
15-30 ปี	30 (25.6) (16.6)	39 (33.3) (72.7)	48 (41.0) (53.9)	117 (36.1)
31-45 ปี	88 (72.7) (48.6)	7 (5.8) (13.5)	26 (21.5) (29.2)	121 (37.3)
46-60 ปี	63 (73.3) (34.8)	8 (9.3) (14.8)	15 (17.4) (16.9)	86 (26.5)
รวม	181 (55.9)	54 (16.7)	89 (26.5)	324 (100.0)

$X^2 = 73.39285$

$P < 0.05$

$C = 0.42975$

$Sig = 0.00000$

ผลความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีระดับอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะมีระดับการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก โดยพบว่าผู้มีอายุ 15-30 ปี ส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 รองลงมาคือระดับประถมศึกษาปีที่ 4-ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า และน้อยที่สุดคือระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 41.0 ร้อยละ 33.3 และร้อยละ 25.6 ตามลำดับ) ส่วนผู้ที่

มีอายุระหว่าง 31-45 ปี และ อายุ 46-60 ปี ส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 คือร้อยละ 72.7 และร้อยละ 73.3 ตามลำดับ

อายุของประชากรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ($X^2=90.12024$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.46650 (ตารางที่ 4.55)

ตารางที่ 4.55

แสดงความสัมพันธ์อายุของประชากรศึกษากับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ

อายุของ ประชากรศึกษา	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ			รวม
	จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	1-5 ปี	6-10 ปี	มากกว่า 10 ปี	
15-30 ปี	69 (59.0) (64.5)	24 (20.5) (52.2)	24 (20.5) (14.0)	117 (36.1)
31-45 ปี	33 (27.3) (30.8)	13 (10.7) (28.3)	75 (62.0) (43.9)	121 (37.3)
46-60 ปี	5 (5.8) (4.7)	9 (10.5) (19.6)	72 (83.7) (42.1)	86 (26.5)
รวม	107 (33.0)	46 (14.2)	171 (52.8)	324 (100.0)

$X^2 = 90.12024$

$P < 0.05$

$C = 0.46650$

$Sig = 0.00000$

ผลความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีระดับอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ น้อยกว่าผู้ที่มีอายุมาก โดยพบว่าผู้มีอายุ 15-30 ปี ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ 1-5 ปี มากที่สุดคือร้อยละ 59. ส่วนผู้มีอายุ 31-45 ปี และ 46-60 ปี ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี มากที่สุด คือร้อยละ 62.0 และร้อยละ 83.7 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของประชากรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ($X^2 = 33.41920$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.30578 (ตารางที่ 4.56)

ตารางที่ 4.56

แสดงความสัมพันธ์ระดับการศึกษาของประชากรศึกษากับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ

ระดับการศึกษาของ ประชากรศึกษา	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ			
	จำนวนคน (ร้อยละแถว) (ร้อยละสดมภ์)			
	1-5 ปี	6-10 ปี	มากกว่า 10 ปี	รวม
ต่ำกว่าประถมศึกษา ปีที่ 4	48 (26.5) (44.9)	15 (8.3) (32.6)	118 (65.2) (69.0)	181 (55.9)
ป.4-ประถมศึกษา ปีที่ 6หรือเทียบเท่า	29 (53.7) (27.1)	10 (18.5) (21.7)	15 (27.8) (8.8)	54 (16.7)
สูงกว่าประถมศึกษา ปีที่ 6	30 (33.7) (28.0)	21 (23.6) (45.7)	38 (42.7) (22.2)	89 (27.5)
รวม	107 (33.0)	46 (14.2)	171 (52.8)	324 (100.0)

$X^2 = 33.41920$

$P < 0.05$

$C = 0.30578$

$Sig = 0.00000$

ผลความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีระยะเวลาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี มากที่สุดสูงถึงร้อยละ 65.2 ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาป.4-ป.6 หรือเทียบเท่า จะมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ 1-5 ปี มากที่สุด รองลงมา มากกว่า 10 ปี และน้อยที่สุด 5-10 ปี (ร้อยละ 53.7 ร้อยละ 27.8 และร้อยละ 18.5 ตามลำดับ) ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 จะมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี มากที่สุดรองลงมา 1-5 ปี และน้อยที่สุด 5-10 ปี (ร้อยละ 42.7 ร้อยละ 33.7 และร้อยละ 23.6 ตามลำดับ)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ พบว่า อายุและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มีความสัมพันธ์กัน โดยแปรผันไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ น้อย ส่วนผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มาก และพบว่าอายุและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กันแบบแปรผกผันกัน กล่าวคือผู้ที่มีอายุน้อยส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 และผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากมีแนวโน้มที่จะมีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 และมีข้อสังเกตคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากกว่า 10 ปี มากที่สุด ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่านโยบายการขยายระดับการศึกษาขั้นต่ำจากประถมศึกษาปีที่ 4 ไปเป็นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยหรือผู้ย้ายถิ่นรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่

6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครสามารถสรุปผลที่สำคัญได้ดังนี้

1. จากการศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ในด้านการประกอบอาชีพ พบว่า การเข้ามาทำงานของผู้ย้ายถิ่นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีงานรอก่อนการย้ายถิ่น และส่วนใหญ่สามารถหางานได้ภายใน 3 เดือน แสดงว่าผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้เป็นผู้มีงานทำไม่ได้ว่างงานและเป็นภาระแก่ผู้อื่น เมื่อย้ายถิ่นเข้ามากรุงเทพฯ อาชีพแรกที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพคือ ลูกจ้างใช้แรงงาน โดยมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนไปเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวมากขึ้นเมื่อมีอายุ หรือระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มากขึ้น ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยหรือมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ น้อย ส่วนใหญ่จะมีสถานภาพอาชีพหลักเป็นลูกจ้างใช้แรงงาน ต่อมาแรงงานเหล่านี้ เมื่อมีระดับอายุมากขึ้นหรือมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ นานขึ้น จะปรับเปลี่ยนอาชีพจากลูกจ้างใช้แรงงานมาเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว ส่วนอาชีพลูกจ้างใช้แรงงานจะถูกแทนที่ด้วยแรงงานอพยพรุ่นใหม่ นอกจากนี้พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับสถานภาพอาชีพหลัก กล่าวคือผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ มีแนวโน้มจะประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างใช้แรงงานมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง โดยพบว่าผู้เป็นลูกจ้างไม่ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะมีรายได้มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงส่วนใหญ่จะมีรายได้มากกว่าค่าแรงขั้นต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย สำหรับผู้มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ เมื่อต้องเผชิญกับภาวะการขาดเงิน จะมีการแก้ปัญหาโดยการยืมจากญาติหรือเพื่อนบ้าน และการกู้เงินนอกระบบอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15-20 บาทต่อเดือน เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพราะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
แหล่งเงินกู้ดังกล่าวไม่ต้องมีหลักฐานในการค้ำประกันเพียงอาศัยสัญญา การกู้เงินเท่านั้น
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คิดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนแออัดของผู้ย้ายถิ่น เนื่องจากการชักชวนจากญาติ หรือเพื่อน โดยในระยะแรกจะเช่าบ้านอาศัย แต่เมื่อมีอายุมากขึ้น หรือมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ นานมากขึ้น จะมีแนวโน้มในการมีกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินมากขึ้น นอกจากนี้ลักษณะความเป็นชุมชนของชุมชนแออัดที่ช่วยให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดี คือ การเช่าห้องพัก หรือการเช่าบ้านอยู่ร่วมกันหลายๆ คนในชุมชนแออัด และลักษณะบ้านเรือนแออัด มีพื้นที่ใช้สอยน้อย ทำให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายที่อยู่อาศัยได้

4. ผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ต้องอาศัยการให้ความช่วยเหลือจากญาติ หรือเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านการหางานทำ ด้านการเงินในกรณีที่เกิดภาวะขาดเงิน และการหาที่อยู่อาศัยในระยะแรกของการย้ายถิ่น รวมทั้งจากการศึกษาพบว่า การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ หรือเพื่อนบ้านในภูมิลำเนาเดิมมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในการอยู่อาศัย

5. เมื่อเปรียบเทียบจังหวัดกรุงเทพฯ กับจังหวัดที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ก่อนการย้ายถิ่น พบว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีความเห็นว่าความเป็นอยู่โดยรวมที่อยู่ในกรุงเทพฯ ดีกว่าก่อนการย้ายถิ่น ประกอบกับการอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ผู้ย้ายถิ่นบางส่วนไม่ได้คิดว่าเป็นปัญหา ทำให้กระแสการย้ายถิ่นยังคงดำเนินต่อไป ในขณะที่พื้นที่ของชุมชนแออัดมีจำกัด และมีขนาดเล็กเนื่องจาก การขยายสาธารณูปโภค และมูลค่าที่ดินที่มีราคาสูงขึ้น หากจำนวนชุมชนแออัดไม่เพียงพอแก่การรองรับผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ จะทำให้ผู้ย้ายถิ่นดังกล่าวจำเป็นต้องบุกรุกที่สาธารณะเพื่อการอยู่อาศัย เช่น ใต้สะพาน สถานีขนส่ง ป้ายรถเมล์ ฯลฯ ด้วยเหตุนี้หากมีนโยบายหรือมาตรการที่สนับสนุนให้ผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ ย่อมจะเป็นการขยายพื้นที่ชุมชนแออัดหรือเพิ่มปัญหาชุมชนแออัดหรือเพิ่มปัญหาชุมชนแออัดมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างปัญหาให้กับกรุงเทพมหานคร ดังนั้นนอกจากมาตรการที่สนับสนุนให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ ควรมีมาตรการส่งเสริมให้ผู้ย้ายถิ่นรุ่นใหม่มีที่อยู่อาศัยอยู่นอกชุมชนแออัด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในปัจจุบันสามารถมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น

6. ผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านค่าครองชีพมากที่สุด เนื่องจากส่วนใหญ่ถึงจะมีรายได้มากกว่าก่อนการย้ายถิ่น แต่ค่าครองชีพ หรือค่าใช้จ่ายในกรุงเทพฯ ก็สูงตามไปด้วย ทำให้รายได้พอติดกับรายจ่าย ส่วนใหญ่ไม่มีเงินเหลือเก็บ และเมื่อพิจารณากิจกรรมที่ผู้ย้ายถิ่นต้องการให้ช่วยเหลือส่วนใหญ่ คือ การหารายได้พิเศษ แสดงว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีแนวทางในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องในการแก้ปัญหา

7. การอพยพ ของผู้ย้ายถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดการขยายตัวของชุมชนแออัด และการดำรงอยู่ ซึ่งการดำรงอยู่ของชุมชนแออัดในกรุงเทพฯ ถูกมองว่าเป็นปัญหาและก่อให้เกิด

ปัญหาต่าง ๆ ตามมา แต่จากการศึกษาพบว่า ชุมชนแออัดเป็นแหล่งที่รองรับคนยากจนจากชนบท และกรุงเทพฯ รวมทั้งกลุ่มคนเหล่านี้สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้โดยเป็นแรงงานที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ และเป็นผู้ให้บริการด้านต่าง ๆ ให้กับคนจน คนชั้นกลาง กลุ่มคนฐานะดีในกรุงเทพฯ ดังนั้นการอพยพและชุมชนแออัดไม่ใช่ตัวปัญหา แต่เป็นสิ่งที่สะท้อนปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาที่ให้ประโยชน์กับภาคเมืองมากกว่าภาคชนบท และการขาดการวางแผนที่ดี ซึ่งจะเห็นได้จากการย้ายถิ่นเข้ามาในกรุงเทพมหานครมีสาเหตุด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ มองอีกแง่หนึ่งการอพยพและชุมชนแออัดช่วยคลี่คลายปัญหาสังคม มิใช่แต่เป็นด้านลบอย่างเดียว

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาแบบแผนการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่น เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด พบว่าส่วนใหญ่สามารถปรับตัวได้ตามศักยภาพที่ตนมี แต่ในด้านการประกอบอาชีพนั้น ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่อยู่ในส่วนของเศรษฐกิจนอกระบบ (Informal sector) ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงและขาดการดูแลหรือการช่วยเหลือจากหน่วยงานทางภาครัฐบาล ประกอบกับด้านที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสภาพที่ไม่พึงปรารถนา ดังนั้นผู้ศึกษาขอเสนอแนะเชิงนโยบายสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ และด้านที่อยู่อาศัย เพื่อช่วยผู้ย้ายถิ่นให้สามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น หรือลดความเสี่ยงต่อการสร้างปัญหาตามมา นอกจากนี้ ขอเสนอนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการเพิ่มงานในชนบท เพื่อลดอัตราการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ทั้งในแง่วิชาชีพ หรือวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาสังคมในทุก ๆ ด้านและจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านวิชาชีพ สำหรับแรงงานย้ายถิ่นที่ไม่มีฝีมือ หรือจากผู้มีอาชีพเกษตรกร โดยการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ ให้เป็นลูกจ้างที่มีฝีมือ มีความรู้ ความชำนาญ นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นมีแนวโน้มที่จะประกอบธุรกิจส่วนตัวมากขึ้น แต่เนื่องจากการประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ของผู้ย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ส่วนใหญ่จะเป็นเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งถึงแม้ว่าเศรษฐกิจนอกระบบจะเป็นระบบที่เกื้อหนุนระบบเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ แต่การอยู่นอกกรอบการพัฒนา (Development strategy) ของผู้ให้แรงงานหรือผู้ประกอบการค้าขนาดเล็ก ทำให้รายได้ไม่แน่นอน ขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้าในการทำงาน รวมทั้งการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกระบบที่มากเกินไป ย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทาง

กายภาพ รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ตามมา ดังนั้นการพัฒนาอาชีพ จะส่งเสริมและเตรียมความพร้อมให้ผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่เศรษฐกิจในระบบ (Formal sector) ซึ่งจะทำให้ผู้ย้ายถิ่นมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ มีโอกาสในการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายแรงงาน กฎหมายประกันสังคม หรือการได้รับความคุ้มครองทางการตลาด ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. การส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพในเศรษฐกิจนอกระบบได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายต่างๆ เช่นกฎหมายประกันสังคม กฎหมายแรงงาน ฯลฯ หรือการได้รับสิทธิที่จะนำไปสู่การมีหลักประกันด้านคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต เช่น การประกันชีวิต การประกันภัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่ประกอบอาชีพในระบบเศรษฐกิจนอกระบบส่วนใหญ่ไม่ได้รับสิทธิหรือความคุ้มครองจากกฎหมายต่าง ๆ เพราะมีรายได้ไม่แน่นอน และขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพนอกระบบหรือผู้มีรายได้น้อยได้รับสิทธิหรือความคุ้มครองจากกฎหมาย เช่น การซื้อบัตรประกันสุขภาพ การหักเบี้ยประกันหรือหักเงินเข้ากองทุนประกันสังคมสำหรับผู้มีรายได้น้อย ที่คำนึงถึงความสามารถที่จะจ่ายของผู้มีรายได้น้อยหรือมีรายได้ไม่แน่นอนในกรณีนี้จะเน้นการรับบริการจากภาครัฐ ซึ่งมีราคาต่ำกว่าภาคเอกชน

3. การส่งเสริมให้ผู้ย้ายถิ่นสามารถปรับตัวทางเศรษฐกิจในด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน เพื่อลดอัตราการขยายตัวของชุมชนแออัด ตลอดจนคลี่คลายปัญหาชุมชนแออัดได้ง่ายขึ้น ดังนั้นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ย้ายถิ่นแบ่งออกเป็น 2 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 นโยบายที่อยู่อาศัยสาธารณะ (PUBLIC HOUSING)

สำหรับผู้ที่มีรายได้ประจำ ได้แก่ การสนับสนุนให้ผู้ย้ายถิ่นมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย และรัฐบาลอาจจะมีการยกเว้นภาษีให้กับบริษัทก่อสร้างเอกชน ซึ่งจะทำให้ที่อยู่อาศัยมีราคาต่ำลง ผู้ย้ายถิ่นสามารถผ่อนชำระเป็นรายเดือน ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เมื่อผ่อนครบกำหนดก็จะได้รับกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย

สำหรับผู้ที่มีรายได้น้อยหรือมีรายได้ไม่แน่นอน ได้แก่การให้อำนาจฟรีในระยะแรก หรือการให้เช่าในราคาถูกลง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ มีเพียงส่วนน้อยที่สามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองได้ในระยะเวลาอันสั้น อย่างไรก็ตามความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของคนเหล่านี้ อาจอยู่ในรูปของการเช่าที่อยู่อาศัยในระยะยาว

แนวทางที่ 2 การจัดหาที่อยู่อาศัยให้ลูกจ้าง คือการที่นายจ้างมีการจัดที่อยู่อาศัยให้ลูกจ้าง ใกล้เคียงที่ทำงาน โดยการจัดหาที่พักฟรี หรือการให้เช่าในราคาถูกลง

นอกจากนี้มาตรการระยะยาวคือการสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ เช่น กลุ่มชุมชน องค์กรท้องถิ่น ฯลฯ ให้มีบทบาทในการพัฒนา บริหาร และดูแล รักษาชุมชน นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริม แนวทางในการเก็บค่าธรรมเนียมด้านการดูแลรักษาชุมชน เพื่อสร้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จิตสำนึกของการรับผิดชอบร่วมกัน และผลประโยชน์ที่ได้รับในรูปของตัวเงิน จะได้นำกลับมาพัฒนาปรับปรุงชุมชนต่อไป

4. การเพิ่มโอกาสในการทำงานในชนบท ได้แก่การส่งเสริมเทคโนโลยี และการพัฒนาเมืองหลักไปสู่ภูมิภาค โดยการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ทั้งในด้านเงินทุน และเผยแพร่เทคโนโลยีทางการเกษตร เป็นการพัฒนานั้นด้านการเกษตรมากกว่าอุตสาหกรรม ทั้งนี้เนื่องจากคนต่างจังหวัดส่วนใหญ่ มีการศึกษาค่ำ การส่งเสริมเทคโนโลยีทางการเกษตร จะเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนพื้นที่ทำการเกษตร มีพื้นที่เพาะปลูกน้อยและสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย นอกจากนี้ผลผลิตด้านเกษตรกรรมเป็นผลผลิตพื้นฐานของประเทศและยังเป็นสินค้าออก ซึ่งการเพิ่มโอกาสในการทำงานในชนบทจะช่วยลดอัตราการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ และลดอัตราการเกิดแหล่งเสื่อมโทรม

ส่วนการพัฒนาเมืองหลักไปสู่ภูมิภาค เพื่อเป็นการกระจายกระแสการย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ และการยกระดับฐานะและรายได้ของประชากรในภูมิภาคต่างๆ ให้สูงขึ้น เพื่อเป็นแรงดึงดูดให้อยู่กับท้องถิ่น โดยการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ 0 เพื่อให้มีโอกาสดิจิทัลก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และมีแนวโน้มเป็นแหล่งงานในอนาคต

5.8 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

การพัฒนาเมือง ส่วนหนึ่งก็คือการขยายหรือสร้างระบบสาธารณูปโภค ซึ่งในปัจจุบันมีโครงการดังกล่าวมากมาย ทั้งนี้มีหลายโครงการที่เกิดขึ้นและต้องรื้อถอนชุมชนแออัดเดิมในทีมนั้น ๆ ไปอยู่ที่แห่งใหม่ซึ่งเป็นที่ที่ทางราชการจัดให้บริเวณชานเมือง พบว่าคนที่อยู่ในชุมชนแออัดเดิมจะไม่ย้ายไปแต่จะย้ายไปอยู่ชุมชนแออัดที่มีชุมชนอื่น ๆ ตั้งอยู่ก่อน หรือบุกกรุกเข้าไปอยู่อาศัยในบริเวณได้สะพาน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลางและชั้นใน ดังนั้นควรมีการศึกษาปัจจัยทางด้านอื่น ๆ เช่นปัจจัยทางกายภาพ หรือปัจจัยด้านการสื่อสาร ว่ามีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางเศรษฐกิจของประชาชนหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการอพยพของชุมชนแออัดในกรณีที่ต้องมีการรื้อย้ายชุมชนเดิม นอกจากนี้ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อสามารถอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลมีปัจจัยบางตัวที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ รวมทั้งการปรับตัวทางสังคม เนื่องจากการศึกษาพบว่า การได้รับความช่วยเหลือจากญาติเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์กับตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจบางตัว ดังนั้นการศึกษาเชิงคุณภาพจะช่วยอธิบายถึงการปรับตัวทางเศรษฐกิจได้ละเอียดยิ่งขึ้น และสามารถพิจารณาถึงอิทธิพลด้านอื่นๆ ที่

อาจมีผลต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่น การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กุสุมา โกละเยะโยธิน. แบบแผนการเข้าสู่อาชีพและความพึงพอใจในอาชีพของสตรีที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ศึกษาเฉพาะกรณี:อาชีพคนใช้ คนงานก่อสร้าง คนงานโรงงาน และแม่ค้าหาบเร่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2526.
- จารุ โรจนธรรม. การปรับตัวของคนชนบทที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเมือง ศึกษาเฉพาะกรณี : ชุมชนบางบอน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2537.
- ชาญณรงค์ หาญอมรเศรษฐ์. หัวหน้างานกับความพึงพอใจในการทำงานและสัมฤทธิ์ผลของงาน ศึกษาเฉพาะกรณี:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2533.
- ชารีย์ ยาวุฒิ. การเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมือง กรณีศึกษา:แหล่งอุตสาหกรรมในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2518.
- ช่อลัดดา โรจน์ดำรงศฤทธิ. การศึกษารเปรียบเทียบการปรับตัวของลูกจ้างในเขตอุตสาหกรรมใหญ่ จังหวัดระยอง ศึกษาเฉพาะกรณี:อุตสาหกรรมปิโตรเคมีกับอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตกรุงเทพฯ: คณะสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2533.
- ณัฐวุฒิ เนาวประดิษฐ์. การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพประมงหลังจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กรณี : บุตรประมง อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2528.
- นภาพร โภยสมบุญณ์. การปรับตัวของกรรมกรในภาคอีสานที่ย้ายเข้าไปทำงานในจังหวัดภูเก็ต. วิทยา นิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ:แผนกวิชาศิลปศาสตร์ (พัฒนาสังคม) บัณฑิตวิทยาลัยกรุงเทพฯ ; มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2522.

นิภา นิธยานน “จะปรับตัวกันอย่างไรในโลกปัจจุบัน” วารสาร มศว. ปทุมวัน ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (2523) : หน้า 16.

ปาริชาติ สุขุม. เมืองไทยในสังคมกำลังพัฒนา. กรุงเทพฯ : คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2526.

ยศ สันตสมบัติ. แม่หญิงสีขาวตัว : ชุมชนและการค้าประเวณีในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. 2525.

รัชณี ตรียตริงศ์โกศล. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านอาชีพของผู้รับบริการจัดหางาน : ศึกษาเฉพาะกรณีสตรีภาคเหนือ ซึ่งผ่านการฝึกอบรม และรับบริการจัดหางานจากกรมประชาสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2533.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. ชีวิตทางเศรษฐกิจของคนงานที่ได้รับค่าจ้างขั้นต่ำ. โครงการวิจัยของ มูลนิธิอารมณ พงศ์พັນ กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีสังคมเกริก . 2533.

สิริพร สมบูรณ์บุรณะ. วิถีชีวิตคนในชุมชนชายขอบของสังคมเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตกรุงเทพฯ : คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2536.

สมสุข บุญยะบัญชา . ปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร. วิชาการที่อยู่อาศัย (กรกฎาคม 2529) : 31

สมพงษ์ พัดปุย . สภาพสิทธิของสลัม : มองจากแง่เศรษฐกิจสังคมและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์. 2527.

สุนันทา สุวรรโณคม และศิริวรรณ ศิริบุญ. โครงสร้างทางประชากรและสังคมกับความเป็นอุตสาหกรรม และความเป็นเกษตรกรรม : ศึกษากรณีชุมชนบางกะเจ้า อ.พระประแดง จ. สมุทรปราการ. กรุงเทพฯ : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

- สุรางค์ จันทร์เอม. สุขวิทยาจิต. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2527.
- สุรัตน์ ชุ่มจิตต์. “วิถีชีวิตของผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือในมหานครกรุงเทพฯ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- สายใจ คุ่มขนาน. ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย : ปัญหาและแนวทางแก้ไขกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- สารี อ่องสมหวัง. “พลวัตและผลกระทบของการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเทพประทาน (พระรามสี่) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- สาโรช เนติธรรมกุล. “การเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพฯ:ศึกษากรณีโรงงานอุตสาหกรรม เขตดุสิต.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- โสภณ พรชัย. 1024 สำนักวิจัยและปฏิบัติการชุมชนเมือง ศูนย์อาสาสมัครญี่ปุ่นในประเทศไทย กรุงเทพฯ. 2528.
- โสภา ชูพิชัยกุล. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ. 2528.
- อาชิตยา นวลศรี. การปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนแออัดเพื่อเพลิงพัฒนา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- อุษณีย์ ฟิ่งปาน. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้าเขตเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : แผนกวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528.
- อคิน รพีพัฒน์ และคณะ. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนาขอนแก่น. สถาบันวิจัยและพัฒนา เอกสารนี้เป็นเอกสารมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536. เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Abu-Lughod, J. "Migrant Adjustment to City Life : The Egyptian Case." American Journal of Sociology, vol 67, (1961) : PP.22-32.

Alvin L. Bertrand. Rural Sociology : An Analysis of Contemporary Rural Life New York. : Mc Graw-Hill Company Inc., 1969.

Anthony F. Grasha and Kinshenbum S. Daniel. Psychology of Adjustment and Competence. Cambridge : Massachusett Winthrop Pulishers Inc., 1980.

Arkoff Abe. Adjustment and Mental Health. New York : Mc Graw-Hill Company Inc., 1968.

Browning, Hawley L. "Migrant Selectivity and the Growth of Large Cities in Developing societies." In National Academy of Sciences, Rapid Population, Growth, vol. 2, Edited by Roger Revelle et al., Baltimore : John Hopkins Press, (1971) : PP 273-314.

-----, "Some Consequences of Migration on the Class Struction of Communities of Origin and of Destination in Latin America," In International Union For Scientific Study of Population, International Population Conference, vol.1, Liege, Belgium : IUSSP, (1974) :PP. 259-267.

Chamrathirong, A. ; Archavanikul, K.; Kanungsukkasem, U. Recent Migrants in Bangkok Metropolis : A Follow-up Study of Migrants Adjustment, Assimilation and Integration. Bangkok : Institute of Population and Social Research Mahidol University, 1979.

English, Harace B. and Ava Company English. A Comprehensive Dictionary and Psychoanalytical Term. New York : David Mckay Co., 1958.

Ginsberg, Yona . "Rural-Urban Migration and Social Network" Internation Journal of Comparative Sociology ,(1979) :PP. 20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Goldstein, Sidney; Goldstein, Alice ; and Limanondy Bhassorn. Migration and Fertility-Related Attitudes and Behavior in Urban Thailand. Paper no.38, Bangkok : Institute of Population Studies Chulalongkorn University, 1981.

Herbert Arkin and Raymond R. Colton. Tables for statisticians. Barnees&noble, Inc. , 1963.

Heynes, Reger W. The Psychology of Personal Adjustment. New York:Henry Holt and Company Inc., 1958.

Hugo, Graeme J. "Village-Community Ties, Village Norms, and Ethnic and Social Networks : A Review of Evidence from the Third World." Migration Decision Making , pp. 186-224. Edited by Goroon F. De Jong, and Robert W. Gardner. New York : Pergamon Press, 1981.

Kan, Angela W.S. A Study of Neighbourly Interaction in Public Housing : the Case of Hong kong in Public Housing in Hong Kong. Hong Kong : Hinemann Educational Book, 1978.

Lazarus, R.S. Patterns of Adjustment and Human Effectivememt. New York : Mc Graw-Hill Company Inc., 1969.

Roger, C.R. Counseling and Psychology. Boston : Hougton Miffin, 1942.

Spencer A. Rathus and Jeffrey S. Nevid. Adjustment and Growth : The Chalenge of life, Third Edition New York : CBS Publishing, 1986.

Thorpe, L.P. and A.M. Schmuller. Personality : An Iuterdisciplinary Approch. Van Nostrand : East West Press, 1965.

Tirasawat, P. Urbanization and Migrant Adjustment in Thailand. Ph. D. Dissertation Brown

เอกสารนี้เป็น University, 1977. สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Vithavas Khongkhakul. Adjustment to Life in Bangkok : Rural Migrant and City-born Residents Compared. Ph.D. Dissertation Syracuse University, 1976.

Zachariah, K.C. "Bombay Migration Study : A Pilot Analysis of Migration to an Asian Metropolis" Demography 3 (1966) : PP.378-392.

-----, Migrant in Greater Bombay, New York : Asia Publishing House, 1968.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามการปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ

แบบสอบถาม

การปรับตัวทางเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ฯ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ท่านถืออยู่นี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ _____

เขต _____ ชื่อชุมชน _____

1. ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน

คนที่	เพศ	อายุ(ปี)	สถานภาพใน ครัวเรือน	การศึกษาสูงสุด	อาชีพในปัจจุบัน	รายได้ (บาท/เดือน)
1 (ผู้ให้ สัมภาษณ์)						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
รวม						

หมายเหตุ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีรายได้ หรือเป็นแม่บ้าน (จบการสัมภาษณ์)

2. ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัด

( ) 1. กรุงเทพฯ ฯ (จบการสัมภาษณ์)

( ) 2. จังหวัด _____

( ) 2.1 อยู่ในเขตเทศบาล

( ) 2.2อยู่นอกเขตเทศบาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ก่อนย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ ฯ ครั้งนี้ ท่านเคยย้ายไปจังหวัดอื่นหรือไม่

( ) 1. ไม่เคย

( ) 2. เคย จำนวน _____ ครั้ง ระบุจังหวัด _____

4. ระยะเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ ฯ ภายหลังการย้ายถิ่นครั้งสุดท้าย (เศษเดือนที่มากกว่า 6 เดือนให้คิดเป็น 1 ปี)

( ) 1. น้อยกว่า 1 ปี (จบการสัมภาษณ์) ( ) 2. จำนวน 1 - 5 ปี

( ) 3. จำนวน 6 - 10 ปี ( ) 4. มากกว่า 10 ปี

5. สาเหตุที่ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ ฯ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ไม่มีที่ดินทำกิน ( ) 2. ทำการเกษตรไม่ได้ผล

( ) 3. ศึกษาต่อ ( ) 4. ย้ายตามครอบครัว/แต่งงาน

( ) 5. หาโอกาสหางานทำที่ดีกว่าในชนบท ( ) 6. มีผู้ชักชวนให้มาอยู่ด้วย

( ) 7. สาเหตุอื่น ๆ โปรดระบุ _____

6. ก่อนย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพฯ ฯ ท่านมีคนรู้จักอาศัยอยู่ก่อนในกรุงเทพฯ ฯ หรือไม่

( ) 1. ไม่มี (ข้ามไปข้อที่ 8) ( ) 2. มี

ถ้ามีเขามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคุณอย่างไร _____

7. เมื่อท่านย้ายเข้ากรุงเทพฯ ฯ ญาติ พี่น้อง หรือเพื่อนบ้านที่เคย อยู่ภูมิลำเนาเดียวกัน แต่ย้ายมาอยู่

กรุงเทพฯ ฯ ก่อน ได้เคยช่วยเหลือท่านหรือไม่

( ) 1. ไม่เคย

( ) 2. เคยให้ความช่วยเหลือในด้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 2.1 การทำงาน ( ) 2.4 สิ่งของ

( ) 2.2 การเงิน ( ) 2.5 อื่นๆ โปรดระบุ _____

( ) 2.3 ที่อยู่อาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า-
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ในระยะแรกที่ท่านมากรุงเทพฯ ท่านอาศัยอยู่กับใคร

- ( ) 1. ตามลำพัง ( ) 2. เพื่อน
( ) 3.ญาติ พี่น้อง ( ) 4. คู่สมรส
( ) 5. อื่นๆ ระบุ_____

9. เมื่อท่านย้ายเข้ากรุงเทพฯ ครั้งแรกท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้หรือไม่

- ( ) 1. ใช่
( ) 2. ไม่ใช่ อาศัยอยู่ที่ /ชุมชนชื่อ_____

10. ใครเป็นผู้ชักชวนให้ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนนี้

- ( ) 1. พ่อ แม่ ( ) 2. ญาติ พี่น้อง
( ) 3. เพื่อน ( ) 4. คู่สมรส
( ) 5. ไม่มี ( ) 6. อื่น ๆ ระบุ_____

11. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน หรือไม่

- ( ) 1. ทุกครั้ง (ความถี่ _____ ครั้ง/ปี) ( ) 2. บ่อย (ความถี่ _____ ครั้ง/ปี)
( ) 3. ไม่บ่อย (ความถี่ _____ ครั้ง/ปี) ( ) 4. ไม่เคย(ความถี่ _____ ครั้ง/ปี)

12. ท่านมีความรู้จักกับเพื่อนบ้าน มากน้อยเพียงใด

- ( ) 1. รู้จักเกือบทุกบ้านในชุมชน ( ) 2. รู้จักเฉพาะบริเวณละแวกบ้าน
( ) 3. รู้จักเฉพาะบ้านติดกัน ( ) 4. ไม่รู้จักเลย

13. ท่านคิดว่าเพื่อนบ้านในชุมชนของท่านเป็นคนอย่างไร

- ( ) 1. ส่วนใหญ่เป็นคนดี ( ) 2. พอละคบหาสมาคมได้
( ) 3. ไม่แสดงความเห็น ( ) 4. ไม่ค่อยดี

14. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านในชุมชนหรือไม่

- ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

15. หากมีปัญหาเกิดขึ้นภายในชุมชน ท่านคิดว่าท่านจะให้ความช่วยเหลือด้านใดบ้าง

- ( ) 1. เงิน ( ) 2. แรงงาน
 ( ) 3. ทั้งข้อ 1 และ 2 ( ) 4. ไม่ช่วยเหลือ

16. โดยส่วนใหญ่เมื่อท่านมีปัญหาท่านเคยปรึกษาใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. พ่อ แม่ ( ) 2. คู่สมรส
 ( ) 3.ญาติ พี่น้อง ( ) 4. เพื่อน
 ( ) 5. อื่นๆ โปรดระบุ _____

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพเดิมในชนบทคือ _____

2. ก่อนย้ายเข้ากรุงเทพ ฯ ท่านมีงานรอกอยู่แล้วหรือไม่

( ) 1. ไม่มี

( ) 2. มี (ให้ข้ามไปข้อ 4)ผู้หาให้คือ

( ) 2.1 ญาติ

( ) 2.2 เพื่อน

( ) 2.3 นายจ้าง

( ) 2.4 อื่น ๆ โปรดระบุ _____

3. ท่านใช้เวลานานเท่าใดจึงหางานครั้งแรกได้

( ) 1. น้อยกว่า 1 เดือน

( ) 2. 1 - 3 เดือน

( ) 3. มากกว่า 3 เดือน

4. อาชีพแรกที่ทำ คือ(ระบุลักษณะงาน) _____

5. ปกติท่านได้รับข้อมูลข่าวสารการสร้างงานจากหรือหางานจากแหล่งใด

( ) 1. ญาติ พี่น้อง

( ) 2. เพื่อน

( ) 3. หน่วยงานราชการ เช่น กรมแรงงาน กรมประชาสัมพันธ์

( ) 4. สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

( ) 5. อื่นๆ(ระบุ) _____

6. ท่านพอใจอาชีพหลักที่ทำอยู่ในปัจจุบันหรือไม่

( ) 1. พอใจ

( ) 2. ไม่พอใจ

7. ระยะเวลาในการประกอบอาชีพในปัจจุบัน _____ ปี _____ เดือน

8. ท่านใช้เวลาในการประกอบอาชีพหลักวันละประมาณกี่ชั่วโมง _____

9. ใน 1 เดือน ท่านหยุดทำงานกี่วัน _____ วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. ตั้งแต่ปฏิบัติงานมาท่านเคยได้เลื่อนตำแหน่งหรือขยายขนาดของกิจการหรือไม่

- ( ) 1. ไม่เคย ( ) 2. เคย

11. ในปีที่ผ่านมาท่านเคยได้รับเงินเดือนหรือกำไรจากการประกอบกิจการเพิ่มขึ้นหรือไม่

- ( ) 1. ไม่เคย ( ) 2. เคย

12. นอกจากอาชีพหลักท่านมีอาชีพรองหรืออาชีพเสริมหรือไม่

- ( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี โปรดระบุ _____

13. ในปีที่ผ่านมา รายได้และรายจ่ายของท่านในแต่ละเดือนเป็นอย่างไร

- ( ) 1. สมดุลกัน (พอมีพอใช้)
 ( ) 2. รายได้มากกว่ารายจ่าย (มีเหลือเก็บ)
 ( ) 3. รายจ่ายมากกว่ารายได้ (ไม่พอใช้)

14. หากรายได้พอใช้ และเหลือใช้ ส่วนใหญ่ท่านจัดการกับเงินส่วนที่เหลืออย่างไร

- ( ) 1. ฝากธนาคาร
 ( ) 2. ส่งเงินไปให้ทางบ้านในชนบท
 ( ) 3. ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ
 ( ) 4. ซื้อ/ผ่อนที่อยู่อาศัย
 ( ) 5. อื่นๆ โปรดระบุ _____

15. หากท่านมีความจำเป็นต้องใช้เงินกรณีฉุกเฉินหรือเงินขาดมือ ส่วนใหญ่ท่านทำอย่างไร

- ( ) 1. ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน ญาติหรือ พ่อแม่
 ( ) 2. กู้เงินจาก _____ อัตราดอกเบี้ย _____ บาท/ปี
 ( ) 3. เล่นแชร์
 ( ) 4. อื่น ๆ โปรดระบุ _____

16. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดแห่งนี้ รวม _____ ปี _____ เดือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

17. ท่านคิดจะย้ายที่อยู่อาศัยในปัจจุบันหรือไม่

- ( ) 1. คิดจะอาศัยอยู่ที่นี้ตลอดไป ( ) 2. ไม่แน่ใจ
( ) 3. ย้าย เพราะ _____

18. ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นของท่านเองหรือไม่

- ( ) 1. เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน
( ) 2. เป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน
( ) 3. บ้านเช่า ราคาเช่า _____ บาท/เดือน
( ) 4. เป็นผู้อาศัยอยู่กับ _____
( ) 5. เช้ง

19. ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นใน 1 เดือน ค่าใช้จ่ายด้านใดสูงสุด(เรียงตามลำดับ)

- _____ 1. ค่าอาหาร
_____ 2. ค่าที่อยู่อาศัย
_____ 3. ค่าน้ำ ค่าไฟ
_____ 4. ค่าห่วย เสื้อตัดเย็บ เล่นแชร์
_____ 5. ค่าผ่อนส่งเครื่องอำนวยความสะดวก
_____ 6. ค่าส่งเงินกลับบ้าน
_____ 7. ค่าเครื่องนุ่งห่ม
_____ 8. ค่าเดินทาง
_____ 9. อื่นๆ _____

20. ท่านเป็นผู้รับภาระในการจ่ายค่าที่อยู่อาศัยแต่ผู้เดียวหรือไม่

- ( ) 1. ใช่
- ( ) 2. ไม่ใช่ มีผู้รับผิดชอบร่วมอีก _____ คน
- ( ) 3. ไม่ต้องรับผิดชอบ

21. ท่านคิดว่าสามารถรับภาระจ่ายค่าที่อยู่อาศัยเพียงคนเดียวโดยไม่มีปัญหา

- ( ) 1. ใช่
- ( ) 2. ไม่แน่ใจ
- ( ) 3. ไม่ใช่

22. ท่านต้องการอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ตลอดไป ใช่หรือไม่

- ( ) 1. ใช่
- ( ) 2. ไม่ใช่ โปรดระบุจังหวัด _____

เหตุผลที่เลือกจังหวัดปลายทาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. กลับสู่สถานที่เกิด
- ( ) 2. ต้องการอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อน/ญาติ/พ่อแม่
- ( ) 3. สถานที่นั้นสะดวกต่อการใช้ชีวิต
- ( ) 4. เป็นเจ้าของที่ดิน/บ้าน ในสถานที่นั้น
- ( ) 5. คาดว่าจะมีรายได้สูงกว่า
- ( ) 6. โอกาสด้านหน้าที่การงานดีกว่า
- ( ) 7. อื่นๆ โปรดระบุ _____

23. ในอนาคตท่านต้องการประกอบอาชีพใด

- ( ) 1. เกษตรกรรม ( ) 2. ค้าขาย
 ( ) 3. รับราชการ ( ) 4. รับจ้างทั่วไป
 ( ) 5. อื่นๆ โปรดระบุ_____

24. เมื่อเปรียบเทียบความเป็นอยู่ในจังหวัดที่อาศัยก่อนที่จะย้ายเข้ามากรุงเทพฯ กับความเป็นอยู่ในกรุงเทพฯ ในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้ ท่านมีความรู้สึกอย่างไร

หัวข้อ	ดีขึ้น	เท่าเดิม	เลวลง	ไม่ทราบ
1. รายได้				
2. ลักษณะงานและความไม่พอใจในงาน				
3. ที่อยู่อาศัย				
4. เพื่อนบ้าน				
5. การคมนาคม				
6. การบริการทางการแพทย์				
7. ความสะดวกสบายในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค				

(สำหรับพนักงานสัมภาษณ์)

25. ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

25.1 ความมั่นคง

- ( ) 1. มั่นคงแข็งแรง ( ) 2. พอใช้ ( ) 3. ทรุดโทรม

25.2 ความมีระเบียบเรียบร้อย

- ( ) 1. เรียบร้อย ( ) 2. ไม่เรียบร้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัว

1. ปัญหาใหญ่ที่สุดที่ทำให้ท่านรู้สึกหนักใจในการทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ ของท่าน คือ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ปัญหาด้านการทำงาน

เหตุผล -----

( ) 2. ปัญหาค่าครองชีพ

เหตุผล -----

( ) 3. ปัญหาที่อยู่อาศัย

เหตุผล -----

( ) 4. ปัญหาความสัมพันธ์กับผู้อื่น

เหตุผล -----

( ) 5. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

เหตุผล -----

( ) 6. ปัญหาการเสียสิทธิ์บางประการ เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล

เหตุผล -----

( ) 7. ปัญหาอื่น ๆ โปรดระบุ

เหตุผล -----

2. ท่านมีปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบันหรือไม่

- ( ) 1. ไม่มีปัญหา
- ( ) 2. มี ด้านใดมากที่สุด
- ( ) 2.1 สุขภาพ ( ) 2.2 กำไรน้อย
- ( ) 2.3 งานหนัก ( ) 2.4 คู่แข่งมาก
- ( ) 2.5 หาที่ประกอบอาชีพยาก ( ) 2.6 อาชีพปัจจุบันไม่ถาวร
- ( ) 2.7 ถูกเทศกาลจับ ( ) 2.8 อื่นๆ

3. ท่านคิดว่ากิจกรรมใดจะช่วยให้ท่านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. การหารายได้พิเศษ
- ( ) 2. การพัฒนาวิชาชีพ
- ( ) 3. การเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมาย
- ( ) 4. หาแหล่งเงินกู้
- ( ) 5. การจัดการบริการสถานที่เลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียน
- ( ) 6. การรักษาพยาบาลฟรี
- ( ) 7. การจัดหาที่อยู่อาศัย
- ( ) 8. อื่นๆ _____

รหัสตัวแปร

ตัวแปรอิสระ

1. เพศ

1	หมายถึง	ชาย
2	หมายถึง	หญิง

2. อายุ

1	หมายถึง	15-30 ปี
2	หมายถึง	31-45 ปี
3	หมายถึง	46-60 ปี

3. ระดับการศึกษา

1	หมายถึง	ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
2	หมายถึง	ป.4-ประถมศึกษาปีที่ 6 (เทียบเท่า)
3	หมายถึง	สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6

4. ภูมิลำเนา

1	หมายถึง	ในเขตเทศบาล
2	หมายถึง	นอกเขตเทศบาล

5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ

1	หมายถึง	1-5 ปี
2	หมายถึง	6-10 ปี
3	หมายถึง	มากกว่า 10 ปี

6. การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้าน ในภูมิลำเนาเดิม

1	หมายถึง	ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน
2	หมายถึง	เคยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน

7. ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ในชุมชนแออัด

1	หมายถึง	ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ในชุมชนแออัดต่ำ
2	หมายถึง	ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ในชุมชนแออัดปานกลาง
3	หมายถึง	ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ในชุมชนแออัดสูง

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 1
แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม) กับระยะเวลาในการหางานครั้งแรก

ระยะเวลาในการหางานครั้งแรก	เพศ		ระดับการศึกษา			ภูมิลำเนา		การได้รับความช่วยเหลือจาก ญาติเพิ่มเติม	
	1	2	1	2	3	1	2	1	2
น้อยกว่า 1 เดือน	48 (57.8)	60 (53.6)	60 (54.5)	15 (51.7)	33 (58.9)	35 (53.8)	73 (56.2)	23 (56.1)	51 (56.0)
1-3 เดือน	15 (18.1)	27 (24.1)	16 (14.5)	10 (34.5)	16 (28.6)	14 (21.5)	28 (21.5)	6 (14.6)	20 (22.0)
มากกว่า 3 เดือน	20 (24.1)	25 (22.3)	34 (30.9)	4 (13.8)	7 (12.5)	16 (24.6)	29 (22.3)	12 (29.3)	20 (22.0)
รวม	83 (42.6)	112 (57.4)	110 (56.4)	29 (14.9)	56 (28.7)	65 (33.3)	130 (66.7)	41 (31.1)	91 (68.9)
χ^2	1.02736		12.97254			0.14167		1.039362	
Sig	0.59829		0.01141			0.93162		0.51817	
C	0.07239		0.24975			0.02694		0.09221	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 2

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคล) กับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน

สถานภาพของ อาชีพในปัจจุบัน	เพศ		อายุ			ระดับการศึกษา			ภูมิภาค			ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในกรุงเทพฯ		
	1	2	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
ดูข้างใต้แรงงาน	70 (47.3)	90 (51.1)	75 (64.1)	53 (43.8)	32 (37.2)	93 (51.4)	35 (64.8)	32 (36.0)	50 (44.2)	110 (52.1)	63 (36.8)	74 (69.2)	23 (50.0)	63 (36.8)
ดูข้างไม่ใช้แรงงาน	27 (18.2)	15 (8.5)	11 (9.4)	16 (13.2)	15 (17.4)	10 (5.5)	4 (7.4)	28 (31.5)	17 (15.0)	25 (11.8)	32 (18.7)	5 (4.7)	5 (10.9)	32 (18.7)
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	51 (34.5)	71 (40.3)	31 (26.3)	52 (43.0)	39 (45.3)	78 (43.1)	15 (27.8)	29 (32.6)	46 (40.7)	76 (36.0)	76 (44.4)	28 (26.2)	18 (39.1)	76 (44.4)
รวม	148 (45.7)	176 (54.3)	117 (36.1)	121 (37.3)	86 (26.5)	181 (55.9)	54 (16.7)	89 (27.5)	113 (34.9)	211 (65.1)	171 (52.8)	107 (33.0)	46 (14.2)	171 (52.8)
χ^2	6.83858		17.60086			41.93166			1.93600			29.98325		
Sig	0.03274		0.00148			0.00000			0.37984			0.00000		
C	0.14377		0.22666			0.33851			0.07707			0.29104		

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 8
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยทางสังคม) กับสถานภาพของอาชีพหลักในปัจจุบัน

สถานภาพของอาชีพในปัจจุบัน	การได้รับความช่วยเหลือใน ภูมิลำเนาเดิม			ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด		
	1	2	3	1	2	3
ถูกจ้างใช้แรงงาน	24 (42.9)	86 (48.9)	52 (51.0)	39 (48.1)	69 (48.9)	
ถูกจ้างไม่ใช่แรงงาน	5 (8.9)	28 (15.9)	8 (7.8)	12 (14.8)	22 (15.6)	
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	27 (48.2)	62 (35.2)	69 (48.9)	22 (15.6)	50 (35.5)	
รวม	56 (24.1)	176 (75.9)	102 (31.5)	81 (25.0)	141 (43.5)	
χ^2	3.64639			3.64267		
Sig	0.16151			0.45652		
C	0.12439			0.10544		

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 4
แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคล) กับการมีอาชีพพรอง

การมีอาชีพพรอง	เพศ		อายุ			ระดับการศึกษา			ภูมิลำเนา			ระยะเวลาในการอยู่อาศัยใน กรุงเทพฯ		
	1	2	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
มี	119 (80.4)	159 (90.3)	100 (85.5)	106 (87.6)	72 (83.7)	157 (86.7)	50 (92.6)	71 (79.8)	101 (89.4)	177 (83.9)	141 (82.5)	97 (90.7)	40 (87.0)	141 (82.5)
ไม่มี	29 (19.6)	17 (9.7)	17 (14.5)	15 (12.4)	14 (16.3)	24 (13.3)	4 (7.4)	18 (20.2)	12 (10.6)	34 (16.1)	30 (17.5)	10 (9.3)	6 (13.0)	30 (17.5)
รวม	148 (45.7)	176 (54.3)	117 (36.1)	121 (37.3)	86 (26.5)	181 (55.9)	54 (16.7)	89 (27.5)	113 (34.9)	211 (65.1)	171 (52.8)	107 (33.0)	46 (14.2)	171 (52.8)
χ^2	6.51473		0.63862			4.82852			1.82358			3.68977		
Sig	0.01070		0.72665			0.08943			0.17689			0.15804		
C	0.14040		0.04435			0.12118			0.07481			0.10611		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 5

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ(ปัจจัยทางสังคม) กับการมีอาชีพรอง

การมีอาชีพรอง	การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ			ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด		
	1	2		1	2	3
ไม่มี	49 (87.5)	157 (89.2)		87 (85.3)	74 (91.4)	117 (83.0)
มี	7 (12.5)	19 (10.8)		15 (14.7)	7 (8.6)	24 (17.0)
รวม	56 (24.1)	176 (75.9)		102 (31.5)	81 (25.0)	141 (43.5)
X^2			0.12404			2.99678
Sig			0.72469			0.22349
C			0.02312			0.09573

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 6
แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคล) กับกรณีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน

กรณีโอกาส ก้าวหน้าในการทำงาน	เพศ		อายุ			ระดับการศึกษา			ภูมิลำเนา			ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในกรุงเทพฯ		
	1	2	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
ไม่มี	47 (31.8)	71 (40.3)	51 (43.6)	39 (32.2)	28 (32.6)	66 (36.5)	21 (38.9)	31 (34.8)	41 (36.3)	77 (36.5)	14 (30.4)	49 (45.8)	14 (30.4)	55 (32.2)
มี	101 (68.2)	105 (59.7)	66 (56.4)	82 (67.8)	58 (67.8)	115 (63.5)	33 (61.1)	58 (65.2)	72 (63.7)	134 (63.5)	32 (69.6)	58 (54.2)	32 (69.6)	116 (67.8)
รวม	148 (45.7)	176 (54.3)	118 (36.1)	121 (37.3)	86 (26.5)	181 (55.9)	54 (16.7)	89 (27.5)	113 (34.9)	211 (65.1)	46 (14.2)	107 (33.0)	46 (14.2)	171 (52.8)
χ^2	2.55838		7.82376			0.23929			0.00140			5.11023		
Sig	0.10971		0.12730			0.88724			0.97018			0.06712		
C	0.08851		0.12736			0.02717			0.00208			0.13605		

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 7
แสดงค่าความถี่สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยทางสังคม) กับการมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน

การมีโอกาสนำหน้าในการทำงาน	การได้รับความช่วยเหลือจากญาติตามเดิม			ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด		
	1	2		1	2	3
ไม่มี	17 (30.4)	69 (39.2)		41 (40.2)	30 (37.0)	47 (33.3)
มี	39 (69.6)	107 (60.8)		61 (59.8)	51 (63.0)	94 (66.7)
รวม	56 (24.1)	176 (75.6)		102 (31.5)	81 (25.0)	141 (43.5)
χ^2	1.42551					
Sig	0.23250					
C	0.07815					
	1.22156					
	0.54293					
	0.06129					

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 8
แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคล) กับการมีรายได้

การมีรายได้	เพศ		อายุ			ระดับการศึกษา			ภูมิดำเนา			ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในกรุงเทพฯ		
	1	2	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,350 บาท/เดือน	17 (11.5)	39 (22.2)	20 (20.2)	20 (16.5)	16 (18.6)	43 (23.8)	12 (22.2)	1 (1.1)	19 (16.8)	37 (17.5)	6 (13.0)	18 (16.8)	6 (13.0)	32 (18.7)
4,351 - 5,000 บาท/เดือน	47 (31.8)	66 (37.5)	54 (46.2)	40 (33.1)	19 (22.1)	64 (35.4)	23 (42.6)	26 (29.2)	35 (31.0)	78 (37.0)	16 (34.8)	55 (51.4)	16 (34.8)	42 (24.6)
มากกว่า 5,000 บาท/เดือน	84 (56.8)	71 (40.3)	43 (36.8)	61 (50.4)	51 (59.3)	74 (40.9)	19 (35.2)	62 (69.7)	59 (52.2)	96 (45.5)	24 (52.2)	34 (31.8)	24 (52.2)	97 (56.7)
รวม	148 (45.7)	176 (54.3)	117 (36.1)	121 (37.3)	86 (26.2)	181 (55.9)	54 (16.7)	89 (27.5)	113 (34.9)	211 (64.1)	46 (14.2)	107 (33.0)	46 (14.2)	171 (52.8)
X ²	10.58719		14.07603			32.84793			1.47365		23.06355			
Sig	0.00502		0.00706			0.00000			0.47863		0.00012			
C	0.17788		0.20405			0.30340			0.06729		0.25779			

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 9

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยทางสังคม) กับการมีรายได้

การมีรายได้	การได้รับความช่วยเหลือจากญาติในเคม			ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด		
	1	2		1	2	3
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,350 บาท/เดือน	10 (17.9)	27 (15.3)		20 (20.9)	12 (14.8)	23 (16.3)
4,351 - 5,000 บาท/เดือน	16 (28.6)	63 (35.8)		34 (33.3)	31 (38.3)	48 (34.0)
มากกว่า 145 บาท/วัน	30 (53.6)	86 (48.9)		47 (46.1)	38 (46.9)	70 (49.6)
รวม	56 (24.1)	176 (75.9)		102 (31.5)	81 (25.0)	141 (43.5)
χ^2	1.00804			1.54934		
Sig	0.60410			0.81787		
C	0.06577			0.06899		

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 10

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคล) ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย

ความเพียงพอ ของ รายได้กับรายจ่าย	เพศ			อายุ			ระดับการศึกษา			ภูมิลำเนา			ระยะเวลาในการอยู่อาศัยใน กรุงเทพฯ												
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3										
	76 (51.4)	97 (55.1)	52 (60.5)	62 (53.0)	59 (48.8)	96 (53.0)	29 (53.7)	48 (53.9)	123 (58.3)	50 (44.2)	67 (62.6)	24 (52.2)	82 (48.0)	35 (23.6)	18 (10.2)	20 (17.1)	22 (18.2)	11 (12.8)	23 (12.7)	9 (16.7)	21 (23.6)	31 (14.7)	19 (17.8)	4 (8.7)	30 (17.5)
37 (25.0)	61 (34.7)	23 (26.7)	35 (29.9)	40 (33.1)	62 (34.3)	16 (29.6)	20 (22.5)	57 (27.0)	41 (36.3)	21 (19.6)	18 (39.1)	59 (34.5)	148 (45.7)	176 (54.3)	117 (36.1)	121 (37.3)	86 (26.5)	181 (55.9)	54 (16.7)	89 (27.5)	211 (65.1)	107 (33.0)	46 (14.2)	171 (52.8)	
X^2	0.44175	2.91847	7.08441	5.83596	1.19778																				
Sig	0.80182	0.57156	0.13149	0.05404	0.87846																				
C	0.03690	0.09448	0.14628	0.13302	0.06069																				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 11

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยทางสังคม) กับความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย

ความเพียงพอของรายได้	การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ			ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด		
	1	2	3	1	2	3
กับรายจ่าย						
สมดุลกัน	24 (42.9)	92 (52.3)	69 (48.9)	57 (55.9)	47 (58.0)	
รายได้มากกว่ารายจ่าย	11 (19.6)	35 (19.9)	27 (19.1)	17 (16.7)	9 (11.1)	
รายจ่ายมากกว่ารายได้	21 (37.5)	49 (27.8)	45 (31.9)	28 (27.5)	25 (30.9)	
รวม	56 (24.1)	176 (75.9)	141 (43.5)	102 (31.5)	81 (25.0)	
χ^2	2.06815					
Sig	0.35555					
C	0.09400					

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 12

แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยส่วนบุคคล) กับความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

ความมั่นคง ในที่อยู่อาศัย	เพศ		อายุ			ระดับการศึกษา			ภูมิลำเนา			ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ในกรุงเทพฯ		
												1	2	3
	1	2	1	2	3	1	2	3	1	2	3			
การมีกรรมสิทธิ์ในบ้าน และ/หรือที่ดิน	69 (46.6)	57 (32.4)	13 (11.1)	59 (48.8)	54 (62.8)	86 (47.5)	11 (20.4)	29 (32.6)	55 (48.7)	71 (33.6)	11 (10.3)	13 (28.3)	102 (59.6)	
เช่า/เช่า	65 (43.9)	101 (57.4)	81 (69.2)	56 (46.3)	29 (33.7)	84 (46.4)	36 (66.7)	46 (51.7)	49 (43.4)	117 (55.5)	79 (73.8)	27 (58.7)	60 (35.1)	
ผู้อาศัย	14 (9.5)	18 (10.2)	23 (19.7)	6 (5.0)	3 (3.5)	11 (6.1)	7 (13.0)	14 (15.7)	9 (8.0)	23 (10.9)	17 (15.9)	6 (13.0)	9 (5.3)	
รวม	148 (45.7)	176 (54.3)	117 (36.1)	121 (37.3)	86 (26.5)	181 (55.9)	54 (16.7)	89 (27.5)	113 (34.9)	211 (65.1)	107 (33.0)	46 (14.2)	171 (52.8)	
X^2	5.83596		69.85476		4.38915		1.939600		70.73898					
Sig	0.05404		0.00000		0.84962		0.37984		0.00000					
C	0.13302		0.42114		0.12072		0.07707		0.42333					

ภาคผนวก ข : ตารางที่ 18
แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (ปัจจัยทางสังคม) กับความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	การได้รับความช่วยเหลือจากญาติ			ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชนแออัด		
	1	2	3	1	2	3
การมีกรรมสิทธิ์ในบ้าน และ/หรือ ที่ดิน	13 (23.2)	77 (43.8)	63 (44.7)	26 (25.5)	37 (45.7)	63 (44.7)
เช่า/เช่า	42 (75.0)	76 (43.2)	70 (49.6)	65 (63.7)	31 (38.3)	70 (49.6)
ผู้อาศัย	1 (1.8)	23 (13.1)	8 (5.7)	11 (10.8)	13 (16.0)	8 (5.7)
รวม	56 (24.1)	176 (75.9)	141 (43.5)	102 (31.5)	81 (21.0)	141 (43.5)
X^2	18.30188					
Sig	0.00011					
C	0.27041					

ประวัติผู้เขียน

นางสาวนริภรณ์ จงพิรเดชานนท์ เกิดเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2515 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2535 และเข้าศึกษาต่อในภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในปี 2536

